

ปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

ในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงประวัติการณ์ของหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่เริ่มกำหนดในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา จนถึงความเป็นมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งในส่วนนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของหนังสือพิมพ์ในอดีตตั้งแต่ยุคแรกเริ่ม และได้วิวัฒนาการต่อมาจนกระทั่งถึงยุคทองของวงการหนังสือพิมพ์ นั่นก็คือ หนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคซึ่งหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพอย่างสูงสุดไม่มียุคใดจะเทียบได้ จากเหตุการณ์ในอดีตที่จะเห็นได้ว่า เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลผู้ประกอบอาชีพนี้

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นเสรีภาพที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าต่อประเทศชาติ แม้จะเป็นเสรีภาพที่ยิ่งใหญ่ แต่ก็ยังต้องมีการควบคุมเพื่อมิให้หนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพของตนไปก่อความเดือดร้อน หรือกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่น หรือผลประโยชน์ของส่วนรวม สิ่งที่มาควบคุมเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เพื่อให้อยู่ในขอบเขตนั้นก็คือกฎหมาย การควบคุมการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์มีปรากฏมาตั้งแต่ในอดีตและได้วิวัฒนาการมาเป็นลำดับ

ในเมื่อการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์จำเป็นที่จะต้องมีเสรีภาพ และในการมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ก็จำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้เสรีภาพดังกล่าว จากเหตุ 2 ประการดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ขึ้น ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่ได้อนุมัติขึ้นมาเป็นเวลานาน แม้ในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติที่แน่นอนได้ ทั้งนี้ ก็เพราะฝ่ายผู้ดำเนินงานหนังสือพิมพ์มีความต้องการที่จะได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำเป็นข่าว เพื่อเสนอให้ประชาชนได้รับทราบต่อไป แต่ฝ่ายที่ทำการควบคุมหนังสือพิมพ์หรืออีกนัยหนึ่งก็คือฝ่ายรัฐบาล ก็ไม่ต้องการให้หนังสือพิมพ์สามารถทำการเสนอข่าวสารใด ๆ ได้อย่างเต็มที่ เพราะฝ่ายรัฐบาลมีความเห็นว่าการเสนอข่าวสารบางเรื่อง ของหนังสือพิมพ์นั้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนหรือต่อส่วนรวมได้ การเสนอข่าวที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีมากมายหลายประเด็นด้วยกัน บางประเด็น

ก็เป็นที่ยอมรับกันได้โดยง่ายทั้งสองฝ่าย เช่น การหมิ่นประมาท แต่มีบางประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาโต้แย้งกันอย่างมากมาย เพราะไม่อาจที่จะหาข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวที่จะนำมาใช้วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อตัดสินกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างกระจ่างชัดได้

ในปี พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารการปกครองประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงของรัฐและพัฒนาประเทศ ปี พ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 มาควบคุมหนังสือพิมพ์ ผลที่เกิดขึ้นทำให้หนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นไม่สามารถตีพิมพ์ออกจำหน่ายได้ง่ายนัก การขอหัวหนังสือไปทางเจ้าพนักงานการพิมพ์ก็ไต่ถามที่ หัวหนังสือพิมพ์จึงมีราคาแพงนับแสน ๆ บาท¹ ในยุคนั้นหนังสือพิมพ์ไม่สามารถจะเขียนวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างตรงไปตรงมา เมื่อเป็นเช่นนี้หนังสือพิมพ์จึงหันไปเสนอข่าวทางค่านกามารมณ์ ข่าวคารา นักร้อง ข่าวอาชญากรรม และข่าวชาวบ้านทั่ว ๆ ไป จนเคยชิน สภาพการณ์เช่นนี้มีมาจนถึงยุคหลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แม้ว่าระบบการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังไม่กล้าใช้เสรีภาพที่ได้มาอย่างตรงไปตรงมาเท่าไรนัก อาจจะเป็นเพราะความรู้สึกเก่า ๆ ยังคงติดค้างก็เป็นได้ ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี สมาคมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เริ่มมีการเคลื่อนไหวโดยเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 และกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมกับหนังสือพิมพ์ แต่ภาวะการทางการเมืองในช่วงนั้นยังอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ฝ่ายหนังสือพิมพ์จึงเจียมเจียมเรื่อยมา จนกระทั่งหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่างก็เรียกร้องอย่างเข้มแข็งให้รัฐบาลทำการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลา 17 ปี โดยให้เหตุผลว่าเป็นกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และประชาชนตลอดมา จนกระทั่งในที่สุดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2518 สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้ผ่านร่าง

¹ รายละเอียดโปรดดู หนังสือพิมพ์ตะวันออกปริทัศน์ รายสัปดาห์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 30

พระราชบัญญัติยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 และต่อมาในวันที่ 16 กรกฎาคม วุฒิสภา
 ก็ลงมติให้ยกเลิกเช่นกัน ในระยะที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการ
 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ซึ่งทำการร่างมาตั้งแต่สมัย
 รัฐบาล ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิ
 เสรีภาพอย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์ในช่วงนั้นจึงมีเสรีภาพอย่างมากมายน มีการวิพากษ์วิจารณ์
 รัฐบาลอย่างรุนแรง จนกระทั่งวันที่ 6 ตุลาคม 2519 พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ได้ทำการ
 ปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินหลายฉบับเพื่อ
 ควบคุมกิจการหนังสือพิมพ์ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่นับว่าสำคัญที่สุด ก็คือ
 คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมการดำเนินงาน
 ของหนังสือพิมพ์อย่างเข้มงวด นอกจากนั้นก็ได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์
 ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ คณะที่ปรึกษาดังกล่าวนั้นหน้าที่เร่งรัดการดำเนินงานให้คำ
 ปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ หลังจากได้ประกาศใช้คำสั่ง
 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน เป็นยุคที่ผู้ประกอบ
 วิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดเสรีภาพในการดำเนินงานหนังสือพิมพ์ โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการตั้งคณะที่ปรึกษาแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ ในช่วงเวลานี้ได้มีการ
 ปิดหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทั้งนี้ โดยการเสนอความเห็นของคณะที่ปรึกษาแก่เจ้าพนักงาน
 การพิมพ์ที่เสนอแนะต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์

ในปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์ได้เรียกร้องต่อรัฐบาล เพื่อให้
 พิจารณายกเลิกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 และให้พิจารณาแก้ไข
 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 เสียใหม่ โดยผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ร่าง
 พระราชบัญญัติการพิมพ์ เสนอต่อรัฐบาล เพื่อให้พิจารณาใช้แทนพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับ
 เดิม ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์นี้ ได้เสนอหลักการ
 สำคัญอันหนึ่งให้หนังสือพิมพ์ควบคุมกันเอง โดยการจัดตั้ง "สภาการหนังสือพิมพ์" ขึ้น
 การเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลยกเลิกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 นี้ ได้
 กระทำอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องกันมาโดยตลอด จะสังเกตได้จากบทความของ

นักเขียนในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่เขียนวิพากษ์วิจารณ์โจมตีกฎหมายฉบับนี้ กล่าวหารัฐบาลว่าใช้อำนาจเผด็จการกับหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการจัดอภิปรายต่าง ๆ ฝ่ายรัฐบาลก็พยายามหาช่องทางลกระแสนี้โดยการโต้แย้งเหล่านี้ โดยได้จัดสัมมนาระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลกับนักหนังสือพิมพ์เพื่อรับทราบความต้องการของแต่ละฝ่าย หาทางลดความขัดแย้งเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ยังไม่ยอมยกเลิกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินดังกล่าว ดังนั้น ความต้องการของทั้งสองฝ่ายจึงไม่อาจจะประสานกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลก็ยังคงหมางเมินกันตลอดมา

ปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

ในส่วนนี้จะเป็นการกล่าวถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ทราบถึงเบื้องหลังของการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ บุคคลผู้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ความทรงอยู่ของกิจการ และอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้แม้จะไม่ใช่วิเคราะห์ในเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์โดยตรง แต่ก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งไม่ควรจะมองข้ามไป เพราะข้อเท็จจริงในส่วนนี้จะเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์ว่า หนังสือพิมพ์ควรมีเสรีภาพแค่ไหนเพียงไร

หนังสือพิมพ์เป็นประหนึ่งกระจกเงาสาธารณะ

หนังสือพิมพ์เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งถือกำเนิดและมีการทรงตัวของมันขึ้นมาโดยบุคคล 3 กลุ่ม ผู้มีอำนาจและอิทธิพลอันใหญ่ยิ่ง บุคคลสามกลุ่มดังกล่าวนี้ได้แก่ บุคคลผู้เป็นเจ้าของ บุคคลผู้จัดทำและบุคคลผู้อ่าน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ พวกเจ้าของทุน พวกนักหนังสือพิมพ์ และพวกผู้อ่านหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปนั่นเอง

หนังสือพิมพ์ไม่ว่าฉบับใด ถ้าเราจะวิเคราะห์ลงไปจริง ๆ จะพบว่า สะท้อนให้รู้ได้โดยตระหนักชัดถึงคุณลักษณะอันสูง และความบกพร่อง ความอ่อนแอต่าง ๆ ตลอดจนรสนิยม และผลประโยชน์ของคณะบุคคลจำพวกต่าง ๆ ทั้งสามกลุ่มนี้รวมกัน อำนาจและอิทธิพลของบุคคลทั้งสามจำพวกนี้เท่าที่จะพึงมีอยู่ที่ต่อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งนั้น คางก็เท่ากับ

กัน คานกัน และส่งเสริมกันอยู่ในตัวเสมอ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับย่อมสะท้อนให้เราพิจารณาได้ถึงผลประโยชน์ของนายทุน นักหนังสือพิมพ์ และคนอ่านที่ซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นอ่าน ว่ามีอย่างไรและสอดคล้องกันอย่างไร ผลประโยชน์เหล่านี้แหละที่ทำให้หนังสือพิมพ์กลายเป็นปรอทอย่างหนึ่ง สำหรับนักสังเกตการณ์ทางสังคมที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องวัดอาการและระดับสถานะของชุมชนที่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ ตั้งอยู่ได้

สำหรับคณะบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์สามกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น บุคคลสองกลุ่มแรกอันได้แก่ เจ้าของทุนและนักหนังสือพิมพ์ผู้จัดทำ โดยทั่วไปมักจะมีผลประโยชน์และหลักเกณฑ์ของตนประสานและลงรอยเกี่ยวกันเสมอ หรือมิฉะนั้นก็มีความคิดจิตใจและมีผลประโยชน์ใกล้เคียงกัน เจ้าของทุนย่อมจะไม่ว่าจ้างนักหนังสือพิมพ์ซึ่งมีความคิดและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อันขัดกับตนเข้าทำงาน สำหรับนักหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน ไม่มีนักหนังสือพิมพ์คนใดจะไปทำงานให้กับเจ้าของทุนซึ่งมีความคิดแตกต่างกับตน หรือถึงแม้จะเกือบบังเอิญจำเป็นต้องร่วมงานกัน ก็จะไม่ร่วมงานกันได้นาน

เมื่อเป็นเช่นนี้ อาจจะสามารถกล่าวอย่างง่าย ๆ ได้ว่า บุคคลทั้งสองกลุ่มนี้เป็นผู้ "กำหนด" ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ จะพึงปรากฏออกมาในลักษณะอย่างไร

แต่อย่างไรก็ดี ความทรงอยู่ได้หรือไม่ได้ของกิจการหนังสือพิมพ์ไม่ว่าฉบับใด ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้มีอิทธิพลฝ่ายที่สาม นั่นคือ "ผู้อ่าน" ซึ่งจะเป็นผู้ตัดสินวินิจฉัยสุดท้ายว่าจะ "ยินดีรับ" หรือจะ "ปฏิเสธ" ผู้อ่านนี้หมายความถึงคณะผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป็นก้อน นัยหนึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่คือ "Readers - in mass" หรือเรียกกันว่า "สาธารณชนคนอ่าน" (Reading Public) เป็นการถูกต้องที่จะกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ทั้งหลายจะไม่มีดีไม่สูงไปกว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของผู้สร้างสรรค์ และบุคคลซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ผู้จัดทำ แต่มันก็เป็นการถูกต้องและเป็นความจริงเท่า ๆ กันที่จะกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ทั้งหลายจะไม่มีดีไปกว่า ไม่สูงไปกว่าคณะบุคคล ซึ่งเป็นผู้อ่านของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ เลยเป็นอันขาด¹ เมื่อ

¹สุภา ศิริमानนท์, คอร์รับชันในวงการหนังสือพิมพ์ (พระนคร : สำนักพิมพ์ เทวเวศน์, 2500), หน้า 12.

วิเคราะห์ตามเงื่อนไขดังกล่าวนี้ จะพบว่าในเมื่อหากจะมีปัญหาสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น และหนังสือพิมพ์สำนักใดสำนักหนึ่งได้พยายามที่จะเสนอลักษณะทั่วไปของการขัดแย้งนั้น แม้ว่ากระทำโดยวิธีที่เที่ยงธรรมที่สุด แต่ถ้ามหากว่าฝ่ายผู้อ่านกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความคิดเห็นเอนเอียงไปข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในปัญหานี้อยู่ก่อนแล้ว ผู้อ่านดังกล่าวก็จะกล่าวหาหนังสือพิมพ์นั้นว่า พยายามสนับสนุนคู่อริอีกฝ่ายหนึ่ง เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในสังคมปัจจุบัน ชุมชนย่อมประกอบไปด้วยบุคคลหลายกลุ่ม ซึ่งมีผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ได้เสียไม่สอดคล้องต่อกัน

ฉะนั้น อาจสรุปได้ว่า "ความเที่ยงธรรม" ตามลักษณะของผู้อ่านแต่ละกลุ่มก็คือ "ความเที่ยงธรรมซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อของเขา และขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ได้เสียของเขาเท่านั้น โดยเฉพาะ" เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้หนังสือพิมพ์ส่วนมากมักจะถือเอาผลประโยชน์จากความสำคัญของผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นหลัก จึงเป็นผลให้หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มักจะมีลักษณะและมีวิธีการของตนคล้ายคลึงกันไปเสียเกือบทั้งหมด

ชุมชนในปัจจุบัน วงการธุรกิจ และวงการอุตสาหกรรม ได้มีอำนาจและอิทธิพลสอดแทรกเข้าไปสู่วงการเมืองและวงการบริหารรัฐกิจอย่างเต็มที่ รัฐบาลได้กลายเป็นตัวแทนของวงการเหล่านี้ไปทั้งโดยมีความสำคัญและทั้งโดยมีได้สำคัญ ความปรารถนาและความเห็นใจ ๆ ของวงการธุรกิจ และวงการอุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถจะเป็นที่รับทราบถึงวงการบริหารบ้านเมืองได้โดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่ส่วนความปรารถนาและความเห็นของสาธารณชนที่จะเสนอต่อผู้บริหารบ้านเมืองกลับเป็นไปอย่างเชื่องช้า และเต็มไปด้วยอุปสรรค ทั้งนี้ เพราะสาธารณชนต่างคนต่างก็มีภาระส่วนตัวที่หนักอยู่แล้ว จึงยอมหนีไม่พ้นจากภาวะที่ว่าไม่สามารถจะมองเห็นสิ่งใดที่กว้างไกลเกินสายตาของตนได้ จริ่งอยู่แม้จะเมืองการค้าหรือบุคคลที่เรียกว่า คณะผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชน แต่ที่เราจะถือได้ว่าบุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนแห่งความคิดเห็นและความปรารถนาของสาธารณชนได้อย่างแท้จริง

เมื่อเราคำนึงถึงข้อนี้ย่อมจะพอมองเห็นได้ว่า ตามลักษณะการเช่นนี้แล้วสิ่งที่จะสำแดงความคิดเห็นและแสดงความปรารถนาของสาธารณชนได้อย่างคี่ยิ่ง และทั้งก็เป็น

การสมควรที่จะต้องปฏิบัติภาระหน้าที่อื่นนี้ ก็น่าจะได้แก่หนังสือพิมพ์นั่นเอง หนังสือพิมพ์ต้อง
มุ่งที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของสาธารณชนอย่างเต็มความสามารถ แต่อย่างไรก็ดี ก็มีอุปสรรค
ขัดขวางนั้นก็คือ บุคคลผู้ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ก็เป็นปวงชนทั่วไปย่อมมีความลำเอียงใน
ปัญหาต่าง ๆ บ้างไม่มากก็น้อย ถ้าหนังสือพิมพ์บิดเบือนบิดพริ้วบิดงอบิดงอนบิดงอนบิดงอนบิดงอน
รักษาผลประโยชน์ของสาธารณชนอย่างเต็มเร็วแรง หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นอาจจะต้องเผชิญ
กับคำกล่าวหาที่ว่า เป็นหนังสือพิมพ์ที่รุนแรง มองอะไรเป็นด้านร้ายไปหมด กอปรที่จะจ้อง
จับผิด และถ้าหากเกิดความไม่พอใจในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมากขึ้น สาธารณชนคนอ่านอาจ
กล่าวหาว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ไม่ซื่อสัตย์ต่อการรับใช้สาธารณชนไปเสียเลยก็เป็นได้

จากประสบการณ์ที่นักหนังสือพิมพ์ได้เผชิญมาตามที่กล่าวมานี้ ทำให้พวกเขาเกิด
ความงุนงงสงสัยในสิ่งที่เรียกว่า "ความจริงที่ประชาชนนิยม" กับ "ความจริงที่ประชาชน
ไม่นิยม" ในที่สุดนักหนังสือพิมพ์มักจะต้องกล่าวว่า

"เราเห็นจะปฏิรูปโลกนี้ทั้งโลกไม่ได้ด้วยตัวของเราคคนเดียวเป็นแน่เสียแล้ว
ถ้าหากเราขึ้นพยายามต่อไป เจ้าของหนังสือพิมพ์ก็ยอมจะปฏิเสธตำแหน่งงานของเราเสีย
แน่นอน และถ้าบังเอิญเจ้าของหนังสือพิมพ์เขาเห็นชอบด้วยกับเรา ก็กิจการแห่งหนังสือพิมพ์
ของเขาก็เห็นจะตั้งอยู่ไปไม่รอด เพราะฉะนั้น เราจะประสบสัมฤทธิ์ผลอันใดมากไปกว่าผล
ที่จะสามารถกระทำได้ในบัดนี้ที่เดียวหรือ เราเพียงพยายามก้มหน้าก้มตาทำอย่างดีที่สุดภายใน
กรอบแห่งความสำนึกของสาธารณชนนั้นเถอะ เพราะนั่นเป็นอย่างดีที่สุดที่เราจะกระทำได้
ละ และเราก็จะได้แต่ตั้งความหวังว่าสาธารณชนคงจะพร้อมที่จะรับสิ่งที่ดีขึ้น ถูกต้องขึ้น
ภายในเวลาอันสมควรต่อไป"¹

นี่แหละคือข้อยืนยันคำกล่าวเก่า ๆ ของวงการหนังสือพิมพ์ที่ว่า "หนังสือพิมพ์
ที่ดีนั้น เปรียบประหนึ่งกระจกเงาของสาธารณะ ภาพของสาธารณะซึ่งสะท้อนขึ้นมาในกระจก
จะดีไปกว่าหรือเลวไปกว่าไม่ได้ เพราะถ้าดีไปกว่าหรือเลวไปกว่า กระจกนั้น ๆ ก็ย่อมเป็น
กระจกอันบิดเบี้ยว"²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22-23.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

หนีคอร์รัปชันไม่พ้นในระบบทุนนิยม

คอร์รัปชันในวงการหนังสือพิมพ์ได้มีและได้เป็นอยู่แล้วตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งไม่มีใครจะปฏิเสธได้ แต่คอร์รัปชันในวงการหนังสือพิมพ์ดังกล่าวนี้มีขึ้นและเป็นขึ้นได้ก็ โดยความบีบรัดและตลอดทั้งความกระหึ้นกระหือรือของสิ่งแวดล้อมจากภายนอกวงการ หนังสือพิมพ์หลายอย่างหลายประการด้วยกัน¹ ฉะนั้น กิจกรรมหนังสือพิมพ์จึงเต็มไปด้วย คอร์รัปชันอย่างมากมาย กิจกรรมหนังสือพิมพ์ที่วุ่นวายนี้หมายถึงเฉพาะแต่กิจกรรมหนังสือพิมพ์ ในระบบทุนนิยม และภายใต้อำนาจบัญชางานของพวกเขาเท่านั้น

เมื่อพูดถึงหนังสือพิมพ์เราจะต้องยึดหลักการสำคัญคือ ทรรศนะของผู้อ่านซึ่ง หมายถึงผู้อ่านสามัญทั่วไป สมมติว่าผู้อ่านสามัญโดยคิดส่วนเฉลี่ย หยิบหนังสือพิมพ์รายวัน ที่เขาซื้ออ่านอยู่เป็นประจำขึ้นมา และได้พบว่าหนังสือพิมพ์ซึ่งเขาเคยมีความเชื่อถือนั้นได้ พยายามที่จะมองเมินไปเสียจากปัญหา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประชาชนทั่วไปและตัวเขาเองต่างก็เห็นพ้องกันว่า เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง หรือการสงบปากสงบคำในกรณีที่มีการ วิพากษ์วิจารณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้อ่านสามัญโดยส่วนเฉลี่ย ย่อมจะต้องคิดไปว่าหนังสือพิมพ์ ฉบับดังกล่าวนั้นได้รับสินบนเขาไปแล้ว

เมื่อผู้อ่านเกิดความคิดเช่นนี้ เขาย่อมจะย้อนไปคิดทบทวนถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา ในอดีตถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ซึ่งการคอร์รัปชันเหล่านั้น ก็มีอยู่ ไม่น้อยที่เกี่ยวข้องอยู่กับหนังสือพิมพ์ จึงทำให้คิดไปได้โดยไม่มีข้อสงสัยเลยว่า ได้มีการจ่าย เงินให้แก่หนังสือพิมพ์หรือให้แก่คนหนังสือพิมพ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับความได้ประโยชน์หรือการ ปกปิดความเสียหาย การให้เงินนี้อาจเรียกกันให้ไพเราะเพราะพริ้งว่า เป็นการให้เพื่อความชอบพอเป็นส่วนตัว ซึ่งก็นับเป็นรายได้ทางหนึ่งในวงการหนังสือพิมพ์ และนี่ก็คือ "คอร์รัปชัน" การคิดสินบนหนังสือพิมพ์ตามที่กล่าวข้างต้น ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ยืนยันให้เห็น กันได้ยาก

กิจกรรมหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง แต่เป็นธุรกิจที่แตกต่างไปจาก

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-29.

ธุรกิจประเภทอื่น กล่าวคือธุรกิจประเภทอื่นเป็นต้นว่า การผลิตสินค้าอย่างน้อยสินค้าที่ผลิตออกมาจะต้องขายในราคาที่คุณกับต้นทุนการผลิต และทั้งนี้จะต้องให้ได้กำไรมาอีกบ้างด้วย แต่สำหรับกิจการหนังสือพิมพ์กลับกลายเป็นว่า ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์ต้องจำหน่ายหนังสือพิมพ์อันเป็นสินค้าของเขาออกไปในอัตราราคาซึ่งเป็นแต่เพียงส่วนเล็กน้อยส่วนหนึ่งของค่าแห่งการผลิตของมันเท่านั้น ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้กิจการหนังสือพิมพ์ดำรงอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่ขายหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับออกไปในราคาที่คุณ ต้น สิ่งที่อยู่เบื้องหลังของการดำรงอยู่ได้ของกิจการหนังสือพิมพ์ก็คือ การที่ห้างร้านผู้ผลิตสินค้าตลอดจนผู้ขายบริการต่าง ๆ มีความเต็มใจที่จะซื้อเนื้อที่ในหนังสือพิมพ์ไว้เป็นประจำเพื่อการจัดทำกรโฆษณาขายสินค้าหรือบริการของเขาโดยลักษณะการพิเศษอันนี้เอง บรรดาหนังสือพิมพ์ทั้งหลายสามารถดำรงกิจการของตนอยู่ได้ เพราะรายได้ประมาณ 2 ใน 3 ถึง 3 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมดได้มาจากการลงโฆษณาและประกาศแจ้งความ และได้มาจากการจำหน่ายให้แก่ผู้อ่านเพียง 1 ใน 3 หรือ 1 ใน 4 เท่านั้น¹

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า การลงโฆษณาและประกาศแจ้งความเปรียบได้กับสายเลือดใหญ่ของหนังสือพิมพ์ที่หล่อเลี้ยงให้กิจการดำรงอยู่ได้ ถ้าขาดการลงโฆษณาหรือประกาศแจ้งความหนังสือพิมพ์ก็จะอยู่ไต่ยาก แม้ว่าลักษณะของธุรกิจหนังสือพิมพ์จะเป็นเช่นที่กล่าวมาแต่บรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็ชี้แจงว่า การที่หนังสือพิมพ์จะคิดฟิ่งห้างร้าน หรือผู้ผลิตสินค้าผู้บริการแต่อย่างเดียวนั้น เป็นการกระทำที่ผิด คือผิดทั้งหลักการอาชีพ ผิดทั้งเจตนาและผิดทั้งธรรมเนียมจริยาของความเป็นหนังสือพิมพ์

ที่ว่าผิดในหลักการอาชีพก็คือ หนังสือพิมพ์จะกลายเป็นใบปลิวโฆษณาสินค้าของห้างร้าน และจำจะต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของห้างร้านเหล่านั้น และจากการที่อยู่ภายใต้อิทธิพลนี้เองที่เป็นเหตุสืบเนื่องทำให้เจตนาของหนังสือพิมพ์ผิดไปจากเดิม หนังสือพิมพ์มี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 214.

จริยวัตรที่จะต้องเสนอข่าวและข้อคิดเห็นอันเป็นการปลุกและแสดงสาขานมิตี ถ้าหากหนังสือพิมพ์เต็มไปด้วยโฆษณาหรือไม่สามารถที่จะแจ้งข่าวอันเป็นภัยให้มหาชนทราบได้ เพราะเป็นการกระทบกระเทือนต่อรายได้แล้ว คุณค่าของหนังสือพิมพ์ก็จะหมดไปอย่างสิ้นเชิง ส่วนในทางธรรมจริยา หนังสือพิมพ์ย่อมต้องถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นธรรมจริยา แต่ถ้าเมื่อใดหนังสือพิมพ์ถือบังเอิญประโยชน์สำคัญกว่าสาธารณประโยชน์แล้ว เมื่อนั้นก็เป็นความเศร้าสลดที่เกิดขึ้นแก่วงการหนังสือพิมพ์

พอคากับหนังสือพิมพ์

โดยหลักการ หนังสือพิมพ์ย่อมมีอุดมคติยึดมั่นในสิ่งที่เป็นจริงและรักษาผลประโยชน์ของมหาชน แต่พอคามีอุดมคติในการแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชนให้ได้มากที่สุด จึงเห็นได้ว่าโดยหลักการแล้วหนังสือพิมพ์กับพอคามีอุดมคติที่ขัดกันอย่างตรงกันข้าม แต่โดยข้อเท็จจริงหนังสือพิมพ์กับพอคามีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นจนแยกกันไม่ออก ตางต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำประโยชน์แก่กันและกัน¹ กล่าวคือ พอคาคต้องอาศัยหนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการโฆษณาสินค้าของตน เพื่อให้เป็นที่รู้จักและนิยมแพร่หลายอันเป็นสิ่งนำมาซึ่งผลประโยชน์จากปริมาณการขายที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนหนังสือพิมพ์ก็อาศัยรายได้จากค่าโฆษณาของพอค่า เป็นรายได้หลักในการดำรงอยู่แห่งกิจการของตน

ในประวัติการค้าและการหนังสือพิมพ์ เคยมีเหมือนกันที่อาชีพทั้งสองมีพฤติกรรมทำนองหันหลังให้แก่กัน ผลที่เกิดขึ้นก็คือไปไม่รอดด้วยกันทั้งคู่² พอค่าสินค้าประเภทเดียวกันได้พบความจริงภายในระยะเวลาอันรวดเร็วว่า กิจการค้าของตนไม่ก้าวหน้าและยังทรุดต่ำลง เมื่อคู่แข่งชั้นของตนมีประกาศแจ้งความโฆษณาสินค้าในหนังสือพิมพ์โดยที่ตนเองไม่มีเพื่อความอยู่รอด จึงต้องแก้ไขโดยการหันหน้าเข้าหาหนังสือพิมพ์ ส่วนหนังสือพิมพ์ก็เคยมีที่ไม่ยอมรับแจ้งความโฆษณาใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อความเป็นตัวของตัวเองปราศจากพันธะ

¹ ลาวัญย์ โชตามระ, อุบัติการณ์หนังสือพิมพ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พาลีโก, 2522), หน้า 73.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

ทั้ง "กายและใจ" กับบุคคลภายนอกเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมคติได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังเห็นว่าการประกาศโฆษณาสินค้านั้น เป็นการเอาเปรียบประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ โดยต้องขาดเนื้อที่ที่ควรจะได้รับสาระประโยชน์ไปส่วนหนึ่ง แต่ทั้ง ๆ ที่มีอุดมคติและพฤติกรรมอันสูงส่งหนักแน่นเช่นนี้ ก็หาได้พาตัวให้ตลอดรอดฝั่งไปได้ไม่ เพราะรายได้จากการจำหน่ายแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ไม่ทำให้หนังสือพิมพ์ระดับประเทศฐานะให้คงอยู่ได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้หนังสือพิมพ์กับพ่อค้ามีความสัมพันธ์กันมาโดยตลอด

ของชวากับหนังสือพิมพ์

ในปัจจุบันวงการหนังสือพิมพ์ได้มีเรื่องเกี่ยวกรวากับการให้และการรับ "ของชวา" อันหมายถึงเงินจำนวนหนึ่งที่บุคคลหรือนิติบุคคลให้แก่คนหนังสือพิมพ์เป็นค่าตอบแทนใช้งานให้ลงข่าวใดข่าวหนึ่งตามที่ตนปรารถนา ถึงขนาดที่ระบุชื่อบุคคลผู้ส่งเงินมาในของชวาที่ตกลงการให้ลงนั้น

ย้อนหลังไปเพียงประมาณยี่สิบปี คำว่า "ของชวา" กลับหมายถึงของใส่คำสั่ง ปลดคนหนังสือพิมพ์ออกจากประจำการ หนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่ใช้ระบบ "ของชวา" ก็คือหนังสือพิมพ์ 2500 รายวัน ซึ่งก็รู้กันว่าอยู่ในความอุปถัมภ์ของ พล.ต.อ. เฒ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น¹ เมื่อตอนหนังสือพิมพ์ 2500 ออกใหม่ ๆ คนทำงานมีค้ำคั่ง นอกจากคนหนังสือพิมพ์แท้ ๆ แล้ว ยังมีนายตำรวจประจำการมาทำงานพิเศษต่างประเทศ อีกด้วย อยู่ไป ๆ ได้สักสองสามเดือนปริมาณหนังสือที่เหลือจากจำหน่ายมีมากกว่าที่จำหน่าย ไล่หลายเท่าตัว แมวจะมีนายทุนซึ่งมันคงเพียงไร แต่ทว่าเจ้าของทรัพย์สินก็ต้องคิดมากเหมือนกัน เมื่อเห็นว่าทรัพย์สินที่ตนลงไปนั้นไม่มีทางออกเงยขึ้นเลย ด้วยเหตุนี้ฝ่ายบริหารจึงจำเป็นต้องปลดด้วยการจ่ายของชวาให้แก่คนทำงาน โดยเฉพาะคนในกองบรรณาธิการ

ต้นกำเนิดการใช้ระบบ "ของชวา" ในความหมายปัจจุบันที่ใช้กับวงการหนังสือพิมพ์ก็คือ สำนักงานสลากกินแบ่งของรัฐบาล ซึ่งได้ประพฤติดังมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองเกิด คือ พ.ศ. 2485 และยังคงปฏิบัติเรื่อยมาจนทุกวันนี้ โดย

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 84.

ทุกครั้งที่มีการออกสลากกินแบ่งจะมีผู้แทนหนังสือพิมพ์ได้รับเชิญมาเป็นกรรมการ แล้วก็นำผลการออกสลากกินแบ่งที่กองสลากพิมพ์แจกเป็นกระดาษอัดโรเนียวมาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ด้วย ในสมัยก่อนนั้นผู้แทนหนังสือพิมพ์ยังไม่ได้รับ "สิ่งสมนาคุณ" จากกองสลากเป็น "ชนบัตร" ใส่ของขามาให้เหมือนอย่างทุกวันนี้ แต่ทว่าไค้เป็น "ของที่ระลึก" ต่าง ๆ เป็นต้นว่า ที่เขียนหรีเงิน กระเป่าเอกสารบ้าง ของเหล่านี้จะเปลี่ยนไปเรื่อย ต่อมาเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดหาของสมนาคุณคงเห็นว่าของที่จัดหาไปนั้นไม่สู้จะเหมาะสม เพราะบางที่ผู้แทนหนังสือพิมพ์ที่เป็นผู้หญิงไค้รับที่เขียนหรีเป็นต้น จึงเปลี่ยนของสมนาคุณมาเป็น "ชนบัตร" ใส่ของ ทำให้ผู้รับไม่ว่าเพศไหนมีความพอใจและสามารถนำไปจับจ่ายไค้ตามที่ต้องการ¹

ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จำต้องมีจรรยาบรรณในกิจการอาชีพของตน จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์พึงคำนึงถึงและปฏิบัติตนให้อยู่ภายในจรรยาบรรณ เช่นเดียวกับแพทย์ที่จะต้องมีจรรยาบรรณในการรักษาคนไข้ไม่ว่าคนไข้ นั้นจะเป็นมิตรหรือเป็นศัตรูของตน แมว่าอาชีพหนังสือพิมพ์จะเป็นอาชีพที่มีจรรยาบรรณสูงส่งเพียงไรก็ตามแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความจริงธรรมชาติที่ว่า "เมื่อมีดีก็ต้องมีชั่ว" ไปไค้ วงการหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน จึงมีคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวไค้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเอง โดยมีไค้คำนึงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนมีต่อประชาชน

นอกจากการคอร์รัปชั่นโดยวิธีการให้หรือรับ "ของขวัญ" แล้ว วิธีการคอร์รัปชั่นในวงการหนังสือพิมพ์ยังมีอีกมากมาย ตัวอย่างเช่นการให้บัตรฟรีเพื่อรับบริการต่าง ๆ บุคคลที่จะไค้หนังสือพิมพ์แสวงหาประโยชน์ของตน จะคิดสินบนเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่พวกหนังสือพิมพ์ โดยการให้บัตรฟรีต่าง ๆ เมื่อนักหนังสือพิมพ์ไค้รับเข้าหลายครั้งหลายหนก็จะเกิดความเกรงใจ เมื่อบุคคลนั้นสังเกตเห็นว่าความเกรงใจเริ่มจะเกิดขึ้นเขาก็จะออกปากขอร้องให้ช่วยลงข่าวเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ นอกจากนั้นก็ยังมิไค้ขัดขานกับนักหนังสือพิมพ์

¹รายละเอียดโปรดดู "อุบัติการณ์หนังสือพิมพ์" แต่งโดย ลาวัญย์ โชคตามระ สำนักพิมพ์พาลีโก.

โดยมีการเลี้ยงอาหาร นัยว่าการนัดพบกันนี้ก็เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลหรือบุคคลเอกชนใด ๆ ในการพบปะกันนี้จะมีการเลี้ยงสุราอาหารกันอย่างเต็มที่ วิธีการนี้ก็เป็นการให้เกียรติแก่การให้บัตรฟรี วิธีการคอร์รัปชันเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จะขอล่าวถึงพอเป็นสังเขปเท่านั้น ยังมีวิธีการในการคดโกงเห็นแก่ตัวอีกมากซึ่งแพร่หลายอยู่ในวงการหนังสือพิมพ์

ความแตกแยกในวงการหนังสือพิมพ์

อาชีพหนังสือพิมพ์เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น "ฐานันดรที่ดี"¹ ทั้งนี้เพราะ

¹ ฐานันดรตรงกับภาษาอังกฤษว่า Estate ซึ่งใช้กันมาแต่สมัยโบราณ เป็นการจัดลำดับศักดิ์นาของบุคคลที่ดำรงความสำคัญเกี่ยวกับการปกครองของประเทศอังกฤษ เป็นต้น การรับของการจัดลำดับนี้ ทั่วโลกยอมรับว่าอังกฤษเป็นแม่บทของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ดังนั้น ประเทศอื่น ๆ จึงเจริญรอยตามอังกฤษในเรื่องนี้ แม้กระทั่งประเทศที่ไม่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่เคิมอังกฤษมีเพียง 3 ฐานันดร คือ

ฐานันดรที่ 1 ไค้แก่ พระมหากษัตริย์ และพวกขุนนาง

ฐานันดรที่ 2 ไค้แก่ บรรพชิตทางศาสนาจักร

ฐานันดรที่ 3 ไค้แก่ ฝ่ายที่เกี่ยวกับการควบคุมและบริหารราชการแผ่นดิน คือ

คณะรัฐมนตรี และสมาชิกรัฐสภา

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในสมัยที่ Edmund Burke เป็นนายกรัฐมนตรีอังกฤษ วันหนึ่งที่มีการประชุมสภาซึ่งมีผู้แทนหนังสือพิมพ์มาร่วมฟังการประชุมด้วย Burk ไค้แถลงในที่ประชุมว่า "๓ บัดนี้ ไค้มีฐานันดรที่ 4 คือ หนังสือพิมพ์มาร่วมอยู่ ๓ ที่นี้ด้วย" นี้เองจึงเป็นจุดเริ่มต้นของคำนี้ การที่ Burke กล่าวเช่นนั้นนับเป็นการยกย่องสถาบันหนังสือพิมพ์ ต่อมาเมื่อมีการตั้งองค์การสหประชาชาติ และมีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คำนี้จึงแพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และไค้กลายเป็นคำเทคนิคในวิชาการหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่ามีความหมายถึงหนังสือพิมพ์นั่นเอง

การใช้คำ ๆ นี้ในภาษาไทยเป็นการนำคำเก่าเข้ามาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์

ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ที่มีหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม คอยเป็นอำนาจที่คัดค้านการกระทำอันมิชอบของฝ่ายบริหาร ตลอดจนเสริมสร้างมติมหาชนเพื่อความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของชาติ ความเป็นนักหนังสือพิมพ์อันมีปากกาเปรียบประดุจอาวุธที่จะใช้ต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง ความไม่เป็นธรรมทั้งปวงนั้น บรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต่างก็โสมนัสกล่าวขานว่า พวกตนจะปฏิบัติที่ประชาชนมอบหมายให้ด้วยความเข้มแข็ง ซื่อตรง ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้างใด ๆ ทว่าในขณะที่เดียวกันความเป็นอยู่จริง ๆ หนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ละเอะอะสะเปะสะปะมีอยู่ไม่น้อย¹

ในวงการหนังสือพิมพ์ปัจจุบัน ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์มิใช่น้อยได้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางตรงกันข้ามกับที่ได้เคยให้สัญญาหรือคำมั่นสัญญาต่อประชาชนไว้เลย บุคคลกลุ่มนี้ได้ใช้ความมีอิทธิพลของหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เช่น ทำการชุกคูด้อยเพื่อหาข้อเท็จจริงในการทุจริตที่มีผลเสียหายต่อส่วนรวม แต่เมื่อได้หลักฐานมาแทนที่จะตีแผ่เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ กลับนำไปใช้เป็นเครื่องตอรองในการแสวงหาประโยชน์ ส่วนที่เป็นการค้าหนังสือพิมพ์กลับเสนอตัวผลักดันเพื่อความสำเร็จของพอลคา ซึ่งก็ไม่พ้นการเขียนประโยชน์ประโคมข่าวโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่ประชาชนจะได้รับ ซึ่งแน่นอนว่าการค้าที่วั้นนั้นไม่ใช่การค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ฉะนั้น สิ่งตอบแทนที่นักหนังสือพิมพ์ผู้นั้นจะได้รับย่อมมากมายได้สัดส่วนกับทุนทรัพย์ของกิจการนั้น ๆ

ใหม่นั้นคือ เอกคำ "ฐานันดรที่ 4" เข้ามาเทียบกับอำนาจทั้ง 3 ของลัทธิประชาธิปไตย คือ เอาจัดไว้ในลำดับของอำนาจทั้งสาม อันได้แก่อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีความภาคภูมิใจในคำ ๆ นี้เป็นอย่างมาก

รายละเอียดโปรดดูจากหนังสือ "อุบัติการณ์หนังสือพิมพ์" แต่งโดย ลาวณีย์ โชตามระ สำนักพิมพ์พาสโก และ "นักหนังสือพิมพ์" แต่งโดย สุภา ศิริมานนท์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

¹มานะ แพร่พันธุ์, ความรู้เรื่องหนังสือพิมพ์ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 142.

ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนนั้น บรรดาหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ตลอดจนโจมตีกันและกัน ทั้งนี้ ต่างฝ่ายต่างก็มุ่งหวังจะให้ตนได้รับประโยชน์มากที่สุด จนในที่สุดบรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็ได้แยกออกเป็นกลุ่มเป็นเหล่า เพื่อให้การรวมตัวมีรูปแบบที่แน่นอนชัดเจนจึงเกิดมีการจัดตั้งเป็น "สมาคม" กันขึ้น สมาคมที่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จัดตั้งขึ้น ส่วนใหญ่มิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การควบคุมจรรยาบรรณและเรียกร้องอิสรภาพเลย เพียงแต่รวมบุคคลเหล่านี้เข้าเป็นกลุ่มคลั่งกล่าวขึ้นมาเป็นสาเหตุของการจัดตั้งเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงสมาคมต่าง ๆ เหล่านี้ตั้งขึ้นมาเพื่อคัดทานกำลังของกลุ่มอื่นซึ่งมีความขัดแย้งกันอยู่

สมาคมที่บรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้จัดตั้งขึ้นในปัจจุบันมีสมาคมที่สำคัญ 6 สมาคมคือ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวภูมิภาคแห่งประเทศไทย นอกจากสมาคมทั้ง 6 สมาคมที่กล่าวมานี้ ก็ใช้ว่าสมาคมของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์จะสิ้นสุด ยังมีสมาคมต่าง ๆ อีก เช่น ในส่วนกลางมีสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิง **ข่าวกีฬา** เป็นต้น ในส่วนภูมิภาคก็มีสมาคม มีชมรมแยกออกไปเป็นภาคเป็นส่วนอีก การที่มีสมาคมมากมายเช่นนี้อาจทำให้ประชาชนเข้าใจผิดไปได้ว่า กิจกรรมหนังสือพิมพ์นั้นใหญ่โตกว้างขวาง แม้แต่การจะมีสมาคมก็ยังมีมากมาย แต่จากพฤติการณ์ที่ได้กล่าวมา การที่มีสมาคมของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์มากมาย สมาคมเหล่านี้ล้วนเกิดด้วยความใคร่ในกิเลสทั้งสิ้น บางแห่งถึงกับเกิดขึ้นด้วยการชักใยของนักการเมืองก็มี และสมาคมเหล่านี้ในด้านการทำงานแสวงประโยชน์มิได้มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันเลย

ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การควบคุมหนังสือพิมพ์โดยกฎหมายนั้น มีมาแต่ในอดีต โดยเริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นมา และได้วิวัฒนาการเรื่อยมาเป็นลำดับ จนกระทั่งกลายมาเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์อยู่ในปัจจุบัน กฎหมายเหล่านี้มีมากมายหลาย

ฉบับ นับตั้งแต่กฎหมายที่เป็นแม่บทของกฎหมายทั้งหลายภายในประเทศ นั่นก็คือรัฐธรรมนูญ ไปจนกระทั่งถึงประมวลกฎหมาย และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในบทที่ 2 บรรดากฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการกล่าวอ้างจากฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ว่า เปรียบเสมือนท่านบที่สกัดกั้นกระแสธารแห่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ให้หยุดชะงักลง หรืออีกนัยหนึ่งเปรียบได้กับโซ่ตรวนที่พันธนาการเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ในเมื่อหนังสือพิมพ์ขาดเสียซึ่งเสรีภาพในการดำเนินงานของตนแล้ว ก็ย่อมทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบของทางหนังสือพิมพ์ที่มีต่อประชาชนลดน้อยลงไปด้วย ทั้งนี้เพราะว่าฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือมีแนวความคิดว่า สิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นปฏิภาคโดยตรงกับเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ เมื่อหนังสือพิมพ์ขาดอิสระในการเสนอข่าวข้อเท็จจริง ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศชาติแล้ว สิ่งนี้เองก็เป็นตัวที่ผลักดันให้หนังสือพิมพ์หันเข้าหาข่าวประเภทที่ไร้สาระ ซึ่งทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบลดน้อยลงไปด้วยนั่นเอง

การศึกษาในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับควบคุมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ เพื่อศึกษากฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ มีมาตรการที่จำกัดตัดทอนสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อย่างไร

1. รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ จัดเป็นกฎหมายที่ควรจะนำมาพิจารณาและวิเคราะห์เป็นอันดับแรก โดยเหตุที่ว่ารัฐธรรมนูญถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่งในบรรดากฎหมายทั้งปวงที่มีอยู่ภายในประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญเป็น "กฎหมายที่กำหนดระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดในรัฐ และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเหล่านี้ต่อกันและกัน"¹ นอกจากความสำคัญดังกล่าวนี้แล้ว รัฐธรรมนูญยังมีความสำคัญต่อเนื้อหาสาระของกฎหมายต่าง ๆ ภายในประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกฎหมายใด ๆ ภายในประเทศไม่อาจที่จะมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นได้ ถ้ากฎหมายใดมีข้อความ

¹ หยุก แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไป, หน้า 14.

ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายนั้นจะไม่มีผลใช้บังคับ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้รัฐธรรมนูญมีความสำคัญต่อตัวบทกฎหมายภายในประเทศ กฎหมายอื่น ๆ จะต้องคำเป็นรอยตามหลักการนี้และไม่สามารถจะก้าวล้ำขอบเขตซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีรัฐธรรมนูญมากมายหลายฉบับ รัฐธรรมนูญทุกฉบับได้มีบทบัญญัติเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยส่วนใหญ่จะบัญญัติไว้ในส่วนที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ควบคุมหนังสือพิมพ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจเรื่องระบบของสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญเสียก่อน

สิทธิเสรีภาพเป็นเรื่องสำคัญของรัฐธรรมนูญ เพราะการที่ประชาชนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตยนั้น ก็เพราะประสงค์จะให้ตนมีสิทธิเสรีภาพนั่นเอง ฉะนั้น ถ้าดูรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรของทุกประเทศจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ทั้งนั้น คงมีแต่รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันที่ถือว่าปฏิญญาสิทธิมนุษยชนที่ได้ประกาศไว้ตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 1789 ยังคงใช้ได้ และรับรองความข้อนี้อยู่ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญ และเพิ่มเติมสิทธิเสรีภาพบางอย่างลงไว้ในคำปรารภนั้นด้วย

การที่รัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ รับรองสิทธิเสรีภาพไว้นั้น ได้รับรองไว้ในขนาดอันแรกต่างกัน ซึ่งพอจะแบ่งแยกประเภทออกได้เป็น 3 ระบบ ดังนี้

1. รับรองสิทธิและเสรีภาพไว้แก่ชขาด คือ ไม่ยอมให้ออกกฎหมายจำกัดคัดทอนสิทธิและเสรีภาพเลย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้รับรองเสรีภาพบริบูรณ์เกี่ยวกับศาสนาไว้ โดยเป็นแต่กำหนดว่าจะใช้เสรีภาพนั้น ๆ ให้เป็นปรกัมภ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมิได้

2. รับรองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างกลาง คือ ยอมให้คัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ได้บ้าง โดยการออกกฎหมายเฉพาะบางประเภทหรือเฉพาะบางกรณี เช่น กฎหมายที่ออกใช้ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน การรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างกลางนี้ให้

ประโยชน์แก่ราษฎร แต่เป็นการจำกัดอำนาจสภานิติบัญญัติ เพราะกำหนดเงื่อนไขให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เฉพาะกฎหมายบางประเภทหรือในบางกรณีเท่านั้น การกำหนดเช่นนี้จึงอาจไม่เหมาะสมกับประเทศที่อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินได้ ฉะนั้น รัฐธรรมนูญของบางประเทศจึงได้กำหนดว่าในเวลาฉุกเฉินให้ยกเลิกการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพบางบทบางมาตราได้ ระบบรับรองอย่างกลางนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ 2492 ได้นำมาใช้เป็นส่วนมาก

3. รับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ซึ่งเป็นระบบที่รัฐธรรมนูญหลายฉบับของเรานำมาใช้ การรับรองสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้เป็นการให้อำนาจสภานิติบัญญัติที่จะออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เสมอ จนบางท่านให้ความเห็นว่า เท่ากับประชาชนไม่ได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเสียเลย แต่ท่านอาจารย์หยุด แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า เป็นการเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง¹

¹ท่านอาจารย์หยุด แสงอุทัย ได้ให้เหตุผลไว้ดังนี้

ก. เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้ บุคคลก็ย่อมจะมีสิทธิและเสรีภาพอยู่จนกระทั่งจะถูกจำกัดโดยกฎหมาย

ข. สภานิติบัญญัติจะออกกฎหมายได้เพียงแต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ แต่จะออกกฎหมายยกเลิกและตัดสิทธิและเสรีภาพสิ้นเชิงไม่ได้

ค. กฎหมายที่สภานิติบัญญัติออก ย่อมจะได้บัญญัติเป็นลักษณะทั่ว ๆ ไป จะบัญญัติเฉพาะเรื่องไม่ได้ ฉะนั้น จึงเป็นที่เห็นได้ว่าสภานิติบัญญัติจะไม่ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพพร่ำเพรื่อจนเกินความจำเป็น

ง. สภานิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา ฉะนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมาย จึงต้องถือว่าเป็นการจำกัดด้วยความยินยอมของราษฎรเอง

จ. สมาชิกสภาผู้แทนย่อมประสงค์จะได้รับเลือกตั้งซ้ำอีก โดยเหตุนี้จึงย่อมจะต้องระมัดระวังมิให้เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยปราศจากความจำเป็นและสมควร เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้นจะทำให้ราษฎรเสื่อมความนิยม และตนจะไม่ได้รับเลือกตั้งในเวลาเลือกตั้งภายหน้า

รัฐธรรมนูญที่ผ่านมามีบัญญัติรับรองเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไว้ทั้งสองระบบ คือ บางฉบับก็บัญญัติรับรองไว้อย่างกลาง บางฉบับก็บัญญัติรับรองไว้ภายใต้บังคับของกฎหมาย แต่ไม่เคยมีปรากฏเลยว่า รัฐธรรมนูญของไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ร่างหรือผู้ที่ใช้อำนาจปกครองมองเห็นว่าสถานะของบ้านเมืองยังไม่เหมาะสมที่จะให้เสรีภาพในเรื่องนี้ได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญไทยก็ยังเคยบัญญัติรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างกลาง ซึ่งในทางทฤษฎีถือว่า การรับรองเสรีภาพอย่างกลางนี้ให้ประโยชน์แก่ราษฎร แต่เป็นการจำกัดอำนาจสถานีวิทยุ เพราะกำหนดเงื่อนไขให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เฉพาะกฎหมายบางประเภทหรือในบางกรณีเท่านั้น การกำหนดเช่นนี้จึงไม่เหมาะสมกับประเทศที่อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินได้

การบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างกลางกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย มีข้อแตกต่างที่สมควรจะพิจารณาคือ การรับรองสิทธิและเสรีภาพอย่างกลางนั้น ถือว่าประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ เป็นแต่ว่ามีการยอมให้ตัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ได้บ้าง ซึ่งการจะตัดสิทธิเสรีภาพจะมีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ ส่วนการรับรองสิทธิเสรีภาพภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนั้น ถือกันว่าประชาชนจะมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ เฉพาะเท่าที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เท่านั้น ถ้ากฎหมายไม่บัญญัติให้อำนาจไว้ก็ไม่สามารถกระทำ ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่างกับการรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างกลาง

การบัญญัติรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมามีการบัญญัติไว้ทั้งสองระบบดังที่กล่าวมาแล้วเป็นจำนวนก้ำกึ่งกัน รัฐธรรมนูญที่ผ่านมานับได้ว่าให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์มาก เห็นจะได้แก่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 และฉบับ พ.ศ. 2517

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้
มาตรา 35 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคับขัน หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจของยุวชน

การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เพื่อบั่นทอนเสรีภาพของมาตราบนี้ จะกระทำมิได้

การให้เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

"การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ รัฐจะกระทำมิได้"

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เสรีภาพในการพิมพ์อย่างเต็มที่ เป็นแต่เพียงว่าเสรีภาพในการพิมพ์จะถูกจำกัดได้ 4 กรณีคือ เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคับขัน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และกรณีสุดท้ายเพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจของยุวชน สิ่งสำคัญที่นับว่าคุ้มครองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อย่างมาก ก็คือ การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์จะกระทำมิได้ เพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังห้ามการตรวจข่าวก่อนโฆษณาในภาวะปกติอีกด้วย การตรวจข่าวจะกระทำได้อีกต่อเมื่อประเทศอยู่ภายใต้ภาวะการรบหรือการสงคราม หรือมีพระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือมีประกาศใช้กฎอัยการศึก และการตรวจข่าวจะต้องกระทำโดยกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการพิมพ์ 4 กรณีดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

มาตรา 40 "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ

เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เพื่อับันทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปิดโรงพิมพ์ หรือห้ามทำการพิมพ์

การให้เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณาจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐหรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจจะกระทำมิได้"

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 มาตรานี้ก็มีเนื้อหาสาระสำคัญคล้ายคลึงเป็นอย่างมากกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 เพียงแต่เปลี่ยนแปลงความในวรรคสองที่เป็นข้อจำกัดเสรีภาพ โดยเพิ่มเรื่องเกียรติยศหรือชื่อเสียงเข้าไปและเปลี่ยนจาก "เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคับขัน" เป็น "เพื่อความมั่นคงของรัฐ" ส่วนการปิดโรงพิมพ์หรือการห้ามทำการพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงหลักการไป โดยอนุญาตให้ทำการปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ได้โดยต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุด การที่ต้องให้มีคำพิพากษาถึงที่สุดนี้ก็เท่ากับเป็นการให้หลักประกันกับการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้งหรือได้รับการวินิจฉัยที่ไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักประกันอันนี้นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ เพราะในอดีตที่ผ่านมาเมื่อหนังสือพิมพ์ลงข่าวที่รัฐบาลไม่พอใจ รัฐบาลจะใช้มาตรการปิดหนังสือพิมพ์ห้ามทำการพิมพ์เพื่อเป็นการปราบหรือข่มขู่หนังสือพิมพ์มิให้ทำการดังเช่นว่านี้อีก การปิดหนังสือพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์นั้นนับว่าเป็นมาตรการที่รุนแรงยิ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีความหวาดวิตกต่อมาตรการนี้มาก เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงแล้ว อีกประการหนึ่งยังทำให้ภาพพจน์

ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นที่มีต่อรัฐบาลเป็นไปในทางเลวร้าย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไม่ราบรื่นเท่าที่ควร เพราะต้องคอยระวังอันตรายที่จะเกิดกับการประกอบอาชีพของตน การปิดหนังสือพิมพ์หรือการห้ามทำการพิมพ์อาจสั่งปิดหรือห้ามโดยมีกำหนดเวลาหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้ ฉะนั้น มาตรการอันนี้จึงเปรียบเสมือนไม้ตายที่รัฐบาลจะใช้จัดการกับหนังสือพิมพ์ที่ออกนอกคอกนอกทางที่รัฐบาลกำหนดไว้นั่นเอง

เมื่อได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญในอดีตที่น่าสนใจสองฉบับไปแล้ว ก็หันมาพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบ้างว่า ได้วางมาตรการในการให้เสรีภาพและจำกัดเสรีภาพมากน้อยเพียงใด

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างกลาง โดยบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 34 "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้"

การบัญญัติเช่นนี้ก็เป็นการบัญญัติรับรองเสรีภาพอย่างกลางเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญสองฉบับที่ได้กล่าวผ่านมา ข้อจำกัดเสรีภาพในการพิมพ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เหมือนกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนี้ได้ลอกเลียนแบบมาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 มานั่นเอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ เท่ากับที่ได้คัดหลักประกันอันสำคัญยิ่งของ

ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ออก

ข้อจำกัดเสรีภาพการพิมพ์ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อาจสรุปได้ดังนี้คือ

1. เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ
2. เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หรือเกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
3. เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะพบว่า ข้อจำกัดเสรีภาพทั้ง 4 ข้อดังกล่าว กินความหมายกว้างขวางมาก ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายที่จะนำมาใช้ในการจำกัดเสรีภาพในการพิมพ์มีมากมายหลายฉบับ คือ ในกรณีเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ กฎหมายที่อาจนำมาใช้จำกัดเสรีภาพในการพิมพ์ก็ได้แก่ กฎอัยการศึก พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการพิมพ์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ในบรรดากฎหมายที่กล่าวถึงนี้ บางฉบับถือได้ว่าเป็นกฎหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐโดยตรง เช่น กฎอัยการศึก พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ แต่บางฉบับก็เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องอื่น แต่ก็มีกรณีที่กล่าวถึงความมั่นคงของรัฐรวมอยู่ด้วย เช่น พระราชบัญญัติการพิมพ์ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์โดยเฉพาะแต่ก็มีบางมาตราที่มีเนื้อหาสาระเป็นกรณีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ส่วนข้อจำกัดเสรีภาพอื่น ๆ (คือในข้อ 2 - ข้อ 4) ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับข้อจำกัดเสรีภาพในข้อแรก ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่าข้อจำกัดเสรีภาพทั้ง 4 ประการก็คือ การรวบรวมบรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาเป็นข้อจำกัดเสรีภาพในการพิมพ์นั่นเอง ซึ่งก็มีผลเท่ากับว่าหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนั่นเอง และประการสำคัญ รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ให้หลักประกันแก่หนังสือพิมพ์ต่อการที่จะถูกปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ได้ เช่น รัฐธรรมนูญสองฉบับข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการพิมพ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นแต่เพียงการเขียนฉากให้แลดูสวยงามเพื่ออำพรางเจตนารมณ์อันแท้จริงของผู้ร่าง โดยผู้ร่างมีเจตนารมณ์ต้องการให้เสรีภาพในการพิมพ์นี้อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย แต่การจะเขียนลงไปตรง ๆ ก็เกรงจะเกิดความ

ล้มพันธอันไม่ราบรื่นขึ้นระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาล ดังนั้น จึงจำต้องร่างขึ้นมาเพื่อให้
 แลดูมีลักษณะผวนปรน ไม่เคร่งครัด แต่ความจริงแล้วก็เป็นกรรรับรองเสรีภาพภายใต้บังคับ
 แห่งกฎหมาย ซึ่งถือว่ากรจะมีสิทธิเสรีภาพได้ก็ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

2. พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457

กฎอัยการศึก (Martial law, Etat de siege) เป็นระบบ
 กฎหมายพิเศษ ซึ่งได้กำหนดขึ้นสำหรับใช้ในยามที่ประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติและมีความจำเป็น
 ต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล

กฎอัยการศึกเป็นกฎหมายที่มีต้นกำเนิดมาเป็นเวลานานและปรากฏใน
 เอกสารประวัติศาสตร์ของอังกฤษ (The Petition of Right) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1628
 ซึ่งมีข้อบัญญัติห้ามใช้อำนาจจากกฎอัยการศึกในเวลาสงบ และประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายกำหนด
 ขอบเขตการใช้อำนาจจากกฎอัยการศึกทำนองเดียวกัน (L'etat de siege) ตั้งแต่ปี
 ค.ศ. 1849¹ ตามหลักทั่วไป อำนาจการประกาศใช้กฎอัยการศึก เป็นอำนาจของฝ่าย
 บริหารโดยประมุขของรัฐเป็นผู้ตรา

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ได้บัญญัติมาตรการในการควบคุม
 การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

2 มาตรา 9 การตรวจคนนั้นให้มีอำนาจที่จะตรวจคนดังต่อไปนี้

(1)

(2)

(3) ที่จะตรวจ หนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บทหรือคำประพันธ์

¹ สวัสดิการข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, กฎหมายไทย
เล่ม ก-ข กษัตริย์-ข้าราชการ (กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการข้าราชการสำนักงาน
 คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2518), หน้า 65 - (พิเศษ - 1).

² ความในมาตรา 9 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 3 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ
 ฉบับที่ 303.

มาตรา 11 การห้ามนั้นให้มีอำนาจที่จะห้ามได้

(1)

(2) ที่จะห้ามออกจำหน่ายหรือแจกซึ่ง หนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ
บท หรือ คำประพันธ์

(3)

(4)

(8)

จากมาตรา 9 และมาตรา 10 ของกฎอัยการศึก จะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่
จำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยการให้อำนาจในการตรวจค้น และห้ามจำหน่ายแจก
หนังสือพิมพ์ เหตุที่กฎหมายมีมาตรการเช่นนี้นั้น ก็เป็นเพราะว่ากฎอัยการศึกเป็นกฎหมาย
พิเศษที่จะใช้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งในภาวะ
เช่นนี้มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์
อาจลงข่าวหรือทำการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ให้เกิดความวุ่นวาย บั่นป่วนยิ่งขึ้นได้
หรือหนังสือพิมพ์อาจกลายเป็นเครื่องมือในการประโมข่าของผู้ก่อความไม่สงบได้ ฉะนั้น
จึงจำเป็นจะต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันสิ่งเหล่านี้ หลักการในการจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์
ในภาวะเหตุการณ์ไม่สงบนี้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในนานาประเทศ แม้แต่สหรัฐอเมริกาซึ่ง
ให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์อย่างมากมายก็ตาม

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495

พระราชบัญญัตินี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก กล่าวคือ
เป็นกฎหมายพิเศษ ซึ่งกำหนดขึ้นสำหรับใช้ในยามที่ประเทศอยู่ในภาวะวิกฤติและมีความจำเป็น

¹ ความในมาตรา 11 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 4 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ
ฉบับที่ 303.

ต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เช่นเดียวกัน เป็นแต่ฎีกาฎหมายที่ใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน มีลำดับศักดิ์ของกฎหมายต่ำกว่ากฎอัยการศึก กฎอัยการศึคนั้นเมื่อประกาศใช้แล้วจะก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ (1) การโอนอำนาจจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ทั้งนี้เท่าที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่ามีจำเป็นจะต้องโอนอำนาจนั้น ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร (2) อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีมากและกว้างขวางกว่ายามปกติ (3) ศาลทหารจะมีเขตอำนาจครอบคลุมเขตอำนาจของศาลยุติธรรม¹ แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ เมื่อประกาศใช้แล้ว อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ก็ยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน เป็นแต่ว่ามีอำนาจหน้าที่กว้างขวางกว่ายามปกติ แต่เมื่อเทียบกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอัยการศึกแล้ว ก็ยังมีอำนาจน้อยกว่า และประการสุดท้ายศาลยุติธรรมก็ยังคงมีเขตอำนาจในการพิจารณาบรรดาคดีอยู่ เช่นเดิม

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

มาตรา 9 รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะประกาศห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโฆษณาหรือพิมพ์เอกสารใด ๆ ซึ่งเห็นว่าข้อความซึ่งโฆษณานั้นกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ตามกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่จะห้ามหนังสือพิมพ์มิให้กระทำการโฆษณาหรือกระทบการพิมพ์ ข้อความซึ่งเห็นว่าถ้าได้โฆษณาหรือจะโฆษณาไปแล้ว จะก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน ฉะนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่จำกัดคัดทอนเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาที่ไม่ปกติ ทั้งนี้ก็เพื่อพิทักษ์รักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งหลักการนี้ก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

¹สวัสดิการข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, กฎหมายไทย
เล่ม ก-ข กฤษฎีกาข้าราชการ, หน้า 65 - (ที่ 4 กข - 2).

การกระทำฝ่าฝืนมาตรา 9 กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ใน
 มาตรา 16 โดยมีโทษจำคุกหรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 16 ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามความในมาตรา 2 หรือ
 มาตรา 9 มีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้ง
 จำทั้งปรับ

4. พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495

กฎหมายฉบับนี้นับได้ว่าเป็นกฎหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐฉบับหนึ่ง แต่มี
 ลักษณะแตกต่างไปจากกฎอัยการศึกและพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการใน
 สถานการณ์ฉุกเฉิน กล่าวคือทั้งกฎอัยการศึกและพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการ
 ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นกฎหมายพิเศษจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจทำการประกาศ
 ใช้ แต่พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์นี้มีลักษณะเหมือนกฎหมายอื่น
 ทั่ว ๆ ไป คือ มีผลบังคับใช้ตลอดเวลา พระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลาย
 ครั้ง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 2

มูลเหตุของการยกร่างกฎหมายฉบับนี้ ก็เป็นเพราะประเทศไทยประสบปัญหา
 การบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำของกลุ่มบุคคลซึ่งมี
 แนวความคิดทางด้านการเมืองแตกต่างออกไป โดยกระทำการแทรกซึม บ่อนทำลายในทุก ๆ
 ด้านและทำการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อตั้งให้ประชาชนเห็นชอบด้วยกับแนวความคิดของพวกเขา
 ทั้งนี้ เพื่อจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง ฉะนั้น เพื่อต่อต้านการกระทำที่
 เป็นภัยต่อประเทศชาติดังกล่าวนั้น รัฐบาลจึงตราพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็น
 คอมมิวนิสต์ขึ้น เพื่อสร้างมาตรการที่จะปราบปรามต่อต้านการกระทำดังกล่าว ซึ่งมาตรการ
 เหล่านี้ก็รวมถึงเรื่องการดำเนินการของหนังสือพิมพ์ด้วย ทั้งนี้เพราะฝ่ายรัฐบาลเล็งเห็นว่า
 กลุ่มบุคคลผู้เลื่อมใสในลัทธิคอมมิวนิสต์อาจใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ
 หรือยุยงให้เกิดความกระด้างกระเดื่อง หรือเกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชนได้

พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ได้กำหนดวิธีการควบคุม

หนังสือพิมพ์ไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 5 ผู้ใดยุยง แนะนำ เลี้ยมสอน โฆษณาชวนเชื่อ มั่วสุม สมทบ ยินยอม ตกลงกับผู้อื่น หรือเตรียมการที่จะให้มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ก็ดี หรือรู้ว่ามี หรือจะมีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ช่วยปกปิดมิได้เอาความไปร้องเรียนขึ้นก็ดี มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงสิบปี

แทนพิมพ์ ตลอดจนถึงอันเกี่ยวกับการกระทำผิดตามความในวรรคก่อน
ให้รับเสีย

มาตรา 12 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอบรมหรือสั่งสอนบุคคลใด ๆ หรือกระทำการเผยแพร่โดยการโฆษณา ชักจูง แนะนำ หรือโน้มน้าวจิตใจด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลอื่นเห็นดีเห็นชอบในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือเข้าร่วมกับองค์การอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร เอกสารที่พิมพ์หรือด้วยประการอื่นใด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้สอนของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่ในการให้การศึกษา ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หรือในการป้องกันราชอาณาจักร หรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมอื่น ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่หรือระเบียบของกระทรวง ทบวง กรม ที่ตนสังกัดหรือที่ตนได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ เฉพาะเมื่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือผู้สอนดังกล่าวมิได้เป็นไปในลักษณะชักชวนให้นิยม หรือเลื่อมใสในลัทธิคอมมิวนิสต์

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรานี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงห้าปี

มาตรา 15 ภายใต้บังคับมาตรา 15 ตรี และมาตรา 16 ผู้อำนวยการป้องกัน การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ผู้อำนวยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ภายในเขตท้องที่ที่อยู่ในอำนาจของตนและให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1)
-
-

(4) ห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ห้ามโฆษณา หรือห้ามการแสดงมหรสพ
เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าเป็นการชักชวนหรือยั่วยุให้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ
นี้

(8)
.....
.....

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งของผู้อำนวยการป้องกันการกระทำ
อันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด ซึ่งประกาศหรือสั่งตามมาตรา นี้ หรือตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตาม
มาตรา นี้ หรือชักชวนการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่ง
ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 15 ทวิ

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์
ภาค มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด
ตามมาตรา 15 และให้มีอำนาจกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจตาม
มาตรา 15 ของผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด ทั้งนี้ เท่าที่ไม่
ขัดต่อกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 15 วรรคสอง รวมทั้งมีอำนาจในการสั่งการแก้ไขหรือ
ยับยั้งการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัด และให้
มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ภายในเขตภาคด้วย

(1)

(2) สั่งตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บทประพันธ์ ตลอดจน
สั่งห้ามพิมพ์ จำหน่าย หรือเผยแพร่ซึ่งสิ่งดังกล่าว

.....

(6)

การสั่งตาม (2) (4) หรือ (6) ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการ
การป้องกันการค้าอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไปก่อน

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการป้องกันการค้าอันเป็น
คอมมิวนิสต์ภาคที่สั่งการตามมาตรา นี้ หรือขัดขวางการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่
ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการป้องกันการค้าอันเป็นคอมมิวนิสต์ภาคที่สั่งการตามมาตรา
นี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามกฎหมายฉบับนี้ พอดีสรุปได้ดังนี้คือ

1. ถ่าหนังสือพิมพ์ทำการยุยง แนะนำ เลี้ยมสอน โฆษณาชวนเชื่อ ที่จะ
ให้มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดและต้องได้รับโทษ
2. ห้ามหนังสือพิมพ์ทำการโฆษณา ชักจูง แนะนำ หรือโน้มน้าวจิตใจ
ด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลอื่นเห็นดีเห็นชอบในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือเข้าร่วมกับองค์
การอันเป็นคอมมิวนิสต์การค้าฝ่าฝืน ความดังว่ามานี้ มีความผิดและต้องได้รับโทษ
3. ห้ามหนังสือพิมพ์ทำการโฆษณา เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าเป็นการ
ชักชวนหรือยั่วยุให้มีการกระทำความผิดตามพระ ราชบัญญัตินี้
4. ให้อำนาจในการสั่งตรวจหนังสือพิมพ์ ตลอดจนห้ามการพิมพ์จำหน่าย
หรือห้ามการเผยแพร่

เมื่อพิจารณามาตรการการจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายฉบับนี้ จะเห็นได้
ว่ามีมาตรการในการควบคุมหลายอย่าง อาทิเช่น ห้ามเสนอข้อความตามที่กำหนด อำนาจ
ในการสั่งตรวจหนังสือพิมพ์ ตลอดจนห้ามการพิมพ์โฆษณา การจำหน่ายหรือเผยแพร่
มาตรการเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าครอบคลุมทุกขั้นตอนของการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ซึ่ง
สามารถควบคุมหนังสือพิมพ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีข้อสังเกตว่า มาตรการเหล่านี้
มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับลัทธิคอมมิวนิสต์เท่านั้น และแม้ว่ากฎหมายฉบับนี้
จะมีผลใช้บังคับอยู่ตลอดเวลาก็ตาม ก็ไม่ทำให้กฎหมายฉบับนี้มีผลกระทบต่อเสรีภาพ
หนังสือพิมพ์มากมายนัก ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์อันจำกัดของกฎหมายนั่นเอง นอกจากนี้
ในทางปฏิบัติการให้อำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ก็มิได้มีบ่อยนัก

5. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

กำหนดมาตรการในการควบคุมการพิมพ์โฆษณาของหนังสือพิมพ์ไว้ 2 ประการ

1. กรณีละเมิดอำนาจศาล บัญญัติไว้ในมาตรา 32

มาตรา 32 ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณา ซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่นออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะใคร่ถึงข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เหล่านั้นหรือไม่ ให้ถือว่ากระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เหล่านั้น ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความ หรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีใด เพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(2) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุดท้าย ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงค์จะให้หมิ่นพิสดารเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคุณความ หรือเหนือพยานแห่งคดี ซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

ก. เป็นการแสดงนิคจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาแห่งคดีอย่างใดไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ

ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคุณความหรือคำพยาน หลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคุณความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคุณความหรือพยาน ถึงแม้ว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง. เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้นำวิเคราะห้ศัพท์ทั้งปวงในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาใช้บังคับ

ข้อพิจารณาของกฎหมายมาตรานี้คือ ในระหว่างที่มีการพิจารณาอยู่ในศาลยอม เป็นหน้าที่ของศาลที่จะดำเนินการพิจารณาในส่วนคดีให้ได้ความจริง เพื่อความยุติธรรมแห่ง คดีและหน้าที่อันใดที่จะไปเสาะหาพยานหลักฐานนอกสำนวนคดี นอกจากนี้บุคคลภายนอกเอง ก็ไม่มีหน้าที่ที่จะโฆษณา วิพากษ์วิจารณ์ หรือเสนอหลักฐานอันใดนอกสำนวนต่อศาล การที่ ยอมให้สื่อมวลชนทำหน้าที่เช่นนี้เสียเองก็จะเป็นการกระทบกระเทือนต่อการพิจารณา พิพากษาคดี เช่น เป็นการสร้างอิทธิพลเหนือคู่ความ พยาน หรือศาล ตลอดจนถึงประชาชน ทั่วไป ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างมติดมหาชนเหนือการพิจารณาพิพากษาคดี อันจะไม่ก่อให้เกิด ผลดีแต่ประการใดไม่ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิ แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวควร สิ้นสุดเมื่อหมดการพิจารณาคดีเท่านั้น เมื่อศาลได้มีคำพิพากษา หรือคำสั่งชี้ขาดคดีไปแล้ว ขอรุณห้ามดังกล่าวย่อมสิ้นสุดลงตามหลักที่ถือกันใอารยประเทศว่า "คำพิพากษาศาลเป็นสมบัติ ของปวงชน"¹

เมื่อวิเคราะห์ตามตัวบทกฎหมาย อาจสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบ คือ ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์โฆษณา ของหนังสือ พิมพ์ ความหมายของศัพท์ทั้ง 3 คำนี้ ก็เป็นไปตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2476 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

ผู้พิมพ์ หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

ผู้โฆษณา หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์ นั้นแพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะโดยการขาย เสนอขาย แจกแจก หรือเสนอ แจกแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

บรรณาธิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

¹ชาตินทร์ กรชัยเชียร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 364.

ส่วนคำว่าผู้ประพันธ์ ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มิได้บัญญัติไว้ อาจเป็นเพราะเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนแน่นอนอยู่แล้ว ก็เป็นไปได้ ประชาชนทั่วไปเมื่อได้ยินก็สามารถทราบความหมายที่ถูกต้องได้ทันที จึงมิได้บัญญัติไว้ ผู้ประพันธ์นั้นก็คือ บุคคลที่แต่งหรือสร้างเรื่องราวหรือบทความขึ้นมาในกฎหมายใช้คำว่า "ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการหรือผู้พิมพ์โฆษณา" เป็นบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบ แยกความจริงแล้วบุคคลทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบร่วมกันหาใช่เพียงคนเดียวคนหนึ่งเท่านั้นไม่

2. เหตุที่ต้องรับผิดชอบ เพราะเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ศาลสั่งห้ามแล้ว ก็หนังสือพิมพ์ ทำการลงข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมอื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าเพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลจึงมีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผย หรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดเจน

ปัญหาคำว่า "ไม่ว่าในเวลาใด ๆ" นี้จะกินความหมายแค่ไหน ตามกฎหมาย วิธีพิจารณาคดีความแห่งที่ความว่าคำ ๆ นี้ หมายถึงเฉพาะเมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาลแล้วเท่านั้น ฉะนั้น ถ้ายังไม่มีคดีสู่ศาล หนังสือพิมพ์ก็มีอำนาจที่จะกระทำได้อย่างเต็มที่โดยเท่าที่ไม่ไปกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลอื่น

อนึ่ง การที่จะทราบว่าศาลได้สั่งพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผย หรือสั่งห้ามการออกโฆษณาโดยชัดเจน เป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะต้องชวนขวนขวายหาทางทราบเอาเอง

3. เหตุที่ต้องรับผิดชอบเพราะวิพากษ์วิจารณ์หรือสร้างอิทธิพลต่าง ๆ เหลือคดี คือ การวิพากษ์วิจารณ์ หรือสร้างอิทธิพลต่าง ๆ ในคดี ข้อห้ามนี้มีอยู่นับแต่คดีขึ้นสู่ศาลไปจนถึงเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุด ฉะนั้น การวิพากษ์วิจารณ์ที่กระทำโดยสุจริตใจจึงไม่เป็นการผิด อนึ่ง ข้อห้ามนี้ใช้ได้กับคดีทุกเรื่อง กล่าวคือ แม้ศาลจะไม่ได้ออกคำสั่งห้ามการโฆษณาก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์จะวิพากษ์วิจารณ์หรือสร้างอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน ศาล คุกคาม หรือพยายามมิได้

กรณีดังกล่าวถึงไว้ในมาตรา 32 ข้อ ก, ข, ค, ง เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ฉะนั้น อาจมีกรณีอื่นที่ศาลเห็นว่าอาจทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมได้อีก

2. กรณีการนั่งพิจารณาคดี บัญญัติไว้ในมาตรา 36

มาตรา 36 การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดยเปิดเผยเว้นแต่

(1)

(2) ในคดีเรื่องใด เพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคดี ซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว ศาลจะมีคำสั่งดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก)

(ข) ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่นว่านั้น ในบรรดาคดีทั้งปวงที่ฟ้องขอหย่า หรือฟ้องชายชู หรือฟ้องรับรองบุตร ให้ศาลห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ใด ๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือพอจะเห็นได้ว่าจะทำให้เกิดการเสียหายอันไม่เป็นธรรมแก่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งตามอนุมาตรา (2) นี้หรือไม่ คำสั่งหรือคำพิพากษาชี้ขาดคดีของศาลนั้นต้องอ่านในศาลโดยเปิดเผย และมีให้ถือว่าการออกโฆษณาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคำพิพากษานั้น หรือย่อเรื่องแห่งคำพิพากษาโดยเป็นกลางและถูกต้องนั้นเป็นผิดกฎหมาย

กรณีตามมาตรานี้เป็นกรณี "การพิจารณาคดีลับหลังคู่ความ" ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของหลักในการพิจารณาคดีที่ว่า "การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความและประชาชน" ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 35 แต่เมื่อมีเหตุ (ตามมาตรา 36) ศาลอาจสั่งพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยได้ และศาลจะสั่งห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีก็ได้ เหตุที่จะทำให้ศาลสั่ง

เช่นนี้ ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นต้องห้ามเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์

ถ้าหนังสือพิมพ์กระทำการฝ่าฝืน มาตรา 32 และมาตรา 36 จะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ต้องได้รับโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 33 โดยมีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษจำคุกนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือน โทษปรับให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

6. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494

พระราชบัญญัตินี้มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยกำหนดมาตรการการคุ้มครองปกป้องชื่อเสียงของเด็กหรือเยาวชน มิให้เสียหายโดยอาจถูกประจานในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ โดยมุ่งหวังไว้ว่าเมื่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการเผยแพร่ชื่อ หรือรูปถ่ายให้ประชาชนทั่วไปทราบ เมื่อเด็กเหล่านั้นพ้นจากการถูกกักกันไปแล้ว จะทำให้กลับตัวเป็นคนดีได้ง่าย ถ้าเด็กหรือเยาวชนถูกประจานคอสังขมเสียแล้ว จะทำให้สังคมไม่ยอมรับและจะทำให้เด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นต้องหันกลับมาประกอบอาชีพหรือดำเนินวิถีชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องอีก อีกประการหนึ่งก็คือเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นยังเป็นผู้ที่อายุน้อย ขาดประสบการณ์ และยังไม่มีความยังคิด ความกึกอดานเพียงพอ ฉะนั้นจึงต้องมีมาตรการเพื่อที่จะปรับให้เด็กเหล่านั้นกลับกลายเป็นคนดีขึ้นมาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติต่อไป

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ใดถ่ายรูป และห้ามมิให้หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร ลงรูปเด็ก หรือเยาวชนซึ่งต้องหาวากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด หรือลงข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาล ซึ่งอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล ของเด็ก หรือเยาวชนนั้น หรือลงข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่ หรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์
ของทางราชการ

มาตรา 62 ในการโฆษณาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจ
พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ห้ามมิให้ระบุชื่อเด็ก หรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย และห้ามมิให้
โฆษณาข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็ก หรือเยาวชนนั้น

การกระทำฝ่าฝืนมาตราทั้งสองดังกล่าวนี้ มีโทษตามมาตรา 75 และ
มาตรา 76 ตามลำดับ

7. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชน วัตถุประสงค์ของกฎหมาย
อาญาก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในประเทศ ให้เป็นไปด้วยความ
ราบรื่นเรียบร้อย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศอันเป็นจุดหมายของรัฐ
ทุกรัฐนั่นเอง ประมวลกฎหมายอาญาได้วางกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการในการควบคุม
เรื่องต่าง ๆ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ไว้อย่างมากมาย ซึ่งกฎเกณฑ์
และมาตรการเหล่านี้ก็รวมทั้ง เรื่องการควบคุมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์รวมอยู่ด้วย
ในส่วนที่กล่าวถึงประมวลกฎหมายอาญานี้ ใครจะขอแยกกล่าวออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วน
ของบทบัญญัติทั่วไป และส่วนของความผิดฐานหมิ่นประมาทกับคู่หมั้น

บทบัญญัติทั่วไป

ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร

มาตรา 123 ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความเอกสารหรือ
สิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับ สำหรับความปลอดภัยของประเทศ ต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินสิบปี

องค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ มีดังนี้

องค์ประกอบภายนอก คือ กระทำการใด ๆ

องค์ประกอบภายใน (1) เจตนารรรมตา

(2) มูลเหตุชักจูงใจ คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความ เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ

การกระทำการใด ๆ ตามมาตรานี้มีความหมายกว้างขวางมาก โดยกฎหมาย ไม่ได้บัญญัติจำกัดการกระทำไว้ ฉะนั้น จึงมีความหมายว่า จะทำการใด ๆ ก็ได้ ซึ่งอาจ หมายความว่ารวมถึง การที่หนังสือพิมพ์แสวงหาข่าวสาร เพื่อที่จะนำข่าลงตีพิมพ์ ถ้าข่าวสาร ที่ได้มานั้น เป็นสิ่งที่ปกปิดไว้เป็นความลับ สำหรับความปลอดภัยของประเทศแล้ว หนังสือพิมพ์ ก็มีความผิดตามมาตรานี้

ขอบกพร่องของมาตรานี้ อยู่ตรงปัญหาที่ว่าอย่างไรจึงจะทราบได้ว่าข้อความ หรือเอกสารเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ปกปิดไว้เป็นความลับเพื่อความปลอดภัยของประเทศ ในการแสวงหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์ นอกจากการขอรับทราบเรื่องราวหรือการสัมภาษณ์เจ้าพนักงาน ของรัฐที่ทำหน้าที่ในค่านั้น ๆ แล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาข่าวสาร เป็นกรณีพิเศษอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเสนอเรื่องราวความเป็นไปในการดำเนินงานของ หน่วยงานราชการ ตลอดจนเปิดโปงพฤติกรรมในบางเรื่องที่มีความไม่ชอบธรรม ให้ประชาชน ได้รับความทราบเพราะสิ่งนี้เป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ประการหนึ่ง เมื่อหนังสือพิมพ์ใช้วิธีการหา ข่าวในแบบนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาที่ว่าจจะทราบได้อย่างไรว่าเรื่องเหล่านี้เป็นความลับเพื่อ ความปลอดภัยของประเทศชาติ

ส่วนทางฝ่ายรัฐบาลนั้น ในการดำเนินการบริหารประเทศก็จำเป็นต้องมีการ วางโครงการเพื่อดำเนินการ ซึ่งเรื่องเหล่านี้บางเรื่องอาจจำเป็นที่จะต้องเก็บเป็นความลับ เพื่อป้องกันการรั่วไหล เพราะการรั่วไหลไปก่อนอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อแผนงานในเรื่อง นั้น ๆ ได้ แต่ฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็พยายามสอดส่องแสวงหาข่าวสารการดำเนินงานของ รัฐบาลที่คาดว่าจะก่อให้เกิดผลเสียต่อประชาชนเพื่อที่จะนำมาเผยแพร่

ข้อความในมาตรานี้ หมายถึงข้อความที่กล่าวโดยทางวาจาด้วย

เอกสารหมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งใดทำให้ปรากฏความหมาย ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ด้งหรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ดาถภาพหรือวิธีอื่นอันเป็น หลักฐานแห่งความหมายนั้น

มาตรา 124 ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ผู้อื่นล่วงรู้หรือได้ไปซึ่งข้อความ เอกสารหรือสิ่งใด ๆ อันปกปิดไว้เป็นความลับ สำหรับความปลอดภัยของประเทศต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ถ้าความผิดนั้นได้กระทำในระหว่างประเทศอยู่ในการรบหรือการสงคราม ผู้ กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในสองวรรคก่อน ได้กระทำเพื่อให้รัฐต่างประเทศได้ ประโยชน์ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

ความผิดตามมาตรานี้ ก็เป็นการต่อเนื่องมาจากมาตรา 123 คือ เมื่อ หนังสือพิมพ์แสวงหาข่าวสารมาได้แล้ว ก็ต้องนำมาตีพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้ประชาชนรับทราบ เมื่อหนังสือพิมพ์เผยแพร่ข้อความหรือเอกสารตามมาตรา 123 ก็จะทำให้เกิดความผิดตาม มาตรานี้

ส่วนวรรคสองและวรรคสามของมาตรานี้ เป็นเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้นโดยวรรค สอง กำหนดเหตุเพิ่มโทษ คือ ทำการเผยแพร่ในระหว่างประเทศอยู่ในการรบหรือการ สงคราม วรรคสาม กำหนดเหตุเพิ่มโทษคือ ทำการเผยแพร่เพื่อให้รัฐต่างประเทศได้ ประโยชน์

มาตรา 127 ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศจาก ภายนอก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

ถ้าเหตุร้ายเกิดขึ้น ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี

การกระทำการใด ๆ ตามมาตรานี้ ก็มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 123 ฉะนั้น หนังสือพิมพ์อาจรับผิดตามมาตรานี้ได้ ถ้าได้กระทำการลงข่าวโดยมีมูลเหตุชักจูงใจ เพื่อให้เกิดเหตุร้ายแก่ประเทศไทยจากภายนอกราชอาณาจักร วรรคสองของมาตรานี้ เป็น เหตุเพิ่มโทษ กล่าวคือ ถ้าเกิดเหตุร้ายขึ้น ผู้กระทำการตามวรรคแรกจะต้องรับโทษหนักขึ้น

มาตรา 272 ผู้ใด

(1)

(2)

(3) ไซ้ขาวแพร่หลายซึ่งขอความเพื่อให้เสียความเชื่อถือในสถานที่การค้า
สินค้า อุตสาหกรรม หรือพาณิชย์การของผู้หนึ่งผู้ใด โดยมุ่งประโยชน์แก่การค้าของตน
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำ

ทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรานี้เป็นการป้องกันมิให้หนังสือพิมพ์กลั่นแกล้งผู้อื่นโดยใช้อิทธิพลของ
หนังสือพิมพ์ก่อความเสียหายให้กับสถานที่การค้า สินค้า อุตสาหกรรม หรือพาณิชย์การของ
บุคคลใด กฎหมายจึงวางมาตรการเพื่อป้องกันโดยกำหนดเป็นความผิดต่อการไซ้ขาว
ลงขาว ซึ่งขอความเท็จ อันมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อให้เสียความเชื่อถือในสิ่งที่กล่าวข้างตน
การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรานี้จะต้องเป็นการที่กระทำโดยมุ่งประโยชน์แก่การค้า
ของคนอีกควย จึงจะเป็นความผิด

มาตรา 287 ผู้ใด

(1) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้าเพื่อการแจกหรือเพื่อ
การแสดงออกแก่ประชาชน ทำ ผิดิต มีไว้ นำเข้า หรือยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร
ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไปหรือทำให้แพร่หลาย
โดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ
ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ หรือสิ่งอื่นใดอันลามก

(2)

(3) เพื่อจะช่วยให้แพร่หลาย หรือการค้าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าว
แล้ว โฆษณาหรือไซ้ขาวโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา
นี้หรือโฆษณาหรือไซ้ขาวว่าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใดหรือโดยวิธีใด

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

มาตรานี้เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ จุดประสงค์ก็เพื่อป้องกันความเสื่อมทราม
ทางศีลธรรมของประชาชน

กฎหมายจึงเอาโทษต่อหนังสือพิมพ์ที่มีการลงข้อความหรือรูปถ่ายซึ่งเข้าลักษณะ
สิ่งลามก การที่จะเป็นความผิดตามมาตรานี้ หนังสือพิมพ์จะต้องกระทำการเพื่อความประสงค์
แห่งการค้า ในปัจจุบันมีหนังสือพิมพ์หลายฉบับทำการลงรูปเปลือยเพื่อชักจูงใจคนให้ซื้อหาอ่าน
ซึ่งนับได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อความประสงค์แห่งการค้าแล้ว

ส่วนในวรรค 3 กฎหมายก็ป้องกันการชี้แนะแหล่งของสิ่งลามกตลอดจนการ
โฆษณาเผยแพร่สิ่งลามกต่อประชาชน

หมิ่นประมาท

มักจะปรากฏอยู่เสมอ ๆ ว่า หนังสือพิมพ์ถูกฟ้องเป็นคดีสู่ศาลไม่ว่าในทางแพ่ง
หรือในทางอาญาในข้อหาหมิ่นประมาท บางคนอาจจะแปลกใจว่าหมิ่นประมาทในทางแพ่งมี
ด้วยหรือ ตามกฎหมายความผิดฐานหมิ่นประมาทมีอยู่ 2 ประเภท คือหมิ่นประมาทในทาง
อาญา และหมิ่นประมาทในทางแพ่ง หมิ่นประมาทในทางอาญานั้น เรามักจะเคยได้ยินผ่านหู
กันมาบ่อย ๆ แต่หมิ่นประมาทในทางแพ่งมักจะไม่มีใครมีใครรู้จัก ในประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ก็ได้บัญญัติเรื่องหมิ่นประมาทไว้โดยตรง แต่นำไปบัญญัติรวมอยู่ในเรื่องละเมิด
มาตรา 423

หมิ่นประมาทในทางแพ่งก็เป็นการทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายในเรื่อง
เกียรติยศชื่อเสียง เช่นเดียวกัน แต่มีข้อแตกต่างกับหมิ่นประมาทในทางอาญา กล่าวคือ
หมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้น ต้องเป็นการกล่าวข้อความที่ไม่เป็นความจริง แต่หมิ่นประมาท
ในทางอาญา แม้จะเป็นการกล่าวข้อความที่เป็นความจริงก็เป็นความผิดซึ่งเท่ากับว่าใน
ทางอาญา การกล่าวข้อความที่เป็นความจริง หรือกล่าวข้อความที่ไม่เป็นความจริง ถ้า

ข้อความนั้นทำให้ผู้อื่นเสียหาย ก็ถือว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

การกล่าวถึงเรื่องหมิ่นประมาทในส่วนนี้ จึงจะขอแยกกล่าวเป็น 2 กรณี
กรณีแรก หมิ่นประมาทในทางอาญา กรณีที่สองหมิ่นประมาทในทางแพ่ง

1. หมิ่นประมาทในทางอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในมาตรา 326
จนถึงมาตรา 333 และเป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้
ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากบทมาตรา แยกองค์ประกอบความผิดได้ 4 องค์ประกอบคือ

1. ใส่ความผู้อื่น
2. ตอบุคคลที่สาม
3. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง
4. เจตนา

องค์ประกอบในข้อ 1-3 อาจเรียกว่า องค์ประกอบภายนอก ส่วนในข้อ 4
นั้น อาจเรียกว่า องค์ประกอบภายใน คือ กระทำโดยเจตนา

การที่จะเป็นความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 จึงต้องเข้า
องค์ประกอบทั้งสี่ข้อเสียก่อน ถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งก็ย่อมไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม
มาตรานี้

องค์ประกอบความผิดข้อ 1 "ใส่ความผู้อื่น" ความหมายของคำว่าใส่ความ
นั้น มิได้เจาะจงแต่เรื่องที่ไม่มีความจริงแล้วนำมาปั้นแต่งเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงเรื่อง
ที่เป็นความจริง ซึ่งเมื่อนำมาพูดหรือกล่าวแล้ว ข้อความนั้นมีลักษณะเป็นหมิ่นประมาทด้วย
ดังนั้นข้อความที่เป็นจริงหรือไม่จริงก็มีโอกาสเป็นหมิ่นประมาทได้เท่ากัน ในทางกฎหมาย
อาญาถึงกับมีคำกล่าวเกี่ยวกับเรื่องหมิ่นประมาทไว้ว่า "ยิ่งจริงยิ่งผิด" คำกล่าวอันนี้เป็น

เครื่องยืนยันอย่างชัดเจน ถึงกรณีที่ถูกความจริงแท้ก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้

หลักกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาท ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อความนั้นว่าจะเป็นจริงหรือไม่ แม้ในคดีหมิ่นประมาทจะยอมให้มีการพิสูจน์ความจริงได้ก็ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 แตกก็มีไว้ว่าจะพิสูจน์ได้ทุกเรื่องไป

การ กระทำอันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท คือการใส่ความนั้น อาจกระทำ โดยวาจาหรือใช้กิริยาอื่น ๆ เช่น การใช้กิริยาขู่บีบที่สามารถเข้าใจได้แล้ว ก็ยอมเป็นการ ใส่ความอันเป็นลักษณะไม่ถาวร หรืออาจจะเป็นการใส่ความที่มีลักษณะถาวรก็ได้ เช่น ชีตเขียน หรือพิมพ์ข้อความ หรือเขียนรูปภาพ เป็นต้น

ถ้าเป็นเรื่องถกถางเสียสื่อกึ่งกึ่งพิจารณาเป็นเรื่องเป็นรายเช่นเดียวกัน เช่น เขียนรูปข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปในทางชวนหัวหรือพูดว่าท่านผู้นั้นรักชาติจนน้ำลายหกไม่ใช่ ขอความหมิ่นประมาท¹ แต่ถกถางถกถางเสียสื่อนั้นเป็นไปโดยประการที่น่าจะทำให้เขา เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้แล้ว ย่อมเป็นหมิ่นประมาทได้

องค์ประกอบความผิดข้อ 2 ความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องเป็นการใส่ความ ต่อบุคคลที่สาม (สามีภรรยาไม่ถือเป็นบุคคลที่สาม) ถกถางขอความหมิ่นประมาทต่อผู้ถูกใส่ ความทั่วทั่ว ไม่มีบุคคลที่สาม เขามาฟังหรือรู้เห็นด้วยก็ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เพราะขาดบุคคลที่สามอันเป็นองค์ประกอบของความผิด

บุคคลที่สามจะเป็นหลายคนหรือคนเดียวกันก็ได้ และการใส่ความต่อบุคคลที่สามทำ ได้หลายวิธี (ดังที่ไต่ถกถางไปแล้ว) ถกบุคคลที่สามเข้าใจความหมายก็เป็นการใส่ความที่ใช้ ได้ทั้งสิ้น แม้จะเป็นแผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียงหรือเขียนหนังสือเก็บไว้ในตู้เซฟ ต่อมาเอา แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียงมาเปิดหรือเอาหนังสือมาให้บุคคลที่สามอ่านหรือฟัง ก็ยอมเป็น การใส่ความต่อบุคคลที่สามแล้ว

ตัวอย่าง ก. โกรธ ข. พอพบ ข. ก. ว่า ข. เป็นคนเลว มีความประพฤติก

¹ วัชรชัย กอภัยทอง, "คดีหมิ่นประมาทที่สื่อมวลชนควรรู้," นิเทศสาร

ไม่ตีต่าง ๆ นานา ไม่มีใครไต่ถาม ก. ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

แต่ถ้าเผชิญ ค. อยู่ข้างนอกไต่ถาม ก. กล่าวข้อความนั้น โดย ก. ไม่รู้และไม่มีความเจตนาจะให้ ค. ไต่ถาม ก. ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท เพราะหากเจตนา กล่าวต่อบุคคลที่สาม แต่ถา ก. รู้ว่า ค. อยู่ข้างนอก หรือยอมเล็งเห็นผลว่าจะมีคนอยู่ข้างนอกอันเห็นได้ว่า ก. มีเจตนาให้คนอื่นไต่ถาม ก. มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

องค์ประกอบความผิดข้อ 3 โดยประการที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง คำว่า "เสียชื่อเสียง" หรือ "ถูกดูหมิ่น" หรือ "ถูกเกลียดชัง" แยกออกได้เป็น 3 อย่าง จะเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งก็ได้

การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังก่อน เป็นแต่เพียง "น่าจะ" ทำให้เขาเสียชื่อเสียง น่าจะทำให้เขาถูกดูหมิ่น หรือน่าจะทำให้เขาถูกเกลียดชังก็เป็นการเพียงพอแล้ว ซึ่งต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ

องค์ประกอบความผิดข้อ 4 เจตนา หมายถึงผู้ใดที่มีความเจตนาที่จะใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามนั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

1. จำเลยเป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ลงพิมพ์ข่าวโจทก์ข่มขืนนางสาว ก. จนถึงแก่ความตาย แม้จะเป็นการลงโฆษณาตามคำบอกเล่าของพี่ชายผู้ตาย ก็ไม่อาจใช้เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2501)

ในคดีนี้ศาลฎีกาได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ข้อความหมิ่นประมาทตามคำบอกเล่าของผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ไม่เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้

2. ลงพิมพ์ข้อความว่ามีข่าวว่า กำหนดซึ่งเป็นบุตรของทำให้ลिनบนปลัดอำเภอบลัดผู้สอบสวนรับลिनบนช่วยเหลือกัน แม้ไม่ระบุชื่อ แต่ผู้อ่านรู้ได้ว่าหมายถึงความถึงใคร ก็เป็น การหมิ่นประมาท (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1628/2500)

3. ข้อเท็จจริงใดก็ตามว่าจำเลยแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่า โจทก์

กับพวกสมคบกันจ้างคนไปยิงจำเลย และจำเลยได้เล่าให้ผู้อื่นฟังเพื่อให้ช่วยสอบถามโจทก์ว่าจริงหรือไม่ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานหมิ่นประมาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่จำเลยกระทำตามกฎหมาย เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจสืบสวนจับกุมโจทก์กับพวกมาดำเนินคดี ย่อมไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท และการที่จำเลยเล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟังนั้น ก็เป็นการแสวงหาหลักฐานมาฟ้องร้องโจทก์ จำเลยไม่มีเจตนาใส่ความโจทก์ให้เสียชื่อเสียง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 91/2502)

ในคดีนี้ศาลฎีกาถือว่า การที่จำเลยแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ จำเลยมีสิทธิตามกฎหมายที่จะกระทำได้ แต่ต้องเป็นการกระทำโดยสุจริตมิใช่มุ่งกล่าวร้ายผู้อื่น เมื่อจำเลยสุจริตการแจ้งความของจำเลยจึงไม่ถือเป็นการใส่ความที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงหรือถูกหมิ่นเกลียดชังแก่ประการใด

4. ข้อความที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แม่จะเป็นเรื่องติดต่อกันหลายวันจบ ถ้าลงเนื้อความกระต่อนกระแต่น เมื่ออ่านข้อความในวันเดียว ข้อความนั้นเป็นหมิ่นประมาท แม้ว่าถาข้อความนั้นลงรวมทีเดียวติดต่อกัน ทำให้เห็นว่าข้อความนั้นเป็นหมิ่นประมาทก็ตาม การลงข้อความที่เป็นหมิ่นประมาทเช่นนั้น โดยไม่ให้เนื้อความกระจางแจ้งยอมเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ จะแก้ว่าถาอ่านข้อความต่อไปในวันอื่นแล้วไม่เป็นหมิ่นประมาทไม่ได้ ในทางกลับกันถาข้อความที่กล่าวหรือเขียนไว้ยืดยาวจะทยอยยกตอนใดตอนหนึ่งว่าเป็นหมิ่นประมาทไม่ได้ ถองเอาเนื้อความทั้งหมดมาพิจารณาารวมกันไป เพราะความบางตอนโดยลำพังทำให้เข้าใจอย่างหนึ่ง แต่เมื่อรวมกันกับข้อความตอนอื่นอาจเข้าใจเป็นอย่างอื่นได้ ถาถาโฆษณาหนังสือพิมพ์แยกพาดหัวไว้ตอนหนึ่งแยกลงในทอง เรื่องอีกตอนหนึ่ง ไม่ติดต่อกัน ศาลก็ชอบที่จะพิเคราะห์ข้อความโดยแยกจากกันได้เมื่อข้อความที่พาดหัวเป็นหมิ่นประมาท แม้ในทองเรื่องไม่เป็นหมิ่นประมาทก็ต้องมีผิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1156/2477)

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา กูสมรส หรือบุตร ของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ถองระวางโทษกับังคับผู้ใดไว้ในมาตรา 326 นั้น

บทบัญญัติในมาตรานี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับมาตรา 326 เป็นแต่ว่าเป็นการหมิ่นผู้ซึ่งตายไปแล้วเท่านั้น

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใดแผนเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 328 เป็นเหตุเพิ่มโทษของมาตรา 326 และมาตรา 327 เพราะผู้กระทำได้กระทำหมิ่นประมาทโดยวิธีที่แพร่หลายไปยังคนจำนวนมาก ทำให้ความเสียหายอาจเกิดมากขึ้นได้เพราะคนทั่วไปได้รับทราบ ฉะนั้น กฎหมายจึงจำต้องปรับโทษให้หนักขึ้นเพื่อให้ได้สัดส่วนกันกับความเสียหายที่เกิดขึ้น

กรณีหนังสือพิมพ์ทำการหมิ่นประมาท ก็จะต้องได้รับโทษตามมาตรานี้กล่าวคือได้รับโทษเพิ่มมากขึ้นเพราะโดยลักษณะการเสนอข่าวหรือข้อเท็จจริงของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นการกระทำโดยการโฆษณา ความหมายของคำว่า "โฆษณา" นั้น หมายความว่า การกระทำให้แพร่หลาย ฉะนั้น การเสนอข่าวหรือการเสนอข้อคิดเห็น หรือการวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนการลงรูปภาพของหนังสือพิมพ์ ถ้าเข้าลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทแล้ว ต้องได้รับโทษตามมาตรานี้

มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตาม

คลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้านักงานปฏิบัติกิจการตามหน้าที่

(3) ชีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชน

ยอมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยใน

ศาลหรือในการประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติยกเว้นทำให้การกระทำไม่มีความผิด ซึ่งเป็นหลักที่เรียกกันว่าเอกสิทธิ์ไม่เค็ดขาด (qualified privilege) ซึ่งผู้กระทำการต้องกระทำโดยสุจริต¹ หมายความว่า ผู้กระทำการโดยเชื่อว่าเป็นความจริง และเชื่อว่าการกล่าวตามเหตุผลที่กฎหมายยกเว้นความผิด แม้จะกล่าวโดยเข้าใจผิด ถ้ากล่าวโดยเชื่อว่าเป็นความจริงเป็นดังที่ตนเข้าใจ ก็เป็นการกล่าวโดยสุจริต ถ้ากล่าวโดยรู้ว่าเป็นความเท็จ หรือรู้ว่าไม่มีความชอบธรรมตามที่กฎหมายยกเว้นให้กล่าวได้ก็ไม่สุจริต จะอ้างความคุ้มครองตามมาตรานี้ไม่ได้

กรณีที่ยกเว้นความผิดตามมาตรานี้มี 4 ประการ

1. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนใดเสียเกี่ยวกับตนตาม

คลองธรรม

2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่

3. ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนยอม

กระทำ หรือ

4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยใน

ศาลหรือในการประชุม

กรณีที่ยกเว้นความผิดประการแรก เป็นมูลเหตุจูงใจในการกล่าว เป็นเจตนาพิเศษในทางยกเว้นความผิด

การกล่าวเพื่อ "ความชอบธรรม" นั้น ความชอบธรรมไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย หากเป็นแต่ความถูกต้องตามความคิดของสามัญชนทั่วไป ก็เป็นการเพียงพอ

"ป้องกันตน" หมายความว่าถึงป้องกันความเสื่อมเสียที่เกิดแก่ตน ป้องกันในที่นี้ไม่ใช่การป้องกันสิทธิตามมาตรา 68 และไม่ลบล้างบทบัญญัติมาตรา 68 เป็นการป้องกัน

¹จิตติ ติงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และ ภาค 3 (พระนคร : แสงทองการพิมพ์, 2513), หน้า 1891.

ความเสื่อมเสียตามความกึกก้องของคนธรรมดาสามัญทั่ว ๆ ไปเท่านั้น การป้องกันตนยังขยายต่อไปถึงส่วนใดเสียเกี่ยวกับคนอื่นด้วย เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าส่วนใดเสียเกี่ยวกับตนก็ไม่น่าจะตีความให้คลุมไปถึงป้องกันผู้อื่น หรือส่วนใดเสียเกี่ยวกับผู้อื่น เพราะถ้ากฎหมายประสงค์คุ้มครองผู้อื่นด้วย ก็คงจะบัญญัติไว้เช่นนั้นโดยชัดแจ้ง เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 68 แต่ถาเป็นส่วนใดเสียของผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลาว ก็ถือได้ว่าเป็นส่วนใดเสียเกี่ยวกับบุคคลาวใดเหมือนกัน¹ ประโยชน์เหล่านี้เป็นส่วนใดเสียตามคลองธรรม คือแม้ไม่ต้องถึงกับเป็นสิทธิตามกฎหมาย แต่ก็ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

1. หนังสือพิมพ์ของโจทก์ลงบทความโจมตีจำเลย ด้วยถ้อยคำรุนแรง จำเลยจึงต้องแก้ข่าวหรือบทความนั้นทางวิทยุ และคำแถลงการณ์ครั้งนี้ เป็นการกระทำโดยมีสิทธิอันชอบธรรมป้องกันตน ย่อมไม่มีความผิด (พิพากษาฎีกาที่ 1077/2504)
2. จำเลยแจ้งความต่อตำรวจ และประกาศหนังสือพิมพ์ว่าโจทก์ปลอมเครื่องหมายการค้าของจำเลย ดังนี้ เป็นการกระทำเพื่อป้องกันส่วนใดส่วนเสียในประโยชน์การค้าของจำเลยไม่มีความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1436 - 1439/2500)
3. โจทก์ทำหน้าที่ทนายความให้กับลูกความ ในการไปเจรจาเรื่องรถยนต์เช่าซื้อกับจำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการแผนกเช่าซื้อของบริษัท โจทก์จำเลยโต้เถียงกัน จำเลยพูดว่า "คุณเป็นทนายไม่รับรักษาคณะประโยชน์ของลูกความเองจะมาโทษผมยังไง" ดังนี้เป็นการพูดในหน้าที่การงานของจำเลยเพื่อความชอบธรรมตามมาตรา 329(1) จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1551/2512)

กรณีที่ยกเว้นความผิดประการที่สอง ที่ว่า "ในฐานะเป็นเจ้าของงานปฏิบัติการ

¹ ทานอาจารย์จิติ ติงศวิทย์ กล่าวไว้ในหนังสือคำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาของท่านว่า ต้องเป็นส่วนใดเสียของผู้อื่นที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลาวขอความ เช่นประโยชน์ของลูกความ ผู้อยู่ในปกครอง ผู้ที่ขอให้สืบสวนเรื่องราว หรือเป็นสาธารณประโยชน์ที่บุคคลาวขอความมีส่วนเกี่ยวข้องกับอญควาย

ตามหน้าที่" หมายความว่าผู้นั้นเป็นเจ้านักงาน ใดแสดงความคิดเห็นหรือขอความโดยสุจริต ในฐานะที่เป็นเจ้านักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้านักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่ ใดเต็มภาคภูมิ และให้การปฏิบัติราชการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมดำเนินไปโดยเรียบร้อย และก้าวหน้าตามความประสงค์ของทางราชการ

เจ้านักงานผู้จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้ จะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติใน การแสดงความคิดเห็นหรือขอความนั้นด้วย หน้าที่ดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายหรือได้รับ การแต่งตั้งให้มีหน้าที่เป็นการประจำหรือชั่วคราวก็ได้ การที่เจ้านักงานจะได้รับความ คุ้มครองตามมาตรานี้ มีข้อสาระสำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือ ขอความในหน้าที่นั้นโดยสุจริต ไม่ใช่อาศัยหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่กล่าวไว้ความหมิ่นประมาทผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

จำเลยเป็นคู่กำกับกอง 5 ตำรวจสันติบาลมีหน้าที่สืบสวนและสอบสวนปราบปราม บุคคลที่เป็นภัยต่อชาติ โจทก์เคยถูกจับในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์และถูกศาลลงโทษ ไปแล้วโจทก์ได้รับนิรโทษกรรม ต่อมาโจทก์ถูกจับในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์อีก ภายหลังที่จำเลยอีกคดีหนึ่งถูกจับ ก่อนถูกจับครั้งนี้โจทก์ได้รับทุนเดินทางไปยังประเทศรัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ จำเลยสืบทราบได้ความมาดังนี้ ย่อมเป็นที่นึกคิดไปได้ว่า โจทก์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ในลัทธิคอมมิวนิสต์ เพราะพฤติการณ์ของโจทก์สอดคล้องกันให้เกิด ความรู้สึกเช่นนั้น ฉะนั้น เมื่อจำเลยไปเบิกความต่อศาลตามที่สืบสวนได้ความมาพาดพิงถึง โจทก์ เพื่อแสดงว่าจำเลยในคดีที่ถูกฟ้องได้ติดต่อกับโจทก์ ซึ่งมีพฤติการณ์เป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อแสดงว่าจำเลยในคดีที่ถูกฟ้องน่าจะมีพฤติการณ์ทำนองเดียวกับโจทก์ จึงถือได้ว่า จำเลย แสดงความคิดเห็นมีขอความที่เกี่ยวข้องกับโจทก์นั้น ในฐานะที่เจ้านักงานปฏิบัติกรตามหน้าที่โดย สุจริต จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 329(2) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 550/2506)

กรณีที่ยกเว้นความผิดประการที่สาม "ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือ สิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนยอมกระทำ" หมายความว่า กล่าวด้วยความเข้าใจว่าถูก ต้องและสมควรกล่าวตามความรู้สึกของคนทั่วไป มิใช่กล่าวครั้ง ๆ กลาง ๆ บิดเบือน ตัดต่อ เสียคดี หยาบคาย หรือยั่วยุ การติชมนี้รวมทั้งบุคคลหรือสิ่งอื่นด้วย เช่น

นักการเมือง นักประพันธ์ ภาพยนตร์ หนังสือ เป็นต้น
คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

1. หนังสือพิมพ์ไคลงชาวตอนหนึ่งว่า "นรินทร์เข่าหลักที่ว่า พุคจริงทำจริง แต่การกระทำของแกนั้นซิ ไม่ชอบด้วยศีลธรรม" ดังนี้วินิจฉัยว่า เป็นการตีชมโดยสุภาพอันเป็นวิสัยธรรมดาของสาธารณชน จำเลยไม่มีความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 317/2475)

2. ในคราวเกิดวาทภัยภาคใต้ได้มีการแจกซองบรรเทาทุกข์จำเลยและราษฎรรู้เห็นพฤติการณ์ที่สับสนกันทั่วไป เช่น ชายโคเสื่อผู้หญิง หญิงไคกางเกงชายเกาบางใหม่บางขาดบางของเหลือเอากลับไปโดยราษฎรได้รับแจกไม่ทั่ว จำเลยจึงพูดขึ้นว่า "ไม่ยุติธรรม" จำเลยเป็นสมาชิกสภาตำบลชวนราษฎรไปร้องเรียนผู้ว่าราชการจังหวัด แต่เลขาผู้การไม่ยอมให้พบ จึงทำการร้องต่อนายอำเภอ และเล่าเรื่องให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฟัง เป็นผลให้มีการโฆษณาต่อมาว่า "ราษฎรร้อง แจกผ้าชีวี่ให้ ผ้าดี ปลัดกำนันเอา" ดังนี้ วินิจฉัยว่า จำเลยกล่าวเพราะมีเหตุให้ราษฎรทั่วไปคิดโดยสุจริตใจว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไม่ชอบและไม่สุจริต กรณีต้องควมตรา 329(3) จึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1116/2507)

อนึ่ง เกี่ยวกับการเสนอข่าวโดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์ เช่น เหตุการณ์เกี่ยวกับความผิดอาญาที่เกิดขึ้นเป็นประจำนี้ มีความเห็นของนักนิติศาสตร์ชาวอเมริกันว่า ชาวทั่วไปย่อมเป็นที่สนใจของประชาชน เหตุการณ์ประจำวันที่รู้จักกันโดยเปิดเผยอาจนำมากล่าวต่อกันได้ เว้นแต่จะมีพฤติการณ์พิเศษอันควรปกปิดเป็นความลับ การแจ้งข่าวว่าผู้ใดถูกจับฐานลักทรัพย์ อาจทำให้ผู้ถูกจับเสียชื่อเสียง แต่ก็ไม่ห้ามที่จะลงข่าวนี้ในหนังสือพิมพ์¹

กรณียกเว้นความผิดประการสุดท้าย การแสดงความกิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต "ในการแจ้งข่าวควมความเป็นธรรม เรื่องดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการประชุม" การแจ้งข่าวนั้นจะตองกระทำโดยถูกต้องครบถ้วน ไม่มีการบิดเบือน ตัดทอน

¹จิตติ ติงศรัทธี, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3, หน้า 1907.

เสริมต่อ ให้เข้าใจผิดไปจากความจริง โดยปกติการดำเนินการพิจารณาในศาลก็เป็นเรื่อง
เปิดเผยอยู่แล้ว เว้นแต่กรณีศาลมีคำสั่งให้พิจารณาโดยลับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง ฉะนั้น จึงนำเอามาแจ้งเป็นข่าวได้ การแจ้งข่าวนี้นี้ได้หมายความว่าเฉพาะการ
พิจารณาคดีเท่านั้น การดำเนินการอื่น ๆ ในศาลอันกระทำโดยเปิดเผย ก็นำมาแพร่ข่าวได้
เช่นเดียวกัน

ส่วนการประชุมก็ไม่ได้จำกัดว่าจะประชุมอะไร แต่คงหมายความถึงการประชุม
อันเปิดเผย ซึ่งคงจะเป็นการประชุมที่ประชาชนมีโอกาสเข้าฟังได้ เช่น การโต้วาที การ
สัมมนา ที่เปิดให้ประชาชนเข้ารับฟังได้ มิใช่การประชุมที่บุคคลบางพวกเข้าร่วมมือหรือฟังได้
โดยจำกัด เหตุนี้คงไม่หมายความว่าถึงการประชุมผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัด¹

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

1. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่า ศาลเห็นว่า จำเลยผิดจริงให้ฟ้องจำเลยยังศาลอาญา
แม้ที่ถูกเป็นแต่ศาลไต่สวนมูลฟ้องเห็นว่าคดีมีมูล จึงมีคำสั่งให้ฟ้องจำเลยต่อศาลอาญา ทั้งนี้
ใจความสำคัญตรงกับความจริง ไม่มีความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 880/2477)

2. หนังสือพิมพ์ลงข้อความพาดหัวว่า "หลวงสาราฯ เทียบยาเกียรติทหาร"
ไม่ตรงกับคำให้การจำเลยที่ยื่นต่อศาลในคดีเรื่องหนึ่ง ซึ่งหนังสือพิมพ์นำมาลงไม่ได้รับยกเว้น
ความผิดตามนี้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1156/2377)

มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์
ได้ว่าข้อที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่อง
ส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

มาตรานี้เป็นการขอพิสูจน์ความจริง เพื่อให้ไม่ต้องรับโทษ แต่เดิมมาเคยยึดหลัก
กันว่า ยิ่งจริง ยิ่งหมิ่นประมาท เพราะยิ่งจริงยิ่งถูกใจคำยิ่งโกรธมาก² แต่ความคิดนี้ใน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1909.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1911.

ปัจจุบันเห็นกันว่าล้าสมัย ในสหรัฐอเมริกาบางรัฐมีกฎหมายยอมให้พิสูจน์ความจริงเป็นข้อแก้
 ไขได้ทุกกรณี บางรัฐก็ยังมีข้อจำกัด มาตรการนี้ก็วางขึ้นตามแนวความคิดเอนเอียงไปทางแนว
 ใหม่ เพียงแต่บัญญัติข้อที่ไม่ยอมให้พิสูจน์เป็นข้อยกเว้นไว้ในวรรค 2 ซึ่งมี 2 ประการคือ
 1. เป็นเรื่องส่วนตัว และ 2. ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน การที่จะไม่ต้องรับโทษฐาน
 หมิ่นประมาทตามมาตรการนี้ จะต้องครบองค์ประกอบทั้งสองประการนี้

ถ้าการใส่ความเป็นเรื่องส่วนตัว หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง จะเป็น
 ประโยชน์ต่อสาธารณะหรือแก่ประชาชนแล้ว ผู้ถูกกล่าวหากระทำได้ขอมขอพิสูจน์ความจริงได้
 เสมอ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1072/2507)

หรือการใส่ความนั้นไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แม้ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนก็ไม่
 ต้องห้ามมิให้ผู้ถูกกล่าวหาหาว่าใส่ความจริง

"เรื่องส่วนตัว" คงจะหมายถึงเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงานของผู้ถูกหมิ่น
 ประมาท

"เป็นประโยชน์แก่ประชาชน" คงจะหมายถึงเรื่องที่ประชาชนมีส่วนได้เสีย
 อันชอบด้วยกฎหมายที่จะได้รับทราบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

1. จำเลยโฆษณาในหนังสือพิมพ์ว่า "กรมอากาศยานเสียดายเครื่องบินยิ่งกว่า
 ชีวิตนักบิน เพราะห้ามไม่ให้นักบินใช้ร่มชูชีพ นอกจากจะเกิดอุบัติเหตุไฟลุกขึ้นในเครื่องบิน"
 ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะไม่มีระเบียบห้ามเช่นนั้น คังนี้ ไม่ใช่กล่าวเพื่อประโยชน์ของ
 ประชาชน หรือสาธารณประโยชน์ จึงขอพิสูจน์ไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 531-532/2474)

2. กล่าวหาว่า โจทก์ซึ่งเป็นพระภิกษุเข้าหานางชีที่ห้องวิปัสนา ศาลฎีกาโดย
 ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่าจำเลยขอพิสูจน์ความจริงได้ เพราะประชาชนไทยส่วนใหญ่นับถือ
 ศาสนาพุทธ ย่อมไม่ต้องการให้ศาสนาหมวมอง และโจทก์เป็นพระภิกษุที่มีตำแหน่งสำคัญทาง
 ศาสนา จึงอยู่ในฐานะอันเป็นหลักสำคัญของศาสนิกชนที่จะติดต่อกับปฏิบัติศาสนกิจด้วยความเลื่อม
 ไสศรัทธา แทะกลับไปทำลามก เมื่อจำเลยพิสูจน์ความจริงให้ประจักษ์ต่อศาลได้ ก็ย่อมเป็น
 ประโยชน์อย่างยิ่งที่จะขจัดความหมวมองและเลื่อมใสแก่พุทธศาสนา ทั้งเป็นประโยชน์แก่

คนทั่วไปที่จะไม่มัดลงเคารพเดือมิใส่โจทก์ต่อไป การพิสูจน์ความจริงของจำเลยจึงยอมเป็นประโยชน์แก่ประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1072/2507)

3. สมาชิกสภาเทศบาลรองเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดว่า ปลัดเทศบาลรัฐเห็นกับกริยาเบิกคาพาหนะเดินทางเท็จ เป็นประโยชน์แก่ประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 3/2508) การนำสืบความจริงตามมาตรานี้เป็นหน้าที่จำเลยต้องนำสืบให้ได้ความจริงตามขอความที่กล่าว

อนึ่ง การนำสืบความจริงตามมาตรานี้ หากไม่สามารถนำสืบให้ฟังได้ว่าขอความที่กล่าวเป็นความจริง แม้จะฟังได้ว่าผู้กล่าวหาว่าขอความหมิ่นประมาทเพราะเชื่อโดยสุจริตว่าความจริงเป็นดังขอความหมิ่นประมาทที่กล่าว ก็ไม่เป็นข้อยกเว้นโทษตามมาตรานี้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 683/2479) ซึ่งต่างกับการนำสืบว่าใครกล่าวขอความไปโดยสุจริตตามมาตรา 329 ซึ่งแม้จะกล่าวผิดความจริง ถ้ากล่าวโดยเชื่อว่าเป็นความจริง ก็ได้ชื่อว่าสุจริต

มาตรา 332 ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง

- (1) ให้อภัย และทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท
- (2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

มาตรานี้ไม่ใช่เรื่องลงโทษ แต่เป็นบทบัญญัติพิเศษที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เพื่อเป็นการคุ้มครองชื่อเสียงของฝ่ายผู้เสียหาย ที่ถูกใส่ความหมิ่นประมาทและเสียหายไปแล้วนั้นกลับคืนมา¹

การสั่งของศาลตามมาตรานี้ ศาลจะสั่งต่อเมื่อมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและเสียหาย เพื่อโจทก์จะต้องมีคำขอขึ้นมา ถ้าไม่มีคำขอศาลย่อมไม่สั่ง เพราะจะเป็นการ

¹สุบิน พูลพันธ์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จักรัดสนทวงศ์, 2521), หน้า 557.

พิพากษาเกินคำขอ ในการขอให้ศาลสั่งอาจขอในกรณีใดกรณีหนึ่งหรือขอทั้งสองกรณีก็ได้ แต่
 วัตถุประสงค์ที่ศาลจะสั่งก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นสำคัญ โดยศาลจะพิจารณาตามความร้ายแรง
 หนึ่ง มีปัญหาในเรื่องการโฆษณาคำพิพากษา ในกรณีหนังสือพิมพ์ทำความผิดฐาน
 หมิ่นประมาท และศาลสั่งให้หนังสือพิมพ์มีความผิด บังคับให้ลงโฆษณาคำพิพากษาในทางปฏิบัติ
 หนังสือพิมพ์ดังกล่าวก็จำเป็นต้องกระทำการโฆษณาเพื่อปกป้องชื่อเสียงของผู้เสียหายตามที่ศาล
 มีคำพิพากษา แต่มีข้อสังเกตว่ามีกรณีเป็นส่วนมากที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวในลักษณะหมิ่นประมาท
 โดยลงข่าวในหน้าแรกในแบบที่เรียกว่า พาดหัวข่าว ซึ่งมีลักษณะปรากฏเผยแพร่ต่อสายตา
 ประชาชนในวงกว้างอยู่ในหน้าแรกและใช้อักษรตัวโต แต่เมื่อเวลาที่หนังสือพิมพ์ลงโฆษณาคำ
 พิพากษาเพื่อแก้ไขความเสียหายที่ตนกระทำให้ไปนั้น หนังสือพิมพ์กลับนำไปลงภายในเล่มซึ่ง
 ประปนไปกับประกาศโฆษณาสินค้าต่าง ๆ และอักษรที่ไซ้ก็เป็นตัวเล็กแบบธรรมดา ซึ่งทำให้
 สังเกตเห็นได้ยาก อันนี้นับเป็นปัญหาที่น่าพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ว่าสมควรที่จะมีมาตรการใน
 การแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องนี้ เพื่อให้การปกป้องชื่อเสียง มีลักษณะได้สัดส่วนกันกับการถูกใส่ความ
 ให้เสียชื่อเสียง

มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา
 คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

คำว่า ความผิดในหมวดนี้ หมายความว่า ความผิดตั้งแต่มาตรา 326 - 332
 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ กล่าวคือ กฎนี้ตกลงยอมเลิกคดีไม่ติดใจเอาความผิดต่อกัน
 ไม่ว่าจะเป็นกรณียอมชดเชยค่าเสียหาย ขอชดเชยต่อกัน หรือยอมกันโดยเหตุอื่น

2. หมิ่นประมาททางแพ่ง

ทั้งนี้กล่าวแล้วว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น มีทั้งหมิ่นประมาทในทางอาญา
 และหมิ่นประมาทในทางแพ่ง หมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ แต่ก็มีบัญญัติแยกไว้โดยเฉพาะ กล่าวคือนำไปบัญญัติไว้ในบรรพ 2 ลักษณะ 5
 ว่าควยละเมิด

หมิ่นประมาทในทางอาญาแตกต่างกับในทางแพ่ง โดยหมิ่นประมาทในทางแพ่ง มาตรา 423 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ต้องเป็นข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง จึงจะเป็นหมิ่นประมาท ส่วนในทางอาญาประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 บัญญัติว่า ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่กล่าวหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่กล่าวหมิ่นประมาทนี้เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งตรงกับสุภาษิตที่ว่า ยิ่งจริงยิ่งหมิ่นประมาท (The greater the truth, the greater the libel)¹ นอกจากนั้น หมิ่นประมาททางแพ่งยังบัญญัติครอบคลุมไปถึงความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่น ซึ่งหมิ่นประมาททางอาญามีไ้บัญญัติไว้

ผลประโยชน์ที่กฎหมายในเรื่องนี้ให้ความคุ้มครอง คือ ชื่อเสียงเกียรติคุณในสังคม คำว่า สังคมในที่นี้มีความหมายถึงบุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นขึ้นไป และอาจเป็นเพียงผู้รับฟังข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงนั้นเพียงคนเดียวก็ได้ เช่น นายคำใส่ความนายชวตอนนายเหลือโดยไม่มีใครได้ยินเป็นคน

หมิ่นประมาทต่างกับดูหมิ่น ดูหมิ่น หมายถึง การกระทำด้วยประการใด ๆ เป็นการเหยียดหยามบุคคลอื่น เช่น การใช้วาจาหยามคายว่า "ไอ้เหี้ย" ซึ่งก็ไม่เป็นการทำให้ผู้อื่นเสียแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณแต่อย่างใด เพราะไม่มีใครเชื่อว่าเป็นความจริง

ข้อน่าสังเกตคือ การดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 392 ไม่เป็นการกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความใด ๆ จนเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นอันจะเป็นเหตุให้ผู้หมิ่นต้องรับผิดตามมาตรา 423 นี้ การที่เป็นเช่นนี้อาจทำให้เกิดความสงสัยได้ว่าเหตุใดในขณะที่การกระทำอันเป็นความผิดอาญา เช่น การดูหมิ่นซึ่งหน้าจึงไม่เป็นละเมิดในทางแพ่งตามมาตรา 423 ข้อนี้ก็จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายลักษณะละเมิดมิได้มี

¹วงษ์ วีระพงศ์, คำอธิบายลักษณะละเมิดหมิ่นประมาท (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสารการพิมพ์, 2507), หน้า 398.

วัตถุประสงค์ลงโทษบุคคลใดเป็นสำคัญ แต่ประสงค์จะขจัดไซ้บรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย เป็นประการสำคัญ ฉะนั้น กฎหมายจึงไม่เอาผิดกับผู้กระทำ ดังตัวอย่าง นายคำตะโกนค้า นายขาวในท้องส่วนตัวของนายขาว และไม่มีบุคคลอื่นใดอยู่ใกล้เลย กฎหมายไม่เอาโทษแก่ นายคำ เป็นเพราะนายขาวไม่เกิดความเสียหายแต่อย่างใด จริงอยู่ การกระทำของนายคำ อาจเป็นการลวงสิทธิ หรือคุกคามส่วนตัวของนายขาวอันไม่ควรมิให้ผู้ใดมาลบลู่ได้ แต่ก็มีได้มี ลักษณะก่อความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของนายขาว การกระทำของนายคำจึงอาจ เป็นเพียงการกระทำผิดทางอาญาอันควรลงโทษเพราะการมีวาจาสามทวาเท่านั้น

มาตรา 423 ผู้ใดกล่าวหรือไซ้ข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ทานว่าผู้นั้นจะต้องไซ้คำสินไหมทดแทนให้แก่เขา เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแก่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิใคร่ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันมิใคร่ว่าเป็นความจริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้น มีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นค้วยแล้ว ทานว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้อง รับผิดชอบไซ้คำสินไหมทดแทนไม่

จะเห็นได้ว่ามาตรา 423 ใ้กว้างหลักเกณฑ์ของการกระทำที่เป็นละเมิดโดย หมิ่นประมาทไว้ดังนี้คือ

1. การกล่าวหรือไซ้ข่าวแพร่หลาย
2. ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง
3. เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญ

ของบุคคลอื่น

1. การกล่าวหรือไซ้ข่าวแพร่หลาย คำว่า "กล่าว" หมายถึงการพูด ส่วนคำว่า "ไซ้ข่าวแพร่หลาย" หมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ข้อความที่แสดงออกไม่ว่า จะเป็นการ เขียนเป็นภาพหรือเป็นหนังสือ หรือด้วยกริยาอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือด้วยวิธีการอย่างอื่น

เช่น การฉายภาพยนตร์ การส่งสัญญาณ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจความหมายของผู้กล่าวหรือไขข่าวได้

ก. การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายนี้ ต้องเป็นการกล่าวต่อบุคคลที่สาม เช่น เกี่ยวกับการหมั้นประมาทตามกฎหมายอาญา การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายเมื่อได้กระทำต่อบุคคลที่สามแล้ว แม้ผู้ถูกหมั้นประมาทจะอยู่ด้วยหรือไม่ในขณะที่มีการกล่าวหรือไขข่าวก็ตาม การกล่าวหรือไขข่าวนั้นก็เป็นการละเมิดนั่นเอง

ข้อสังเกต 1. ระหว่างตัวการด้วยกันหรือในฐานะผู้สมรู้ร่วมคิดกับผู้กระทำการละเมิดไม่เป็นบุคคลที่สาม เช่น นาย ก. สมคบกับนาย ข. จะไปใส่ความให้คนเกลียดชังนาย ค. จึงช่วยกันเขียนข้อความหมิ่นประมาทขึ้น ดังนี้ ยังไม่ถือว่าเป็นการกล่าวต่อบุคคลที่สาม ฉะนั้น จึงไม่เป็นการหมิ่นประมาทตามมาตรา 423

2. สามีภรรยาถือว่าเป็นบุคคลที่สาม ในกรณีเฉพาะเมื่อสามีกล่าวต่อภรรยา หรือภรรยากล่าวต่อสามี เช่น นาย ข. บอกกับนางคำภรรยาว่า นาย ก. เป็นคนเลวเจ้าชู้ไว้ใจไม่ได้ ดังนี้ถือว่า นางคำไม่ใช่มุบุคคลที่สาม แต่ถ้านางนอกกล่าวต่อสามีโดยใส่ความภรรยาหรือใส่ความสามีต่อภรรยา เช่นนี้ย่อมเป็นการกล่าวต่อบุคคลที่สาม

ข. การกล่าวหรือไขข่าวจะต้องเป็นคำกล่าวหรือไขข่าวที่อาจทำให้บุคคลเชื่อถือได้ตามธรรมชาติ จึงจะเป็นหมิ่นประมาท เช่น ก. ว่า ข. เป็นผีปอบ เช่นนี้ไม่เป็นหมิ่นประมาท เพราะเป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้ ไม่อาจทำให้บุคคลอื่นเชื่อถือได้

ค. การกล่าวหรือไขข่าวที่หมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นการกล่าวหรือไขข่าวที่แพร่หลาย กล่าวคือ จะต้องให้บุคคลอื่นทราบ บุคคลอื่นในที่นี้จะมีจำนวนมากน้อยเท่าใดไม่สำคัญ อนึ่ง มาตรา 423 มิได้บัญญัติว่า การกล่าวหรือไขข่าวจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ดังนั้นการกล่าวหรือไขข่าวจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อย่อมไม่สำคัญ

ง. การกล่าวหรือไขข่าวนั้นจะต้องเป็นการกล่าวหรือไขข่าวโดยเจาะจงถึงบุคคลภายนอกซึ่งถูกหมิ่นประมาทโดยเฉพาะ

อนึ่ง ยังมีปัญหาที่มีผู้ถกเถียงกันมาก และยังไม่มีความพิพากษาฎีกาเป็นบรรทัดฐาน ปัญหาที่ผู้ซึ่งถูกหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นผู้ซึ่งมีชีวิตอยู่หรือไม่ ซึ่งส่วนมากเห็นกันว่า จำเป็นต้องมีชีวิตอยู่ เพราะประการแรก การฟ้องคดีแพ่งเป็นเรื่องส่วนตัว ประการที่สองตามกฎหมายสภาพของบุคคลย่อมสิ้นสุดลงเมื่อตาย ฉะนั้น ถ้าความเสียหายเกิดแก่ผู้ตาย ผู้กล่าวถ้อยคำก็ไม่ต้องมีความผิด เพราะสิทธิฟ้องร้องของผู้ตายมิได้เกิดขึ้น แต่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย ผู้กล่าวหรือโฆษานั้นก็ยังคงต้องรับผิดชอบผู้ซึ่งเกี่ยวข้องนั้นด้วย

2. ข้อความอันฝ่าฝืนความจริง หมายความว่า ข้อความที่กล่าวหรือโฆษานั้น ต้องไม่เป็นความจริง ทั้งนี้จะทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ และต้องเป็นข้อความที่กล่าวถึงการกระทำหรือเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ส่วนการกระทำหรือเหตุการณ์ในอนาคตย่อมไม่เข้าลักษณะฝ่าฝืนความจริงได้ เว้นแต่ข้อความนั้นในขณะเดียวกันอนุมานให้เป็นข้อความเช่นเดียวกับข้อความในปัจจุบัน นอกจากนี้ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงนี้ จะต้องมิได้มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง ถ้าไม่ได้ยืนยันข้อเท็จจริงหรือยืนยัน แต่มีใ้ฝ่าฝืนต่อความจริง ก็ไม่เป็นละเมิดตามมาตรา

จากหลักดังกล่าวนี้ได้เคยมีตัวอย่างแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาว่าข้อความต่อไปนี้ไม่มีลักษณะของการยืนยันข้อเท็จจริง ฉะนั้น จึงไม่เป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 นี้

1. คำคา เช่น ไอชาตีหมา
2. คำเปรียบเปรย เช่น นาย ก.บ้า ๆ นาย ก.หมา ๆ นาย ก.สันตীন
3. คำคาดคะเน เช่น ไม่มีใครนอกจากไอแก้ว ไอชาตีหมา ไอฉิมหาย
4. คำขู่ เช่น เคี้ยวจับเป็นอันขาดทั้งพ่อทั้งลูก

อนึ่ง แมว่าการกล่าวดังตัวอย่างข้างต้น จะไม่เป็นความผิดตามมาตรา 423 แต่ถากรณีดังกล่าวต้องควมมาตรา 420 แล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ

ในบางกรังการฝ่าฝืนต่อความจริงหาเป็นหมิ่นประมาทไม่ เพราะผู้กล่าวหรือโฆษานั้นได้กระทำโดยสุจริต หรือสำคัญผิด หรือคนไม่รู้ว่าไม่จริงและไม่อาจถือว่าควรรู้ได้

3. เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณหรือทางทำมาหากินหรือทางเจริญ
 หมายความว่า การกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงนั้น จะต้อง
 เกิดผลเสียหายต่อ

ก. ชื่อเสียง หมายถึง กาหรือราคาที่มีมนุษย์มีอยู่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทาง
 สังคมหรือทางศีลธรรม การทำให้ลดหย่อนหรือขาดความนิยมหรือหมดความเชื่อถือในตัวบุคคล
 หรือทำให้บุคคลทั้งหลายเป็นปรปักษ์ต่อบุคคลนั้น ย่อมเป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง

ข. เกียรติคุณ หมายถึง เกียรติยศ ความมีหน้ามีตา การเป็นที่เชื่อถือ

ค. ทางทำมาหากิน หมายถึง ทำให้การประกอบอาชีพของเขามีผลน้อยลง

ง. ทางเจริญ หมายถึง ทางก้าวหน้าของบุคคลในการประกอบอาชีพ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๓๓

การที่จำเลยโฆษณาแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงว่าโจทก์เป็น
 ผู้ไม่นิยมการปกครองระบอบที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ย่อมทำให้โจทก์ซึ่งเป็นคนไทย
 คนหนึ่งเป็นที่น่ารังเกียจของประชาชนชาวไทย และการโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืน
 ความจริงว่าโจทก์เป็นคนโลกอำนาจทางการเมืองและมักใหญ่ใฝ่สูง ย่อมทึงตำแหน่งผู้สำเร็จ
 ราชการแทนพระองค์มารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และกลายเป็นผู้ที่ประชาชนซึ่งซังจนไม่อาจ
 อยู่ในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ ย่อมเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของโจทก์ (คำ
 พิพากษาฎีกาที่ 237-238/2514)

คุณหมื่น

เมื่อใดกล่าวถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทไปแล้ว ยังมีความผิดอีกฐานหนึ่งซึ่ง
 มีลักษณะคล้ายคลึงกับความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดดังกล่าวนี้ก็คือ ความผิดฐานคุณหมิ่น

"คุณหมิ่น" หมายถึง การสบประมาท ทุญู เทียยคหยาม คำแรง คอนขอค
 ตรงกับภาษาอังกฤษว่า insult

ส่วน "หมิ่นประมาท" หมายถึงการ ใส่ความผู้อื่นโดยประการที่น่าจะทำให้
 เขาเสียชื่อเสียงถูกเกลียดชัง ดังที่ไ้กล่าวไปแล้ว หมิ่นประมาทตรงกับภาษาอังกฤษว่า
 defamation

การค้ำประกันไม่จำต้องกล่าวต่อบุคคลที่สาม ดังเช่น ความค้ำประกันประมาท และไม่จำต้องกล่าวต่อหน้าผู้ถูกค้ำประกัน ก็ถือเป็นความค้ำประกัน

การค้ำประกัน ผู้กระทำเป็นค้ำประกันลคคคคคของผู้ถูกค้ำประกันเอง แทนประมาท เป็นการทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียหาย ถูกผู้อื่นออกไปจากค้ำประกันประมาทหรือผู้ถูกค้ำประกันลคคคคคใน ชุมชนลง ฉะนั้น การค้ำประกันจึงอาจไม่ถึงขนาดเป็นค้ำประกันประมาท แต่การค้ำประกันประมาทอาจเป็น การค้ำประกันไปในตัวเองได้ ถ้าผู้ค้ำประกันประมาทได้กระทำการอื่นเป็นการค้ำประกันตัวผู้ถูกค้ำประกัน ประมาทไปในตัว แต่ก็อาจมีการค้ำประกันประมาทโดยไม่ค้ำประกันก็ได้ การกล่าวข้อความค้ำประกันประมาท อาจกล่าวโดยสุภาพ ผู้กล่าวมิได้ถูกค้ำประกัน แต่อาจทำให้ผู้ฟังค้ำประกันผู้ถูกกล่าวถึง ทำให้ผู้ถูกกล่าว ถึงเสียชื่อเสียงก็ได้ เช่น กล่าวข้อความในหนังสือพิมพ์ว่าปลัดอำเภอช่วยเหลือผู้กระทำผิดไม่ ให้อภัยโทษ ชูพยานให้โทษการให้สมยอมของผู้อยู่ขอหา เป็นแต่กล่าวค้ำประกันประมาท ไม่มี คำสบบประมาท ถูกหรือการรวมอยู่ด้วย จึงเป็นความผิดที่ยอมความกันได้ ไม่ใช่ความผิดตาม มาตรา 136 (คำพิพากษาฎีกาที่ 403/2481)

ความค้ำประกันค้ำประกันประมาทกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 136 ผู้ใดค้ำประกันเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้ กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้ง จำทั้งปรับ

องค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ คือ

1. ค้ำประกัน
2. เจ้าพนักงาน
3. ซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่
4. เจตนา

ค้ำประกัน ได้กล่าวไปแล้วข้างตน

เจ้าพนักงาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางการของรัฐบาลไทย ให้ ปฏิบัติราชการของรัฐบาลไทย และต้องได้รับเงินเดือนจากงบประมาณประเภท เงินเดือน

อนึ่ง ความหมายของคำว่าเจ้าพนักงาน หมายถึงตัวเจ้าพนักงานเองโดยเฉพาะ ไม่รวมถึง ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าพนักงาน แต่เขาช่วยหรือต้องช่วยเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ ผู้ที่เขาช่วย เจ้าพนักงานโดยที่ตนเองไม่ใช่เจ้าพนักงาน อาจเกิดจากการถูกบังคับ เช่น ผู้ซึ่งต้องช่วย เจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 138, 368 วรรคที่ 2

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับความหมายคำว่า "เจ้าพนักงาน"

1. ศาลตัดสินว่าการมาถูกบ้านที่ช่วยกำนันเพราะกำนันเรียกให้ลูกบ้านช่วยจับ ผู้ร้าย ไม่เป็นความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1299, 1300/2481)

2. ครูประชาบาลเคิมไม่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน จึงไม่ใช่ข้าราชการ แต่ต่อมาได้รับเงินงบประมาณเงินเดือนของกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมเป็นข้าราชการพลเรือน และเป็นเจ้าพนักงาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 213/2503)

3. เจ้าพนักงานตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่าผู้มี ตำแหน่งทางฝ่ายบริหารควยไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมือง เช่น รัฐมนตรี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 948/2510)

ข้าราชการฝ่ายตุลาการก็ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ไม่หมายความว่าผู้ชำนาญหน้าที่ทางนิติบัญญัติ เว้นแต่ที่ระบุไว้โดยเฉพาะเป็นกรณี ๆ ไป ผู้แทนราษฎรไม่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะไม่มี หน้าที่ทางฝ่ายบริหารเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 935/2478)

นอกจากนี้ในบางเรื่องมีบทกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็น เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น บางกรณีแม้จะไม่เป็นข้าราชการ แต่มีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา เช่น ตามพระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 44 บัญญัติว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถือว่า นายกเทศมนตรี เทศมนตรี และพนักงานเทศบาลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายอาญา เป็นต้น

กระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำตามหน้าที่ เจ้าพนักงานผู้มีตำแหน่ง หน้าที่ราชการนั้น ได้รับความคุ้มครองและถูกควบคุมในฐานะเจ้าพนักงานเฉพาะในการที่ปฏิบัติ หน้าที่ราชการของเขาเท่านั้น นอกเหนือจากหน้าที่ราชการที่เขาต้องปฏิบัติแล้ว เขาก็เป็น

บุคคลธรรมดา การที่จะเป็นความผิดฐานคุกคามนี้ผู้กระทำจะต้องทำการคุกคาม
เจ้าพนักงานในขณะที่กำลังกระทำการตามหน้าที่ ถ้าคุกคามในขณะที่เป็นเจ้าพนักงาน แต่ไม่ใช่
เวลาที่กำลังกระทำการตามหน้าที่ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

อีกกรณีหนึ่งที่เป็นความผิดตามมาตรานี้ คือ ถูกคุกคามเพราะกระทำการตามหน้าที่
เช่น ผู้พิพากษาถูกคุกคามนอกศาลในเวลาว่างขณะพักผ่อน เหตุเพราะการตัดสินคดี ถือเป็นความผิด
ตามมาตรา 136 (คำพิพากษาฎีกาที่ 758/2498)

การกระทำตามหน้าที่ต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ภายในขอบอำนาจ
ถ้าใครกระทำการภายในขอบอำนาจ แม้จะกระทำโดยวินิจฉัยผิด ก็ยังเป็นการกระทำตาม
ตำแหน่งหน้าที่ เช่น ตำรวจจับผู้ต้องหาลักเลินการพนันโดยมีหมายจับหมายค้น แม้ผู้นั้นไม่ได้
ทำผิด ตำรวจก็ยังกระทำตามตำแหน่งหน้าที่ ถ้าถูกกล่าวหาว่ามีความผิดตามมาตรานี้ (คำ
พิพากษาฎีกาที่ 352/2465)

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

1. ตำรวจแจ้งขอหาและสั่งให้จำเลยลงจากรถยนต์เพื่อจับกุม จำเลยกล่าวว่า
"เป็นตำรวจดีเอาอำนาจหยั่งมาใส่รุนแรงเกินไปแบบนี้" ซึ่งหมายความว่าเจ้าพนักงานใช้
อำนาจรุนแรงกับจำเลย ยังไม่เป็นการคุกคามเจ้าพนักงานเพราะจำเลยกล่าวในขณะที่จำเลย
กำลังนั่งอยู่ในรถยนต์ ตำรวจไปเรียกให้จำเลยลงจากรถยนต์ จำเลยจึงโถกถาวโดยมีความ
หมายเพียงประท้วงการกระทำของตำรวจโดยมีเหตุผล (คำพิพากษาฎีกาที่ 1070/2506)

2. จำเลยว่าตำรวจผู้รับแจ้งความว่า ทำอย่างนี้ก็ไม่ยุติธรรม มีความหมายว่า
ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ไม่ยุติธรรม ซึ่งเป็นการคุกคามเหยียดหยามต่อตำรวจผู้นั้น จึงเป็นถ้อยคำ
คุกคาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 347/2519)

3. จำเลยเป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลและเป็นกรรมการหมู่บ้าน ผู้เสียหาย
เป็นนายอำเภอซึ่งมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาจำเลย จำเลยกล่าวว่า "นายอำเภอไม่เป็นประชา
ชิปไตย โดยบังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเลือกคนที่ตนชอบเป็นผู้แทนราษฎร ถ้าใครไม่เลือกก็
ไม่ขอเงินเดือนขึ้นให้" และกล่าวว่า "ในการทำหน้าที่ นายอำเภอไม่ดำเนินการตามที่พูดไว้
ทำงานไม่ชาวสะอาด" ดังนั้นความในตอนแรก ผู้เสียหายได้บังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเลือกตั้ง

คนที่ผู้เสียหายต้องการ การกระทำเช่นนี้เป็นการนอกหน้าที่ กรณีจึงไม่เข้ามาตรา 136 ส่วน
ตามที่จำเลยกล่าวในตอนหลังถึงเรื่องทำนบ ก็เป็นการกล่าวโดยสุจริต และอยู่ในวิสัยที่ชม
ชมครมคา ในฐานะผู้เสียหายก็เป็นกรรมการอยู่ด้วยไม่ตองด้วยมาตรา 136 เช่นเดียวกัน
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1551/2503)

มาตรา 198 ผู้ใดคุมเงินศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือ
กระทำการชักขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ด
ปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้อาจเกิดขึ้นโดยสองประการ กล่าวคือ 1. คุมเงินศาลหรือ
ผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือ 2. กระทำการชักขวางการพิจารณาหรือ
พิพากษาของศาล

ศาลหมายถึง ศาลยุติธรรม ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ศาลทหารตาม
พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร หรือศาลอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น ไม่รวมถึงกรรมการบาง
จำพวกซึ่งใช้อำนาจบริหารคล้ายศาล เช่น กรรมการเรื่องราร้องทุกข์

ผู้พิพากษามีหมายถึง ผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาล
ยุติธรรม เรียกว่า ผู้พิพากษา ในศาลทหารเรียกว่าตุลาการ ผู้พิพากษาสมทบของศาลคดีเด็ก
และเยาวชนก็ควรอยู่ในความหมายว่า ผู้พิพากษา คณะยุติธรรมซึ่งเป็นข้าราชการที่ได้รับ
แต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามก็ควรได้ชื่อว่าเป็นผู้
พิพากษาตามความหมายของมาตรา 198 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

กระทำการชักขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล การที่ศาลจะประสิทธิ
ประสาทความยุติธรรมไต่ตองอาศัยการพิจารณา และพิพากษาคำเนินไปโดยเรียบร้อยปราศจาก
การชักขวางการกระทำการชักขวางการพิพากษา อาจเป็นการกระทำก่อนที่ศาลพิพากษาหรือ
ระหว่างศาลกำลังพิพากษา ถ้าศาลพิพากษาไปแล้ว ก็จะมีการชักขวางเกิดขึ้นไม่ได้ ส่วน
การกระทำการชักขวางการพิจารณา น่าจะหมายถึงกระบวนการพิจารณาทั้งหลายที่ศาลได้กระทำ

การกระทำการชักขวางการพิจารณา หรือชักขวางการพิพากษาผู้กระทำต้อง
กระทำโดยมีเจตนา

จำเลยร่วมกันจัดพิมพ์เอกสารสิ่งพิมพ์ มีความบางตอนกล่าวในทำนองคำวินิจฉัยศาลอาญา ศาลอุทธรณ์ และผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีที่จำเลยถูกฟ้องว่า พิจารณาพิพากษาคดีไม่ยึดหลักกฎหมายและความยุติธรรมไม่เป็นที่ยิ่งของประชาชน นับว่าเป็นการกระทำที่แสดงต่อศาลหรือผู้พิพากษาในทางที่ลดคุณค่าของศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาคดี จึงเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี (คำพิพากษาฎีกาที่ 1650/2514)

มาตรา 393 ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์ประกอบความผิดของมาตรานี้

1. ดูหมิ่นผู้อื่น
2. ซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา
3. เจตนา

"ซึ่งหน้า" หมายความว่า ถึง ดูหมิ่นเขาในลักษณะที่ตัวผู้ที่ถูกดูหมิ่นและผู้ดูหมิ่นอยู่ใกล้ชิดกัน โดยผู้ถูกดูหมิ่นได้ยินหรือทราบข้อความในขณะที่ดูหมิ่น เช่น คาเขาใกล้ ๆ จนทำให้เขาได้ยิน เป็นต้น คำว่าดูหมิ่นซึ่งหน้าจึงไม่ได้มีความหมายโดยเฉพาะที่จะต้องกระทำต่อหน้าหรือข้างหน้าเขาเท่านั้น แม้กระทำข้างหลังหรืออยู่ในที่ที่มองไม่เห็น เช่น อยู่คนละห้องคาเขาด้วยถ้อยคำหยาบ เขาได้ยินก็ถือว่าเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าทั้งสิ้น

"โฆษณา" หมายถึง กระทำให้แพร่หลาย หรือเผยแพร่ไปสู่ประชาชน (public)

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

1. จำเลยไม่พอใจพระภิกษุ พอเดินลงบันไดกุฏิไปได้ 9 - 10 วา ก็พูดว่า "ถ้าไม่เห็นกับผ้าเหลือง หรือไม่ใช่พระ จะเตะให้ตกกุฏิให้หมด" ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยกล่าวถ้อยคำเหล่านี้ต่อพระภิกษุซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน แม้จะไม่ได้ออกมาต่อหน้าแต่พระภิกษุซึ่งถูกกล่าวนั้นก็ได้ยินถ้อยคำที่จำเลยกล่าว จำเลยมีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตาม มาตรา 393 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1765/2506)

ในคดีนี้จะเห็นได้ว่า แม้จำเลยจะไม่ไต่ถามคำพยานที่หน้าพระภิกษุก็ตาม แต่พฤติการณ์แวดล้อมในคดีก็เป็นไปว่า จำเลยกล่าวพยานเมื่อพระภิกษุเดินทางไปประมาณ 9 - 10 วา และพระภิกษุไต่ถามคำพยานนั้น ศาลฎีกาจึงถือว่า แม้จะไม่ไต่ถามพยานที่หน้าผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายก็ยังอยู่ในระยะใกล้ซึ่งยังสามารถไต่ถามได้เช่นนี้ก็ถือเป็นการกล่าวพยานซึ่งหน้าเช่นกัน

2. จำเลยร้องตะโกนไปที่ผู้เสียหายซึ่งหน้าว่า "อายุชั้น มึงหาความอาญากูหรือ ลูกกระโปกกูไม่หค กุลูกนางจักรว้อย ไม่โชดขบานนำเค้ม จะเอาอย่างก็เอาชิวะ จะเอาอายุแจะคิดคูกก็ได้" ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่า ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวเป็นข้อความที่หยาบคายไม่สุภาพ แต่ไม่มีข้อความตอนใดอันเป็นการดูหมิ่นผู้เสียหาย จึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 388/2505)

ที่ไต่ถามมาเป็นความผิดฐานดูหมิ่น แต่ในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดไว้อีก ซึ่งการกระทำความผิดตามที่กล่าวนี้เป็นกรกระทำการเหยียดหยามต่อธงหรือเครื่องหมายตลอดจนวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา การกระทำเหล่านี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความผิดฐานดูหมิ่น ฉะนั้น จึงใคร่ขอนำมากล่าวไว้ในตอนท้ายในเรื่องการดูหมิ่น

การกระทำอันเป็นการเหยียดหยามต่อวัตถุหรือสถานที่ ซึ่งหนังสือพิมพ์อาจกระทำ การที่เป็นความผิดได้ ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 118 ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใดอันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 135 ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธไมตรีเพื่อเหยียดหยามรัฐนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 206 ผู้ใดกระทำการคว่ำประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของมนุษยใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุก

ตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราทั้งสามนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการกระทำใด ๆ ของ หรือเครื่องหมายของรัฐ หรือรัฐต่างประเทศ หรือกระทำการใด ๆ แก้ววัตถุหรือสถานที่อื่น เป็นที่เคารพในทางศาสนาของมนุษยชนใด เพื่อเป็นการเหยียดหยามสิ่งเหล่านั้น กฎหมายอาญา บัญญัติว่าเป็นการกระทำความผิดและต้องได้รับโทษ

"การกระทำใด ๆ" ในมาตราทั้งสามนี้เป็นการไม่จำกัดการกระทำ คือ จะทำการใด ๆ ก็ได้ เช่น เอาธงมากระพือ หรือลงรูปในหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นการเหยียดหยาม โดยอาจลงรูปธงชาติเอามาทำเป็นผ้าเช็ดเท้า เป็นต้น ความสำคัญอยู่ที่ผู้กระทำต้องได้กระทำการนั้น ๆ โดยเจตนาและโดยมีมูลเหตุชักจูงใจที่จะเหยียดหยาม

มาตรา 118 เป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรัฐในที่นี้ก็หมายถึงประเทศไทยเท่านั้น ฉะนั้นคำว่า "ธง" จึงหมายถึง ธงชาติ ส่วนคำว่า "เครื่องหมายอันมีความหมายถึงรัฐ" หมายความว่าเครื่องหมายที่รัฐได้ใช้เป็นตราแผ่นดิน เช่น ตราครุฑ ที่กระทรวงทบวงกรมติดอยู่บนหน้าที่ทำงาน

มาตรา 135 เป็นความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีต่างประเทศ ซึ่งหมายถึงประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ส่วนคำว่า ธง และคำว่า เครื่องหมายอันมีความหมายถึงรัฐต่างประเทศนั้น ก็มีความหมายคล้ายคลึงไปในทำนองเดียวกับมาตรา 118

มาตรา 206 เป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนา หลักการของมาตรานี้ก็คงเป็นเช่นเดียวกับมาตรา 118 และมาตรา 135 เพียงแต่แตกต่างออกไปตรงที่ว่า เป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามต่อวัตถุ หรือสถานที่อื่นเป็นที่เคารพในทางศาสนาของมนุษยชนใด

เมื่อกล่าวถึงความผิดฐานหมิ่นประมาท (ทั้งในทางอาญาและในทางแพ่ง) และความผิดฐานดูหมิ่นไปแล้ว ในประมวลกฎหมายอาญายังมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่น รวมกันเอาไว้ในบทบัญญัติเดียวกัน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ ดังนี้ มาตรา 112 มาตรา 133 และมาตรา 134

มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย

พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

มาตรานี้เป็นความผิดของกษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คำว่า "หมิ่นประมาท" และ "ดูหมิ่น" มีความหมายดังที่กล่าวไปแล้ว ส่วนคำว่า "แสดงอาฆาตมาดร้าย" หมายถึงการแสดงว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ในอนาคต เช่น ชูว่าจะปลงพระชนม์ไม่ว่าจะมีเจตนากระทำตามที่ชูหรือไม่

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดพิเศษ บัญญัติไว้โดยคำนึงถึงฐานะของบุคคล ที่ถูกกระทำต่อโดยเฉพาะ ฉะนั้น บทบัญญัติมาตรา 329 มาตรา 330 มาตรา 331 ยอมรับว่า มาใช้แก่ความผิดตามมาตรานี้ไม่ได้ เพราะมาตราทั้งสามบัญญัติไว้สำหรับกรณีที่คนธรรมดา สามัญดูหมิ่นประมาท

มาตรา 133 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ราชอาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 134 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทน รัฐต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึง ห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 133 และมาตรา 134 เป็นความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ หลักการของสองมาตรานี้ก็เป็นเช่นเดียวกับมาตรา 112 ทุกประการ เป็นแต่เพียงสอง มาตรานี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย

8. พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับนี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์โดยเฉพาะ บัญญัติ ขึ้นมาเพื่อควบคุมกิจการพิมพ์ทุกประเภทโดยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องสิ่งพิมพ์ ทั้งหลายไว้ ฉะนั้น จึงจัดเป็นกฎหมายเฉพาะที่เป็นแนวปฏิบัติของการประกอบกิจการพิมพ์

ทั้งหลาย พระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับ พ.ศ. 2484 นี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงสองครั้ง คือ ครั้งแรกใน พ.ศ. 2485 ครั้งที่สองใน พ.ศ. 2488

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ที่แก้ไขปรับปรุงใหม่นี้มีทั้งหมด 66 มาตรา แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บททั่วไป ส่วนที่ 2 สิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ ส่วนที่ 3 หนังสือพิมพ์ ส่วนที่ 4 ความผิดและบทกำหนดโทษ และส่วนที่ 5 บทเฉพาะกาล

อนึ่ง ในการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการพิมพ์นี้ จะทำการวิเคราะห์เฉพาะแต่เพียงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เท่านั้น

1. คำนิยาม มาตรา 4 ใ้กำหนดคำนิยามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

"พิมพ์" หมายความว่า ทำให้เป็นถ่วงหนังสือหรือรูปปรอยอย่างใด ๆ โดยการกด หรือการใช้พิมพ์หิน เครื่องกล วิธีเคมี หรือวิธีอื่นใดอันอาจให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา

"สิ่งพิมพ์" หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนที่ แผนผัง ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

"หนังสือพิมพ์" หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

"ผู้พิมพ์" หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

"ผู้โฆษณา" หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นโดยการขาย เสนอขายแจก หรือเสนอขายแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

"บรรณาธิการ" หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ไข คัดเลือก หรือควบคุม บทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

"เจ้าของหนังสือพิมพ์" หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

หนังสือพิมพ์

จากคำนิยามของ "หนังสือพิมพ์" จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ชนิดหนึ่ง
 นั้นเอง มีลักษณะแตกต่างไปจากสิ่งพิมพ์ คือ มีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนา
 จะออกตามลำดับเรื่อยไป โดยจะมีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกัน
 หรือไม่ก็ตาม

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามข้างต้น จะพบว่าความหมายของหนังสือพิมพ์นั้นกว้าง
 ขวางมาก ในความเข้าใจของคนทั่วไป มักจะเข้าใจไปว่า หนังสือพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์
 รายวัน รายสัปดาห์ หรือรายบิษอื่น ที่มีลักษณะรูปเล่มเป็นแบบหนังสือพิมพ์ทั่วไป แต่ความ
 จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เมื่อดูจากคำนิยามตามกฎหมายแล้ว หนังสือพิมพ์หมายความว่าหนังสือ
 พิมพ์ตามความหมายของคนทั่วไป และยังมีหมายรวมถึง หนังสืออื่นใดที่มีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน
 และออกหรือมีเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป โดยจะมีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม
 มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้น นิตยสาร วารสาร ต่าง ๆ ที่เข้าลักษณะดังกล่าว
 จึงจัดเป็นหนังสือพิมพ์ด้วยนั่นเอง ส่วนหนังสือประเภท Pocket Book นั้น ไม่อาจนับได้ว่า
 เป็นหนังสือพิมพ์เพราะมีชื่อจำหน่ายไม่เป็นเช่นเดียวกัน

2. การเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ แต่เดิม
 พระราชบัญญัติการพิมพ์ได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก
 ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์มีสัญชาติไทย หรือสัญชาติแห่งประเทศไทย
 ซึ่งมีสนธิสัญญากับประเทศไทย และจะทำหนังสือพิมพ์เป็นภาษาแห่งประเทศไทยของตน กรณีที่สอง
 ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์มีสัญชาติอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในกรณี
 แรก หรือจะออกหนังสือพิมพ์เป็นภาษาอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในกรณีแรก

กรณีแรก พระราชบัญญัติการพิมพ์ กำหนดไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา
 บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ต้องแจ้งความแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ โดยใช้แบบ
 พิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งต้องมีรายการดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 24(5)

เมื่อพิจารณาในกรณีแรกจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ให้เสรีภาพในการ

เป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมากเพียงแต่ ทำการแจ้งความต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์เท่านั้น ก็สามารถเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้

กรณีที่สอง พระราชบัญญัติการพิมพ์ มาตรา 25 กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องขออนุญาต โดยยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์โดยใช้แบบพิมพ์ของเจ้าพนักงานการพิมพ์ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีรายการตามมาตรา 24(5)

เมื่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้รับคำขออนุญาตอันถูกต้องตามมาตรา 25 แล้ว ให้ออกใบอนุญาตให้ภายใน 30 วันนับแต่วันรับคำขอ การไม่ออกใบอนุญาตให้สามารถกระทำได้ ถ้าเห็นว่า การอนุญาตนั้นอาจจะมีผลขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ถ้าไม่อนุญาตให้แก่อุทไถ่ให้เจ้าพนักงานการพิมพ์แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขออนุญาตภายใน 30 วันนับแต่วันรับคำขอ (มาตรา 27)

ในกรณีที่สองจะเห็นว่ามีการจำกัดเสรีภาพมากขึ้นโดยอาจไม่อนุญาตตามคำขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้

แต่ในปัจจุบันการขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ได้มีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ กล่าวคือ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ได้เกิดมีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เพื่อให้การบริหารราชการของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงได้ออกคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมาเพื่อควบคุมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ทำการเปลี่ยนแปลงหลักการในการขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ คือ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 ในคำสั่งฉบับนี้ได้กำหนดการขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ไว้ในข้อ 3 ซึ่งมีข้อความดังนี้

ข้อ 3 "บุคคลใดจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ ต้องยื่นคำร้องขออนุญาตเจ้าพนักงานการพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วย

การพิมพ์ตามแบบพิมพ์ที่กำหนด และเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์แล้ว จึงจะ
ดำเนินการได้

ความในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่หนังสือพิมพ์ของทางราชการ"

จากความในข้อ 3 ของคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 แสดงให้เห็นว่า การขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ของเอกชน
ในปัจจุบัน จะต้องกระทำโดยการยื่นคำร้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานการพิมพ์ตามพระราช
บัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ตามแบบพิมพ์ที่เจ้าพนักงานการพิมพ์กำหนด และจะต้องได้รับ
อนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์ก่อน จึงจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของ
หนังสือพิมพ์ได้

ผู้ทำการฝ่าฝืน คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินข้อ 3 มีความผิดต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาล
สั่งทำลายหนังสือพิมพ์นั้นเสีย (ข้อ 6 คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42)

ข้อสังเกต ข้อความในข้อ 3 ของคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน
ฉบับที่ 42 มิได้ระบุถึงการไม่อนุญาตตามคำขอไว้ เช่นเดียวกับการขอในกรณีที่สองตาม
พระราชบัญญัติการพิมพ์ แต่มีข้อความที่น่าพิจารณาคือ "และเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน
การพิมพ์แล้ว จึงจะดำเนินการได้" จากข้อความนี้ทำให้ตีความไปได้ว่า เจ้าพนักงาน
การพิมพ์อาจไม่อนุญาตตามคำขอกังกล่าวก็ได้

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ในปัจจุบันการขอเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือ
เจ้าของหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นที่ใด ๆ จะต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานการพิมพ์
ทั้งสิ้น และเมื่อเจ้าพนักงานการพิมพ์อนุญาต จึงจะสามารถเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ
หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่
ว่ากฎหมายใหม่ยอมยกเลิกกฎหมายเก่า

3. เจ้าพนักงานการพิมพ์ ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ได้กล่าวถึงเจ้าพนักงาน
การพิมพ์ไว้หลายมาตรา แต่มีที่กล่าวถึงว่าเจ้าพนักงานการพิมพ์นั้นคือผู้ใด มีแต่เพียงกล่าวถึง

ไว้เล็กน้อยในมาตรา 12 ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นรัฐมนตรีรักษาการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์

ในเรื่องเจ้าพนักงานการพิมพ์ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง เจ้าพนักงานการพิมพ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2516 กำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร ให้อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้บังคับการ ตำรวจสันติบาล และสารวัตรแผนก 5 กองกำกับการ 3 กองตำรวจสันติบาล เป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์

2. จังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์ สำหรับ จังหวัดในเขตอำนาจของตน

4. การห้ามการโฆษณาในบางเรื่อง การห้ามการโฆษณาที่กำหนดไว้ในพระราช บัญญัติการพิมพ์มี 2 กรณี คือ

1. การห้ามโฆษณาความลับทางราชการ มาตรา 33 ได้กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้หนังสือพิมพ์โฆษณาความลับของราชการ ก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

2. การห้ามโฆษณาเรื่องเกี่ยวกับราชการทหาร หรือการเมืองระหว่าง ประเทศ มาตรา 34 กำหนดไว้ว่า อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจออกคำสั่ง ชั่วคราวเป็นหนังสือแก่บุคคลใด หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือ หนังสือพิมพ์รายวัน ห้ามการโฆษณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับราชการทหาร หรือการเมืองระหว่าง ประเทศ ทั้งนี้เมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

การห้ามการโฆษณานี้เป็นมาตรการในการควบคุมการลงข่าวของหนังสือพิมพ์

5. การตรวจข่าวก่อน การตรวจข่าวก่อน คือ การให้หนังสือพิมพ์ส่งข่าวที่ จะนำลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ มาให้เจ้าหน้าที่ตรวจเพื่อทำการคัดถอนข่าวที่เห็นว่าไม่เหมาะสมออกเสียก่อน การตรวจข่าวก่อนนี้เป็นมาตรการในการควบคุมการลงข่าวของหนังสือพิมพ์ อีกประการหนึ่งนั่นเอง มาตรา 35 กำหนดให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจ

ลึงเป็นหนังสือแก่บุคคลใด หรือประกาศโดยวิธีใดให้หนังสือพิมพ์ เสนอข้อความทั้งสิ้นที่จะนำลง
โฆษณาในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า
เป็นเวลาในประเทศมีเหตุฉุกเฉินหรือตกอยู่ในภาวะสงคราม

นอกจากการตรวจข่าวก่อน ตามมาตรา 35 แล้ว ในมาตรา 36 ยังได้กล่าวถึง
การตรวจข่าวก่อนไว้อีก แต่การตรวจข่าวตามมาตรา 36 นั้นเป็นมาตรการในการลงโทษ
มิใช่มาตรการควบคุมการลงข่าว ดังเช่นมาตรา 35

6. มาตรการลงโทษ นอกจากมาตรการควบคุมดังได้กล่าวแล้ว พระราช
บัญญัติการพิมพ์ยังกำหนดการลงโทษไว้ เพื่อเป็นมาตรการตอบโต้ต่อหนังสือพิมพ์ที่ก่อให้เกิด
ความเสียหายต่อส่วนรวม มาตรการลงโทษตามพระราชบัญญัติการพิมพ์นี้อาจจัดแบ่งการลง
โทษได้ 5 ประการ

1. การตัดเตือน
2. การตรวจข่าว
3. การพักใช้ หรือถอนใบอนุญาต หรือสั่งการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ
และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์
4. การห้ามโฆษณา และยึดหนังสือพิมพ์
5. มาตรการทางศาลยุติธรรม

มาตรการในข้อ 1 ถึงข้อ 3 นั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา 36 ฉะนั้นจึงจะขอ
กล่าวถึงรวมกันไป

มาตรา 36 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ดำเนินการแกหนังสือพิมพ์
ที่เสนอข่าวอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือฝ่าฝืนคำสั่ง
ห้ามการโฆษณา เรื่องเกี่ยวกับราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศดังนี้

1. ตัดเตือน โดยตัดเตือนเป็นหนังสือแก่ผู้โฆษณา บรรณาธิการและหรือ
เจ้าของหนังสือพิมพ์ ในการให้คำตัดเตือนนี้จะเรียกบุคคลที่กล่าวแล้ว ไปรับคำอธิบายและ
ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

2. ตรวจข่าว กรณีสั่งตรวจข่าว อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ ตรวจข่าว หลังจากให้คำตักเตือน และตรวจข่าวในภาวะฉุกเฉิน

ก. ตรวจข่าว หลังจากให้คำตักเตือน คือ เมื่อได้มีการให้คำตักเตือนไปแล้ว และผู้ถูกตักเตือนไม่สั่งวรในคำตักเตือนนั้น ให้เจ้าพนักงานการพิมพ์ สั่งเป็นหนังสือให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน ซึ่งการสั่งตรวจข่าวนี้อาจกระทำได้ไม่เกิน สิบห้าวัน

ข. ตรวจข่าวในภาวะฉุกเฉิน คือ ในภาวะที่มีเหตุฉุกเฉินภายในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศหรือเกิดสงคราม เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดให้เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน โดยจะมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้

3. สั่งพักใช้หรือถอนใบอนุญาตหรือสั่งการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจกระทำได้เมื่ออยู่ภายใต้เงื่อนไข คือ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินภายในราชอาณาจักรหรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศหรือมีการสงคราม โดยการสั่งเป็นหนังสือซึ่งจะมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้

4. การห้ามโฆษณา และยึดหนังสือพิมพ์ มาตรการนี้กำหนดไว้ในมาตรา 39 ซึ่งกำหนดว่า ถ้าผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์คนใดถูกเจ้าพนักงานการพิมพ์สั่งใช้มาตรการตรวจข่าว แต่หนังสือพิมพ์นั้นยังออกโฆษณาโดยมิได้เสนอต่อเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวก็ดี ลงข้อความซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวมิได้อนุญาตให้โฆษณาก็ดี หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวก็ดี เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือห้ามโฆษณาหนังสือพิมพ์นั้น ๆ และจะยึดหนังสือพิมพ์นั้นทั้งหมดก็ได้

5. มาตรการทางศาลยุติธรรม พระราชบัญญัติการพิมพ์เป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจการพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ไว้ ฉะนั้น ใน

กฎหมายนี้จึงมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ที่วางไว้เป็นแนวทางให้ผู้ซึ่งประกอบวิชาชีพเกี่ยวกับการพิมพ์ปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นระเบียบและเป็นเอกภาพเดียวกัน การที่กฎหมายบัญญัติข้อกำหนด กฎเกณฑ์และมาตรการขึ้นมาดังนั้นยังไม่เป็นการเพียงพอ เพราะอาจมีผู้ไม่ปฏิบัติตามก็เป็นได้ ดังนั้น เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย กฎหมายจึงต้องกำหนดโทษขึ้นเพื่อใช้ลงโทษกับผู้ซึ่งไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายด้วย

มาตรการทางศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติการพิมพ์เป็นมาตรการในการลงโทษเพื่อตอบแทนต่อผู้ฝ่าฝืน เช่นเดียวกับมาตรการลงโทษใน 4 ข้อที่กล่าวมา แตกต่างกันแต่เพียงว่ามาตรการใน 4 ข้อแรกนั้นกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหารในการมีอำนาจวินิจฉัยและสั่งการลงโทษได้ แต่มาตรการในข้อที่ 5 เป็นการวินิจฉัยคดีและลงโทษโดยศาลยุติธรรมซึ่งเป็นองค์กรในการใช้อำนาจตุลาการ

ในส่วนที่ 4 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ที่กล่าวมา ความผิดและบทกำหนดโทษนั้น อัตราโทษที่กำหนดไว้สูงสุดนั้น คือโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ ส่วนอัตราโทษต่ำสุดนั้น คือ โทษปรับไม่เกินสิบสองบาท เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า อัตราโทษในพระราชบัญญัติการพิมพ์นั้นมีอัตราโทษที่ต่ำมากไม่ทัดเทียมหรือใกล้เคียงส่วนกับความผิด เหตุที่เป็นเช่นนี้คงเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการพิมพ์นี้ร่างขึ้นเป็นกฎหมายตั้งแต่ พ.ศ. 2484 ซึ่งเป็นระยะเวลาหลายสิบปีมาแล้ว แม้อาจได้มีการแก้ไขปรับปรุงใน พ.ศ. 2485 และ พ.ศ. 2488 แต่ก็มีได้ทำการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับอัตราโทษแต่อย่างใด และค่าของเงินในสมัยนั้นก็ยังมีค่าสูงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับภาวะในปัจจุบัน

7. การอุทธรณ์ การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์แบ่งออกได้ 2 กรณี คือ อุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ และอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานตรวจข่าว

1. อุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ บัญญัติไว้ในมาตรา 10 ในกรณีอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ไม่ว่าในกรณีใด ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์ การ

อุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง และให้ถือว่าคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นเด็ดขาด

2. อุทธรณ์คำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่ไม่พอใจคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวสามารถอุทธรณ์คำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ ภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง และให้ถือคำสั่งของรัฐมนตรีเป็นเด็ดขาด แต่ในระหว่างรอหังคำสั่งของรัฐมนตรีนั้น ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว

กำหนดเวลาในการสั่งของรัฐมนตรี ในกรุงเทพมหานครให้สั่งภายใน 3 วัน ในจังหวัดอื่นให้สั่งภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

9. คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 นี้ นับได้ว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดว่าเป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อย่างมากมา ตันแต่คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับนี้มาจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 ซึ่งออกประกาศใช้สมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติเมื่อ พ.ศ. 2500 เป็นแต่เพียงคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 กินความหมายกว้างกว่า โดยได้เติมคำว่า "รูปภาพ" เข้าไปด้วย ซึ่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ใช้คำว่า "ข้อความ" เพียงอย่างเดียว

สาระสำคัญของคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มีดังนี้คือ

ห้ามมิให้หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาข้อความ หรือลงรูปภาพที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการละเมิดต่อพระมหากษัตริย์หรือเป็นการกล่าวร้ายเสียชื่อเสียง ประมาท คุกคาม หรือเหยียดหยาม พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จ

ราชการแทนพระองค์

2. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการกล่าวร้าย เสียดสีหรือเหยียดหยามประเทศชาติหรือปวงชนชาวไทยเป็นส่วนรวม หรือข้อความใด ๆ ที่สามารถจะทำให้ต่างชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศไทย รัฐบาลไทย หรือคนไทยโดยทั่วไป

3. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการกล่าวร้าย เสียดสีหรือเหยียดหยามรัฐบาลไทย หรือกระทรวง ทบวง กรมในรัฐบาลอย่างเคลือบคลุม โดยไม่แจ้งให้เห็นว่าใครทำผิดในเรื่องใด

4. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการแสดงอย่างเคลือบคลุมว่า ใค้มีความเสื่อมโทรมเลวทราม หรือผิดร้ายเสียหายในรัฐบาล หรือกระทรวง ทบวง กรมในรัฐบาล โดยไม่แสดงว่าเป็นเรื่องใดข้อใด

5. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือพอเห็นได้ว่า เป็นกลอุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อวุ่นหรือบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ

6. ข้อความหรือรูปภาพหรือการพาดหัวหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นเท็จหรือในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตกใจ หรือวิตกกังวลหรือเกิดความหวาดกลัว หรือข้อความในลักษณะซึ่งเป็นการปลุกปั่นหรือยุยงให้เกิดความไม่สงบหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือข้อความทำนายในทางที่อาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ประชาชนในโชคชะตาของบ้านเมือง

7. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งมีลักษณะหยาบคาย หรือลามก หรือทำให้เสื่อมเสียศีลธรรม หรือวัฒนธรรมของชาติ

8. ข้อความหรือรูปภาพซึ่งเป็นความลับของทางราชการ

จากข้อกำหนดทั้ง 8 ข้อนี้ ทำให้เห็นได้ว่ามาตรการที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 นี้ เป็นมาตรการที่กินความหมายกว้างขวางมาก ยากที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ลงไปให้ความมาตรการเหล่านี้มีขอบเขตแค่ไหนเพียงไร ใครจะขอ

ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เจนนั้นก็คือ ข้อกำหนดในข้อที่ 6 ที่ว่า

"ข้อความหรือรูปภาพหรือการพาดหัวหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตกใจ หรือวิตกกังวลหรือเกิดความหวาดกลัว หรือข้อความในลักษณะซึ่งเป็นการปลุกปั่นหรือยุยงให้เกิดความไม่สงบหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือข้อความทำนายในทางที่อาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ประชาชนในโชคชะตาของบ้านเมือง"

จะเห็นได้ว่าข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ไม่สามารถที่จะหาหลักเกณฑ์ที่แน่นอนมาเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยได้ เพราะข้อความดังกล่าวเป็นการกล่าวความอย่างกว้าง ๆ และสามารถที่จะตีความให้กล้อยตามข้อความนั้นได้ง่าย

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่เจ้าพนักงานการพิมพ์ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยตามกฎหมายนี้ การวินิจฉัยชี้ขาดของเจ้าพนักงานการพิมพ์ตามมาตราการเหล่านี้ มีลักษณะเป็นการใช้ "ดุลพินิจ" โดยแท้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่ไม่สามารถหาข้อกำหนดกฎเกณฑ์มาเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินวินิจฉัยได้นั้นเอง ดังนั้นจุดสำคัญในการตัดสินความผิดของหนังสือพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานการพิมพ์แต่เพียงผู้เดียว

จากนี้ใครจะขอลงมาถึงตัวอย่างการปิดหนังสือพิมพ์โดยเจ้าพนักงานการพิมพ์เพื่อประกอบการพิจารณาข้อกำหนดในการจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ทั้ง 8 ข้อ

เจ้าพนักงานการพิมพ์กรุงเทพมหานครสั่งถอนใบอนุญาตการเป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา และเจ้าของหนังสือพิมพ์

1. หนังสือพิมพ์ "บ้านเมือง" ฉบับวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2520 ซึ่งพาดหัวข่าวว่า "ลาวบุกชายแดนไทย" ยั่วยุแบบเขมรคอมมิวนิสต์ ก่อชนวนสงครามยั่วยุไทยอีก คราวนี้เป็นสงครามยั่วยุไทยอีกทางคานลาวริมฝั่งไทยจังหวัดหนองคาย" และฉบับวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2520 ซึ่งพาดหัวข่าวว่า "ลาวถล่มชายแดนสุรินทร์ 2 ชั่วโมง เข้ายึดคอนแดง ลาวไทยชกกัน แล้วชายแดนจังหวัดเลย"

การลงพิมพ์ข้อความของหนังสือพิมพ์บ้านเมืองทั้งสองฉบับ เจ้าพนักงานการพิมพ์ถือว่า เป็นการโฆษณาพาดหัวข่าวข้อความที่เป็นเท็จ หรือในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตกใจ หรือวิตกกังวลหรือเกิดความหวาดกลัว ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 ข้อ 2 อนุ 6 อธิบดีกรมตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานการพิมพ์กรุงเทพมหานครจึงใช้อำนาจตามมาตรา 36 อนุ 3 ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 สั่งถอนใบอนุญาตดังกล่าวข้างต้น

2. หนังสือพิมพ์ "บ้านเมือง" ฉบับวันที่ 1 ธันวาคม 2523 ซึ่งพาดหัวข่าวว่า "เปิดโปงโกยกินน้ำตาลรัฐ ฝ่ายบุญชูรวกกันอ้อ กักบันขึ้น กก.30" และเนื้อข่าวมีใจความสรุปได้ว่า เปิดโปงบุญชูสั่งนำตาลนอกเข้ามาในแบบชื้อขาย รัฐบาลต้องสูญเสียอย่างมหาศาล มีหน้าชำน่าน้ำตาลที่สั่งจากนอกเข้ามาทางโรงงานนำอัครมที่บุญชูเป็นประธานชื้อไปถึงสามแสน กระสอบใน กก.ละ 8 บาท พอมีการสั่งขึ้นราคาน้ำตาลทุ้มเดียว บริษัทนั้นกำไรทันที 150 ล้านบาท การโฆษณาและการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ดังกล่าว นอกจากจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและอาจจะชักค่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แล้วยังเข้าลักษณะเป็นการโฆษณาข้อความและการพาดหัวข่าวซึ่งเป็นเท็จ ทั้งยังเป็นกรกล่าวร้ายเสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยามรัฐบาลไทยอย่างเคลือบคลุม โดยไม่แจ้งให้เห็นว่าใครทำผิดในเรื่องใด อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 ข้อ 2(3), (4) และข้อ 4 อธิบดีกรมตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานการพิมพ์กรุงเทพมหานคร จึงสั่งถอนใบอนุญาตดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42

3. หนังสือพิมพ์ "สยามนิกร" รายสัปดาห์ ฉบับวันที่ 29 พฤศจิกายน 2523 ได้ลงพิมพ์โฆษณาบทความเรื่อง "ระเบิดสรรพาวุธ วิทยาศาสตร์" และฉบับวันที่ 6 ธันวาคม 2523 ลงพิมพ์โฆษณาบทความเรื่อง "ต่ออายุ ผบ.ทบ. กรมสนองกองทัพบก" เจ้าพนักงานการพิมพ์ได้สรุปว่าข้อความในบทความทั้งสองเรื่อง เข้าลักษณะเป็นการกล่าวร้ายเสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยามรัฐบาลอย่างเคลือบคลุม บางส่วนบางตอนเป็นเท็จ บางส่วนก็เป็นการโฆษณา

ความลับของทางราชการ อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 ข้อ 2(3), (6), (8) และข้อ 4 และเข้าลักษณะอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 อีกด้วย เจ้าพนักงานการพิมพ์กรุงเทพมหานครจึงอาศัยอำนาจตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 สั่งถอนใบอนุญาตหนังสือพิมพ์ดังกล่าว

จากเหตุสองประการดังกล่าวจึงเป็นเหตุทำให้กฎหมายฉบับนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และโจมตีตลอดมา เช่นเดียวกับคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 การวิพากษ์วิจารณ์และการโจมตีดังกล่าวได้เป็นไปอย่างกว้างขวางในกลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม เช่น ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นผู้ได้รับความกระทบกระเทือนโดยตรง กลุ่มนักกฎหมาย ตลอดจนประชาชนทั่วไป เป็นต้น กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้วิพากษ์วิจารณ์ไปในทำนองเดียวกันว่า คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์อย่างมากและเข้มงวด สมควรที่จะทำการยกเลิกกฎหมายฉบับนี้เสีย

หนังสือพิมพ์ใดที่ลงโฆษณาข้อความหรือรูปภาพอันเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าวมาข้างต้น เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจออกคำเตือนเป็นหนังสือ และอาจสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องในกรณีที่สามารถแก้ไขได้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานการพิมพ์ได้มีหนังสือเตือนไปแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์นั้นยังลงโฆษณาข้อความหรือรูปภาพฝ่าฝืนข้อกำหนดซ้ำอีก ไม่ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนในเรื่องเดียวกันหรือไม่ หรือในกรณีที่เจ้าพนักงานการพิมพ์สั่งให้แก้ไข แต่หนังสือพิมพ์นั้นไม่แก้ไขตามคำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์ เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจสั่งถอนใบอนุญาตเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นได้

ผู้ถูกสั่งถอนใบอนุญาต มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานการพิมพ์ต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยได้ ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง และให้ถือคำวินิจฉัยของปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นที่สุดในกฎหมายฉบับนี้มีใ้บัญญัติถึงกรณีการอุทธรณ์คำสั่งเจ้าพนักงานการพิมพ์ว่าจะมีผลให้หยุดการบังคับตามคำสั่งหรือไม่ เมื่อมิได้กำหนดไว้จึงต้องตีความว่าเป็นว่า การอุทธรณ์ไม่มีผลให้เป็นการหยุดการบังคับตามคำสั่ง เช่นเดียว

กันกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ด้วย

นอกจากบรรดาบทกฎหมายมากมายหลายฉบับที่รัฐบาลใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์
 อยู่นั้น ก็มีใช้ว่ามาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์จะหมกคลั่งเพียงแค่นั้นไม่ ในปัจจุบันยังมี
 มาตรการอีกอันหนึ่งที่ควบคุมเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในเรื่องการเข้าถึงข่าวสาร หรือการ
 แสวงหาข่าวสาร มาตรการดังกล่าวนี้ก็คือ "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ชาว
 ราชการ พ.ศ. 2520" ซึ่งร่างขึ้นในช่วงเวลาที่มีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน โดยมี
 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร
 ได้มีการจัดตั้ง "สำนักงานแถลงข่าวของรัฐบาล" ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการแถลงข่าวราชการ
 ให้เป็นไปโดยรัดกุมและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในเวลานั้น และเพื่อให้การจัดตั้ง
 สำนักงานแถลงข่าวของรัฐบาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการยกวางระเบียบ
 สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ชาวราชการ พ.ศ. 2520 ขึ้น เพื่อกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็น
 ผู้ให้ข่าวและควบคุมขอบเขตของการให้ข่าว ต่อมาพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ทำการปฏิบัติ
 และไต่เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการยุบเลิกสำนักงานแถลงข่าวของรัฐบาล ซึ่งเมื่อมีการยุบ
 เลิกสำนักงานแถลงข่าวของรัฐบาลก็จำเป็นต้องมีการแก้ไข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วยการให้ชาวราชการ พ.ศ. 2520 เสียใหม่ เพราะระเบียบนี้ร่างขึ้นมาเพื่อไว้รับกับ
 การตั้งสำนักงานแถลงข่าวของรัฐบาล การแก้ไขกระทำโดยการออกระเบียบสำนักนายก
 รัฐมนตรีว่าด้วยการให้ชาวราชการ พ.ศ. 2521 (ฉบับที่ 2) ออกมายกเลิกความบางข้อ
 ในระเบียบเดิม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ชาวราชการ พ.ศ. 2520 และ
 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2521 อาจพอสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

1. คำนิยาม

ชาวราชการ หมายความว่า ข้าราชการ หมายความว่า ข้าราชการ เกี่ยวกับนโยบาย แผนงานการปฏิบัติงาน
 และผลงานของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
 นั้น ๆ

การให้ข้าราชการ หมายความว่า การเผยแพร่ข้าราชการและให้หมายความรวมถึงการให้สัมพันธด้วย

สื่อมวลชนหมายถึง หนังสือพิมพ์ สำนักข่าวสารต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

หัวหน้าส่วนราชการ หมายความว่า ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดี หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากรมขึ้นไป และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าหน่วยงานที่มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจด้วย

เจ้าหน้าที่ หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงลูกจ้างของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจด้วย

2. สถานที่ การให้ข้าราชการให้กระทำ ณ ที่ทำการของผู้ให้ข่าวหรือสถานที่อื่นที่มีความเหมาะสม

3. ข่าวเกี่ยวกับการประชุมคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีผู้เป็นเจ้าของเรื่องนั้น หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ให้ข่าว

4. ข่าวเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงานประจำที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย รัฐมนตรี เจ้าสังกัดหรือผู้ที่รัฐมนตรี เจ้าสังกัดมอบหมายเป็นผู้ให้ข่าว

5. ข่าวเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมายเป็นผู้ให้ข่าว เมื่อให้ข่าวไปแล้วให้รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบด้วย

การให้ข้าราชการของกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จะกำหนดผู้ให้ข้าราชการนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในวรรคแรกก็ได้

6. ข่าวในลักษณะวิชาการหรือข้อมูลที่สมควรเผยแพร่โดยเร็ว เจ้าหน้าที่อื่น ๆ นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ 3, 4 หรือ 5 มีอำนาจให้ข่าวได้

7. ข่าวอันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย เมื่อมีข่าวอันจะก่อให้เกิดความเสียหาย

หายแก่รัฐบาลหรือทางราชการที่เกิดขึ้น ให้หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับชาวนั้น ๆ รับผิดชอบขอเท็จจริงทันที แล้วรายงานผลการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีเจ้าสังกัดทราบโดยเร็ว

ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับชาวนั้น ๆ เห็นความจำเป็น ก็ให้แถลงขอเท็จจริงเกี่ยวกับชาวนั้นโดยรีบด่วนได้

เมื่อพิจารณาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข้าราชการดังกล่าว จุดมุ่งหมายของระเบียบนี้ก็เพื่อความคุ้มครองให้ข้าราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยการกำหนดตัวบุคคลผู้มีอำนาจให้ชาว ทั้งนี้การกำหนดตัวบุคคลผู้ที่จะมีอำนาจให้ชาวนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสำคัญของชาวที่จะให้ จะเห็นได้ว่าชาวในระดับที่มีความสำคัญอันใดแก่ การประชุมคณะรัฐมนตรี ชาวเกี่ยวกับนโยบายหรือชาวการปฏิบัติงานประจำที่เกี่ยวข้องกับ นโยบาย ใดกำหนดให้รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการให้ชาว ชาวที่มีความสำคัญรองลงมาอันใดแก่ ชาวเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ก็ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจให้ชาว ส่วนชาวที่มีลักษณะในเชิงวิชาการ หรือชาวที่สมควรเผยแพร่ให้ประชาชนทราบให้ อำนาจเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสามารถให้ชาวได้ การกำหนดเช่นนี้ทำให้ การให้ชาวเป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ถ้ามองในอีกแง่หนึ่งอาจเป็นไปได้ว่า รัฐบาลมีเจตนาที่จะปิดกั้นหรือขัดขวางการแสวงหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ทำให้การแสวงหาข่าวสารของหนังสือพิมพ์ทำได้ยากขึ้น หรือใ้ชาวหรือข้อมูลแต่เพียงบางส่วนหรือเป็นข้อมูลเพียงเบื้องต้น ซึ่งทำให้ฝ่ายหนังสือพิมพ์ไม่สามารถที่จะทำการวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลเสีย ในเรื่องเหล่านั้นได้ การที่กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้ให้ชาวที่มีความสำคัญนั้น อาจมองได้เป็น วารัฐมนตรีนั้นเป็นบุคคลที่รวมคณะของรัฐบาล ฉะนั้น จึงเป็นผู้ที่ถือนโยบายของรัฐบาลเป็น สำคัญ ถ้ารัฐบาลสกัดกั้นการให้ชาวคือให้แต่เพียงส่วนน้อย เพื่อป้องกันกรวิพากษ์วิจารณ์ที่ จะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลสั่นคลอนแล้ว บรรดาผู้ที่มิอำนาจในการให้ชาวในระดับสำคัญ ก็ย่อมจะปฏิบัติตาม เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้ภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อประชาชน

ในการช่วยปกป้องผลประโยชน์ ตลอดจนชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ภาคประสิทธิภาพลงไม่อาจที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ใดอย่างเต็มที่ ส่วนการให้ข่าวในระดับต่ำลงมานั้นก็ดูจะไม่มีปัญหาแต่ประการใด เพราะเป็นเรื่องราวประจำที่แต่ละส่วนราชการต้องปฏิบัติกันอยู่แล้ว นอกจากนั้นก็ยังมีกรณีที่เป็นข่าวที่ส่วนราชการต่าง ๆ จะต้องเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ประชาชนรับไปปฏิบัติต่อไป ชาวในลักษณะเช่นนี้จึงไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อรัฐบาลในทางลบใดมากเท่ากับข่าวที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย

การที่รัฐบาลออกระเบียบกำหนดการให้ข่าวเช่นนี้จึงไม่เป็นการเหมาะสม เพราะแม้ว่าจะช่วยให้การให้ข่าวเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันระเบียบนี้ก็สามารถสกัดกั้นการเข้าถึงข่าว หรือทำให้การแสวงหาข่าวของหนังสือพิมพ์กระทำได้ยากขึ้น ฉะนั้น จึงสมควรดำเนินการยกเลิกระเบียบการให้ข่าวดังกล่าวเสีย เพื่อก่อให้เกิดความคล่องตัวในการแสวงหาข่าวของหนังสือพิมพ์

จริยธรรมสื่อมวลชน

นอกจากกฎหมายสื่อมวลชนที่มีความมุ่งหมายบังคับผู้ประกอบวิชาชีพโดยตรง ผู้กระทำผิดต้องรับโทษทัณฑ์ตามกฎหมายแล้ว ยังมีการวางกฎเกณฑ์ในแง่ศีลธรรม ในแง่หลักจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละอาชีพด้วยการละเว้นไม่ปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดโดยสมาคมอาชีพ ซึ่งไม่มีผลบังคับตามกฎหมายนอกจากกำหนดไว้โดยข้อบังคับของสมาคมแต่ละแห่งที่จะกล่าวทำหน้าที่เขียน ภาคทัณฑ์หรือไล่ออกจากการเป็นสมาชิกเท่านั้น เป็นลักษณะของสัญญาสังคมที่อยู่ร่วมกันในระหว่างผู้เป็นสมาชิกของสังคม

จริยธรรมระหว่างประเทศ

หลักการจริยธรรมของสื่อมวลชนที่ใช้ในนานาประเทศ ได้มีกำหนดไว้ในหลักการจริยธรรมขององค์การสหประชาชาติที่มีผลมุ่งโดยตรงต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางค่านสื่อมวลชนโดยยึดหลักที่ว่า ผู้ประกอบการทางค่านสิ่งตีพิมพ์จะต้องเสนอข่าวสารแก่ประชาชนควยขอเท็จจริง จะต้องมีการตรวจสอบข่าวสารทุกชิ้นอย่างถูกต้องตามความสามารถของผู้ประกอบการ ไม่ควรมีการบิดเบือนขอเท็จจริงโดยตั้งใจหรือมีการอำพรางขอเท็จจริงที่ควรเปิดเผยโดยตั้งใจ

การกำหนดหลักจริยธรรมขององค์การสหประชาชาติเป็นหลักการที่ดีว่า เสรีภาพของการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่ในขณะที่เดียวกันสื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบในแง่ศีลธรรมที่จะเสนอความจริงด้วยความซื่อสัตย์ และมีความซื่อสัตย์ต่อการรายงานข่าวการตีพิมพ์ข่าวสาร หรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่ทำลายชื่อเสียงในชีวิตส่วนตัวของบุคคลไม่ควรกระทำนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน การกล่าวหาบุคคลใดว่ามีการกระทำในทางเสื่อมเสียศีลธรรม ควรเปิดโอกาสให้มีการแก้ตัวการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนจะต้องได้รับความเคารพในที่มาของข่าวสาร การเปิดเผยแหล่งที่มาจะกระทำได้ตามขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น การยึดถือหลักปฏิบัติในวิชาชีพนี้ ผู้ประกอบการจะต้องอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของประชาชน การมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนหรือตั้งใจส่งเสริมประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลใด ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดขัดกับหลักการปฏิบัติในวิชาชีพ การหมิ่นประมาท คุกคาม และการกล่าวหาโดยไม่มีมูลความจริงล้วนแล้วแต่เป็นการฝ่าฝืนหลักการของวิชาชีพ การซื่อสัตย์ต่อประชาชนเป็นรากฐานอันค้ำจุนของการปฏิบัติงานทางค่านับหนังสือพิมพ์

จริยธรรมนักหนังสือพิมพ์

นอกจากการกำหนดหลักจริยธรรม ซึ่งเป็นสากลระหว่างประเทศแล้ว ประเทศไทยได้มีการกำหนดหลักจริยธรรมของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้กำหนดหลักจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ แก่ไขจากหลักจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เดิม โดยประกาศเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2519 ว่า

เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์เป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขึ้น ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เป็นภาระกิจอันมีความสำคัญ เทียบอื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใจ ๆ

3. การเสนอข่าวทองเสนอแต่ความจริง ฟังละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏว่า ชาวใด ๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ใครชาว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด ๆ มาเป็นของตนต้องใช้วิธีการที่สุภาพ และซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย จากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน
6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมู่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

สภาการหนังสือพิมพ์

อาชีพสื่อมวลชนแม้ว่าจะมีการกำหนดหลักจริยธรรมไว้ในสมาคมอาชีพสื่อมวลชนแต่ละแห่ง แต่ก็มีได้มี การยึดปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด บางครั้งมีการฝ่าฝืนของสมาชิกซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของประชาชน จึงได้มีการพยายามหาวิธีการที่จะควบคุมสมาชิกให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมให้ได้ นอกเหนือจากการลงโทษทางกฎหมายบ้านเมือง แต่การฝ่าฝืนหลักจริยธรรมไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนหลักของกฎหมายบ้านเมือง นอกเสียจากเป็นการกระทำที่ไม่อยู่ในกรอบ เป็นลักษณะของการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า

ทางด้านวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้มีการจัดตั้งองค์การเพื่อควบคุมนักหนังสือพิมพ์ขึ้น ซึ่งมักจะเรียกว่า "สภาการหนังสือพิมพ์" หรือในบางประเทศก็เรียกว่า "ศาลเกียรติยศ" เป็นสภาที่ลงโทษหนังสือพิมพ์โดยอาศัยเกียรติยศในแง่ของผู้ประกอบวิชาชีพที่พึงมี มิได้เป็นการละเมิดต่อกฎหมายของแผ่นดิน ลักษณะของสภาการหนังสือพิมพ์นั้นจึงต้องมี เพราะไม่มีทางอื่นใดที่จะลงโทษบุคคลเหล่านี้ หรือกล่าวคำหนิหนังสือพิมพ์ที่ละเมิดจริยธรรมได้ เพราะเหตุว่า การประกอบกิจการหนังสือพิมพ์เป็นการประกอบกิจการของเอกชนมากกว่า ผิดกับสื่อมวลชนทางด้านวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ที่เป็นองค์กรที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุม

ของรัฐอย่างใกล้ชิด

สาเหตุที่จำเป็นต้องมีสภาการหนังสือพิมพ์ จะต้องพิจารณาในแง่ของการปฏิบัติ ตามหลักการของหนังสือพิมพ์ที่ว่า จะต้องทำหน้าที่รายงานข่าวและวิจารณ์ข่าวอย่างถูกต้อง ยุติธรรมซื่อสัตย์ต่อประชาชน ในการเสนอข่าวหรือการวิจารณ์ก็หนังสือพิมพ์จะต้องพร้อมที่จะเปิดเผยความชั่วร้ายในการบริหารงานราชการแผ่นดิน และขณะเดียวกันก็ต้องช่วยปกป้อง รักษาเสรีภาพของประชาชนด้วย ในการวิพากษ์วิจารณ์หรือเปิดเผยความชั่วร้ายนั้นจะต้อง คำนึงถึงการเสนอข่าวหรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ การใช้ภาษาที่กล่าวถึงบุคคลนั้นย่อมต้องมีความเหมาะสม ปัญหาของสภาการหนังสือพิมพ์จึง อยู่ที่การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไม่ว่าในด้านการเสนอข่าวการวิจารณ์และความคั่งงำ ทั้งในแง่ของความถูกต้อง การวิพากษ์วิจารณ์ ข่าว ภาษา ภาพ หรือแม้แต่การพาดหัวข่าวต้อง เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อประชาชนผู้อ่าน¹

การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์จึงมีหลักการมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้อ่าน เป็นสิ่งสูงสุด บุคคลใดที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำของหนังสือพิมพ์ไม่ว่า ฌับใดสามารถร้องทุกข์เกี่ยวกับการขาดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ได้ ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบไม่จำกัดเฉพาะตัวนักข่าวเท่านั้น แต่รวมไปถึงบรรณาธิการ เจ้าของหนังสือพิมพ์ด้วย ฉะนั้น ปัญหาสำคัญของสภาการหนังสือพิมพ์ จึงไม่ได้อยู่ที่การควบคุมจรรยาบรรณ ของนักหนังสือพิมพ์เพียงอย่างเดียว เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของสมาคมวิชาชีพทางหนังสือพิมพ์ ที่จะควบคุมสมาชิกของตนเองอยู่แล้ว จุดสำคัญของสภาการหนังสือพิมพ์ จึงอยู่ที่การควบคุม หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ไม่ว่าจะมาจากการกระทำของผู้ใดทุกฝ่ายที่มีส่วนรวมจะต้องรับผิดชอบ ร่วมกัน

ลักษณะของสภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับประเทศที่เจริญแล้ว และจำเป็น สำหรับประเทศที่สถาปนาหนังสือพิมพ์มีรากฐานตั้งมั่นอยู่แล้ว อีกประการหนึ่งหนังสือพิมพ์

¹ สุรัตน์ นุมนนท์, โชตรานหนังสือพิมพ์, หน้า 341.

พร้อมที่จะมีความรับผิดชอบ ยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนควบคุมการประพฤติปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ และการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์จะต้องเกิดขึ้นโดยสมัครใจของผูรรวมประกอบวิชาชีพที่จะร่วมกันจัดตั้งขึ้นมาให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมหนังสือพิมพ์ การจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องออกกฎหมายรับรองการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์¹ ลักษณะของสภาการหนังสือพิมพ์ที่ปรากฏในประเทศต่าง ๆ ไม่มีกฎหมายรองรับการจัดตั้ง นอกจากประเทศเวียตนามใต้ที่ยอมรับไว้ในกฎหมายการพิมพ์ก่อนการสิ้นความเป็นประเทศ แต่ในหลักการที่ใส่ก็เป็นแต่เพียงยอมรับหลักการนั้น ๆ ในกฎหมายให้มีสภาการหนังสือพิมพ์เท่านั้น และไม่มีอำนาจใด ๆ ในทางกฎหมาย นอกจากที่สภาการหนังสือพิมพ์จะมาออกบทบัญญัติบังคับใช้เป็นการภายใน

โดยทั่วไปการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ มักจะกำหนดให้มีประธานสภาการหนังสือพิมพ์เป็นผู้พิพากษาอย่างเช่น ในประเทศสวีเดนและฮอลแลนด์ ทั้งนี้เพื่อต้องการบุคคลที่มาจากสถาบันซึ่งทรงไว้ด้วยความยุติธรรมมาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด สภาการหนังสือพิมพ์มีหน้าที่รับคำร้องเรียนหรือร้องทุกข์ของประชาชนในการลงข่าวภาพ หรือการพาดหัวข่าว หรือการลงเรื่องราวใด ๆ ที่ไม่ถูกต้อง และคำตัดสินของสภาการหนังสือพิมพ์ไม่มีผลบังคับทางกฎหมายอาญา สิ่งที่สภาการหนังสือพิมพ์จะทำให้ได้ก็คือให้มีการเผยแพร่คำตัดสินต่อขอล่าวหาใด ๆ ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ และโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่ถูกกล่าวหาจะต้องลงคำตัดสิน

สภาการหนังสือพิมพ์ไม่ไ้ตั้งขึ้นเพื่อปกป้องเสรีภาพให้แก่หนังสือพิมพ์เป็นสำคัญ แต่มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์เป็นหลักโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง² สภาการหนังสือพิมพ์ยอมไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะมาบีบบังคับการสร้างสภาการหนังสือพิมพ์ในลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐ แทนที่จะเป็นการส่งเสริมเสรีภาพให้กับกิจการหนังสือพิมพ์ ยังอาจเป็นการบั่นทอนเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เสียอีก

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 343.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 345.

และอาจจะมีการสร้างอำนาจของรัฐ เช่น อาจมีความคิดให้สภาการหนังสือพิมพ์มีอำนาจ เสมือนคณะกรรมการที่ปรึกษาการพิมพ์ มีอำนาจจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตการออกหนังสือพิมพ์ และหากกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ ย่อมสามารถสร้างอำนาจเผด็จการให้เกิดขึ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ได้โดยง่าย ความศักดิ์สิทธิ์ของสภาการหนังสือพิมพ์จึงขึ้นอยู่กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และประชาชนโดยส่วนรวม มิใช่เป็นลักษณะการคุ้มครองผลประโยชน์ของหนังสือพิมพ์แต่ฝ่ายเดียว ฉะนั้น สภาการหนังสือพิมพ์จึงควรเป็นสภาของบุคคลทุกฝ่าย ประกอบด้วยตัวแทนประชาชนในอาชีพต่าง ๆ กัน มิใช่เป็นสภาการเพื่อประโยชน์ของคนกลุ่มเดียว

ความเป็นสากล

สภาการหนังสือพิมพ์มีไคมีอยู่ในทุกประเทศเพราะถือว่าเป็นส่วนเกิน นอกจากบรรดาหนังสือพิมพ์ในประเทศนั้น ๆ ยอมรับที่จะให้บุคคลภายนอกวิพากษ์วิจารณ์ความไม่ถูกต้องของหนังสือพิมพ์

ในสหรัฐอเมริกาไม่มีการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ เพราะถือว่า สมาคมหนังสือพิมพ์มีหน้าที่จะควบคุมกันเองอยู่แล้ว การจะให้มืองค์การภายนอกเข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์เกรงว่าบุคคลภายนอกจะไม่เข้าใจการทำงานของหนังสือพิมพ์ ไม่รู้วิธีทำหนังสือพิมพ์ หากบุคคลภายนอกมีความข้องใจในเรื่องหนังสือพิมพ์ก็มีสิทธิร้องเรียนต่อสมาคมหนังสือพิมพ์

ในยุโรปมีหลายประเทศที่จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ เป็นแต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อาทิ เช่น เบลเยียม มีสภาวินัย และไกลเกลี่ยของสมาคมหนังสือพิมพ์ มีสมาชิกสภา 3 คน ประกอบด้วยตัวแทนทางศาสนานิกายโรมันแคทอลิก บุคคลที่มีทัศนคติเสรีนิยม และบุคคลในกลุ่มความคิดสังคมนิยมอย่างละ 1 คน หรือในเดนมาร์กมีคณะกรรมการปฏิเสชและแก้ไขข้อผิดพลาดซึ่งตั้งขึ้นมาไม่น้อยกว่า 40 ปี

ในเกาหลีใต้มีการจัดตั้งองค์กรแบบสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นแต่เรียกชื่อว่า ศาลหนังสือพิมพ์เพื่อเกียรติยศ ประกอบด้วยนักหนังสือพิมพ์ 5 คน และบุคคลธรรมดา 4 คน ประธานศาลไม่ได้เป็นคนหนังสือพิมพ์ ในเตอร์กีสมีศาลทำนองเดียวกับเกาหลีใต้ แต่ก้าวไป

ไกลยิ่งกว่านั้น กล่าวคือ มีการจัดตั้งสภาเพื่อความมั่นคงของชาติ เพื่อให้หนังสือพิมพ์วางกฎเกณฑ์ในเรื่องการจัดทำหนังสือที่ไม่เป็นอันตรายต่อชาติกันเอง โดยรัฐจะไม่ได้ต้องเข้าไปแทรกแซง

การควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์

ในบทที่ 1 โคลกล่าวไปแล้วว่า ถ้าไม่นับวิทยุและโทรทัศน์แล้ว หนังสือพิมพ์จัดได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึคนึกคิดของประชาชนมากที่สุด เหตุที่หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ยิ่งอิทธิพลเป็นอย่างมากก็มาจากลักษณะอันเป็นคุณสมบัติของตัวหนังสือพิมพ์ซึ่งได้บรรยายไว้แล้วนั่นเอง ควดยเหตุนี้เองจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมหนังสือพิมพ์ เพื่อมิให้หนังสือพิมพ์ใช้สิทธิเสรีภาพไปในทางที่อาจก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกชนหรือส่วนรวม

การควบคุมหนังสือพิมพ์ที่โคลกล่าวมาเป็นการควบคุมโดยกฎหมายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการควบคุมโดยรัฐบาลนั่นเอง แต่การควบคุมที่จะกล่าวต่อไปนี้ทำให้เป็นการควบคุมโดยรัฐบาลไม่ หากแต่เป็นแนวความคิดของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ที่คิดหาวิถีทางที่จะควบคุมบรรดาผู้ประกอบวิชาชีพในแวดวงของตนโดยผู้ที่ควบคุมก็คือ ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์นั่นเอง

ปัญหาเรื่องการควบคุมหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันแนบเนื่องอยู่กับเสรีภาพและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์จะคิดหรือเลวก็ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ผลิต คือขึ้นอยู่กับนักหนังสือพิมพ์และเจ้าของนายทุนของหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ถ้านักหนังสือพิมพ์และเจ้าของหนังสือพิมพ์จัดตั้งหนังสือพิมพ์ขึ้นมาควยเจตนาอันมุ่งมันที่จะบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณชนหนังสือพิมพ์นั้น ๆ ก็ไม่มีปัญหาว่าจะต้องเป็นหนังสือพิมพ์ที่ดี ในวงการหนังสือพิมพ์เป็นที่ยอมรับกันว่ามีทั้งคนดีและคนเลว ฉะนั้น เพื่อปกป้องให้วงการหนังสือพิมพ์ให้เป็นสถาบันอันควรแก่การยกย่องว่าได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการสอดส่องดูแลปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จึงเกิดมีแนวความคิดในการควบคุมการดำเนินงานของพวกตนโดยพวกเดียวกันเองขึ้น การควบคุมกันเองที่ว่านี้จึงปรากฏออกมาในรูปของการก่อตั้งองค์กร อาทิเช่น การจัดตั้งสมาคมหนังสือพิมพ์ การจัด

ตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ หรือจัดตั้งองค์กรซึ่งทำหน้าที่กำกับหรือควบคุมดูแลให้หนังสือพิมพ์โดย
 ส่วนรวมของประเทศอยู่ในวินัยที่เหมาะสม

สำหรับประเทศไทยเท่าที่ผ่านมามีการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ ในลักษณะ
 ของสมาคมวิชาชีพหลายสมาคม อาทิเช่น สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าว
 แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค
 เป็นต้น สมาคมทั้งหมดเหล่านี้ทำหน้าที่ได้แต่อย่างเดียวกันทางรวมชุมนุมกันในทางสังคม
 แต่ไม่มีสักสมาคมเดียวที่จะทำหน้าที่ได้ในทางกำกับควบคุมให้สมาชิกของตนมีความสำนึกใน
 ความรับผิดชอบเพื่อที่จะช่วยกันเชิดชูให้ เสรีภาพของหนังสือพิมพ์รุ่งเรือง โชติช่วงขึ้น

การที่ไม่สามารถทำหน้าที่กำกับควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์สำนึก
 ในความรับผิดชอบต่อชุมชนเพื่อที่จะช่วยให้เป็นทางส่งเสริม เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในที่สุด
 ก็เนื่องมาจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือ บรรดาสมาคมทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ไม่มีอำนาจ
 ใด ๆ ที่จะไปกำกับควบคุมเขาได้

ความคิดในการควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
 ได้เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นเวลานานพอสมควร นับแต่การดำเนินงานของหนังสือพิมพ์จำกัดตกอยู่
 ภายใต้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 ในปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา ผู้ประกอบวิชาชีพ
 หนังสือพิมพ์ต่างก็มีความไม่พึงพอใจในกฎหมายที่กีดกันเสรีภาพฉบับนี้ แต่ภาวะการเมือง
 ในขณะนั้นทำให้ไม่อาจแสดงออกโดยโจ่งแจ้งได้ บรรดาผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์จึงจำ
 ต้องยอมรับกฎหมายฉบับนี้เรื่อยมา และความคิดในเรื่องการควบคุมกันเองก็ได้เริ่มก่อตัวขึ้น
 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2508 นักหนังสือพิมพ์ทั่วประเทศโดยสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือ
 พิมพ์ได้ลงมติให้ร่างกฎหมายการพิมพ์ขึ้นเสนอต่อรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญอยู่ที่การเสนอรูป
 แบบ "สภาการหนังสือพิมพ์" ให้เป็นองค์กรควบคุมหนังสือพิมพ์ ให้ดำเนินไปด้วยความเป็นธรรม

หลังจากที่ได้มีการลงมติดังกล่าว ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็ดำเนินการยก
 ร่างกฎหมายการพิมพ์ขึ้นเสนอต่อรัฐบาล แต่รัฐบาลที่ผ่านมามากหลายรัฐบาลก็ยังมีได้พิจารณา
 ดังกล่าวแต่อย่างใด ฝ่ายผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ก็ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราช

บัญญัติการพิมพ์ของคนเรียมมา ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ถึง 3 ครั้ง ฉะนั้น ในการที่จะกล่าวถึงรูปแบบสภาการหนังสือพิมพ์ จึงใคร่จะขอวิเคราะห์จากร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ครั้งหลังสุด¹ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ทันต่อเหตุการณ์ และการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์นั้นมีได้แก้ไขในสาระสำคัญแต่อย่างใด

ก่อนที่จะกล่าวถึงการวิเคราะห์เรื่อง "สภาการหนังสือพิมพ์" สมควรที่จะกล่าวถึงการแก้ไขพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในบางประเด็น ทั้งนี้ เพราะการแก้ไขของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์นี้มีความเกี่ยวข้องกับควมมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ควยอย่างแนบแน่น การแก้ไขดังกล่าวนี้ก็เพื่อจะให้สอดคล้องกับการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์และเพื่อให่วงการหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการดำเนินงานมากขึ้น ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะต้องกล่าวถึง เพื่อให้เป็นข้อพิจารณาในหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ ในการกล่าวถึงที่ว่านี้ จะไม่ขอกกล่าวถึงในรายละเอียดทุกประเด็นที่ทำการแก้ไข แต่จะขอกกล่าวถึงเฉพาะหลักการในประเด็นสำคัญ ๆ ที่สมควรหยิบยกมาพิจารณาเท่านั้น

ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของบรรดาผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ได้ยกวางเลียนแบบพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ซึ่งพระราชบัญญัติการพิมพ์เดิมมี 66 มาตรา แต่ร่างพระราชบัญญัติใหม่มี 86 มาตรา โดยได้มีการเพิ่มส่วนของสภาการหนังสือพิมพ์เข้าไปเป็นพิเศษต่างหาก ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์แบ่งได้เป็น 6 ส่วน 1) บททั่วไป 2) สิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ 3) หนังสือพิมพ์ 4) สภาการหนังสือพิมพ์ 5) ความผิดและบทกำหนดโทษ 6) บทเฉพาะกาลการแก้ไขพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ อาจสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. การห้ามโฆษณาบางเรื่อง เดิมพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 บัญญัติให้มีมาตรการห้ามการโฆษณาในบางเรื่องได้ โดยอาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี

¹ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ทำการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ครั้งสุดท้ายเสร็จประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2523

1.1 การห้ามโฆษณาความลับทางราชการตามมาตรา 33 ซึ่งกำหนดว่า ห้ามมิให้หนังสือพิมพ์โฆษณาความลับของราชการก่อนได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

1.2 การห้ามโฆษณาเรื่องเกี่ยวกับราชการทหาร หรือเรื่องการเมืองระหว่างประเทศตามมาตรา 34 ซึ่งกำหนดไว้ว่า อธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจออกคำสั่งชั่วคราวเป็นหนังสือแก่บุคคลใด หรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือหนังสือพิมพ์รายวัน ห้ามการโฆษณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับราชการทหาร หรือการเมืองระหว่างประเทศ ทั้งนี้เมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ในร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผูประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ตัด
มาตรการควบคุมการลงข่าวของหนังสือพิมพ์ในกรณีนี้ออกโดยมิได้นำมาบัญญัติไว้

2. การตรวจข่าวก่อน เดิมพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ได้บัญญัติให้มีมาตรการในการตรวจข่าวก่อน ไว้ในมาตรา 35 และมาตรา 36 ซึ่งการตรวจข่าวในมาตรา 35 เป็นมาตรการควบคุม ส่วนในมาตรา 36 เป็นมาตรการในการลงโทษ (ดังได้กล่าวไว้แล้วในส่วนของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484) แต่ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผูประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ตัดอำนาจของเจ้าพนักงานการพิมพ์ในการตรวจข่าวออกไป

3. มาตรการลงโทษ เดิมพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ได้บัญญัติให้มีมาตรการในการลงโทษไว้ 5 ประการ คือ

1. การตักเตือน
2. การตรวจข่าว
3. การพักใช้หรือถอนใบอนุญาต หรือสั่งการเป็นผู้พิมพ์โฆษณา
 บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์
4. การห้ามโฆษณา และยึดหนังสือพิมพ์
5. มาตรการทางศาลยุติธรรม

หมายเหตุ คำอธิบายในส่วนนี้ได้กล่าวไว้แล้วในส่วนพระราชบัญญัติการพิมพ์

ผู้ใช้อำนาจตามมาตรการดังกล่าวคือ เจ้าพนักงานการพิมพ์ ยกเว้นมาตรการทางศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ใดที่ตัดอำนาจดังกล่าวออก คงเหลือไว้แต่เพียงประการเดียวคือ ให้เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจพักเตือนได้เท่านั้น ส่วนการพักใช้ หรือถอนใบอนุญาต หรือสั่งการเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ยังคงมีอยู่แต่ได้เปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจไปเป็นของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะขอไปกล่าวในส่วนสภาการหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์ในร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์

ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ กำหนดให้มีการจัดตั้ง "สภาการหนังสือพิมพ์" ขึ้นเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ส่งเสริมการศึกษา และการประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. ควบคุมจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
3. ส่งเสริมความสามัคคี และคงเกียรติของสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์
4. ส่งเสริมความช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชน

ในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการหนังสือพิมพ์

บุคคลใดมีความประสงค์จะเป็นผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ โดยจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ที่จัดพิมพ์ขึ้นในราชอาณาจักรจะต้องมาสมัครเป็นสามัญสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่เป็นองค์กรในการรับคำร้องขออนุญาตเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ พร้อมทั้งทำหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาตแก่ผู้ขอตั้งกล่าว

จะเห็นได้ว่าหลักการในพระราชบัญญัติการพิมพ์ได้เปลี่ยนแปลงไปคือ เดิมอำนาจนี้เป็นของเจ้าพนักงานการพิมพ์ แต่หลักการใหม่ให้อำนาจแก่สภาการหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์โดยแท้

ในการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์นี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้ง "คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์" ขึ้นเพื่อบริหารกิจการของสภาการหนังสือพิมพ์ โดยประกอบด้วย นายก อุปนายก และกรรมการอื่นมีจำนวนไม่ต่ำกว่าสิบเจ็ดคน และไม่เกินยี่สิบเอ็ดคน กรรมการเหล่านี้แบ่งเป็น 2 ประเภท

ประเภทแรกจะเลือกตั้งจากสามัญสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด สามัญสมาชิกที่จะได้รับเลือกนั้นจะต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ติดต่อกันมาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ประเภทที่สองเลือกตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ซึ่งมีได้เป็นข้าราชการประจำ หรือข้าราชการอื่นใด หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างองค์การของรัฐ กรรมการประเภทนี้มีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

การควบคุมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ได้กำหนดให้มี "คณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์" ประกอบด้วย ประธาน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าแปดคน ซึ่งประธานและกรรมการเหล่านี้ สภาคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์เป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งขึ้นจากสามัญสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่พิจารณาทำคำสั่งชี้ขาดให้ยกค่ากล่าวหา หรือทำความเข้าใจว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดในกรณีที่มีผู้กล่าวหาว่า ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ประพฤติผิดจรรยาบรรณ ส่งไปยังคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ เพื่อให้คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์พิจารณาเป็นขั้นสุดท้าย

เมื่อเกิดกรณีมีผู้กล่าวหาว่า ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์คนใดประพฤติผิดจรรยาบรรณ ผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือผู้กล่าวหาจะต้องทำเรื่องยื่นต่อสภาการหนังสือพิมพ์ ภายในกำหนดระยะเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้ได้รับความเสียหายรู้เรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์และรู้ตัวผู้ประพฤติผิด แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันประพฤติผิดจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์

เมื่อสภาการหนังสือพิมพ์ได้รับเรื่องราวการกล่าวหาดังกล่าว หรือเมื่อมีพฤติการณ์อันสมควรว่ามีการประพฤติผิดจรรยาบรรณ สภาการหนังสือพิมพ์จะต้องดำเนินการ

สอบสวนตามขั้นตอน ดังนี้

1. นายกสภาการหนังสือพิมพ์จะตั้ง "คณะกรรมการสอบสวน" โดยแต่งตั้งบุคคลจากสามัญสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์ไม่น้อยกว่าสามคน ขึ้นเพื่อทำการสอบสวนเรื่องราวว่ามีมูลหรือไม่ คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใด ๆ ส่งเอกสารหรือวัตถุ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการสอบสวนได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน ให้กรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการสอบสวนจะดำเนินการสอบสวน โดยเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็น ว่ากรณีมีมูลหรือไม่ต่อนายกสภาการหนังสือพิมพ์ หากกรณีไม่มีมูล และนายกสภาการหนังสือพิมพ์มีความเห็นชอบด้วย นายกสภาการหนังสือพิมพ์ก็สามารถสั่งให้ยกเรื่องดังกล่าวได้ แต่ถ้ากรณีมีมูลหรือนายกสภาการหนังสือพิมพ์ไม่เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน นายกสภาการหนังสือพิมพ์ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ เพื่อให้พิจารณาต่อไป

2. เมื่อคณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ได้รับสำนวนการสอบสวนดังกล่าวก็จะทำการพิจารณาและทำคำสั่งชี้ขาดให้ยกค่ากล่าวหาเสีย หรือถ้าพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาประพฤติผิดก็นำความเห็นส่งไปยังคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์พร้อมด้วยสำนวนการพิจารณาเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดในชั้นสุดท้ายต่อไป

ในการพิจารณาของคณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ คณะกรรมการมีอำนาจออกหนังสือเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา การพิจารณาของคณะกรรมการจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ให้ดำเนินการกระบวนพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม

3. เมื่อคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ได้รับความเห็นและสำนวนการพิจารณาดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์จะทำการพิจารณาวินิจฉัย และทำ

คำสั่งชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ยกคำกล่าวหา
- 2) ภาคทัณฑ์
- 3) ห้ามทำการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่กำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินกว่า 3 ปี
- 4) ลมชื่อออกจากทะเบียนผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

การวินิจฉัยตัดสินของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นขั้นสุดท้าย ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่พอใจคำสั่งชี้ขาดของสภาการหนังสือพิมพ์ ก็สามารถยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลได้ภายในกำหนดเวลา 30 วัน

จากที่กล่าวบรรยายถึงรูปแบบของสภาการหนังสือพิมพ์ ตลอดจนวิธีดำเนินการควบคุมการประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ซึ่งสภาการหนังสือพิมพ์มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่า การควบคุมการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์โดยการจัดตั้งให้มีสภาการหนังสือพิมพ์นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการควบคุมโดยกันเองโดยบรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ เพราะแม้ว่ากรรมการของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์จะมีส่วนหนึ่งแต่งตั้งจากประชาชนผู้มีความรู้ก็ตาม แต่กรรมการในส่วนนี้มีจำนวนน้อย จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถหัดทานมติเสียงข้างมากของกรรมการที่มาจากสมาชิกสภาการหนังสือพิมพ์ได้ และยังคงอาจเป็นไปได้อีกว่า กรรมการส่วนนี้อาจเป็นผู้ที่ชอบพอกับฝ่ายหนังสือพิมพ์ หรือมีความคิดเห็นในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะกรรมการส่วนนี้ได้รับเลือกตั้งมาจากกรรมการที่มาจากผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ จึงอาจจะเกิดการฉ้อโกงผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ช่วยพวกพ้องกันเองขึ้นได้ นอกจากนั้นในการควบคุมกันเองนี้ก็ไม่มีการเข้ามามีส่วนร่วมชี้แจงแสดงความคิดเห็นด้วยแต่ประการใด

การควบคุมกันเองโดยจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์นี้ ถ้าผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์คำนึงถึงภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่ประชาชนมอบหมายให้ มีความรับผิดชอบเพียงพอ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ประกอบกับมีจิตใจที่เป็นธรรมแล้ว ประชาชนทั่วไปก็คงจะได้รับความเป็น

ธรรมจากการรูดำในเสรีภาพของชื่อเสียงเกียรติยศ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังอาจก่อให้เกิด
ความเสียหายต่อประเทศชาติในด้านเกี่ยวกับความมั่นคงได้ แต่ถ้ามุขประกอบวิชาชีพหนังสือ
พิมพ์ไม่คำนึงถึงสิ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ย่อมจะนำไปสู่ความเสียหายต่อสาธารณชนตลอดจน
ประเทศชาติ โดยการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมได้อย่างแน่นอน